

نشریه اتاق بازرگانی کرمانشاه

w w w . k r c c i m a . i r

نشریه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه | سال هفدهم | شماره ۶۳ | تابستان ۱۴۰۲

نقشه راه کرمانشاه در مسیر توسعه

به همراه پرونده‌هایی برای

واکاو ظرفیت‌های استان از منظر

اشتغال، دانش بنیان، صنعت ساختمان

توسعه تجارت با عربستان و نانو

روابط عمومی اتاق کرمانشاه می‌کوشد با ارائه نشریه‌ای خواندنی و مفید اهداف زیر را به‌صورت جدی دنبال کند:

- ۱ بررسی موانع توسعه‌ی کسب‌وکار در کرمانشاه و ارائه‌ی پیشنهادهای اصلاحی
- ۲ شناساندن ظرفیت‌ها و فضای سرمایه‌گذاری استان در سطح ملی
- ۳ ایجاد بسترهای تبادل‌نظر مکتوب بین فعالان بخش خصوصی و مدیران اقتصادی استان با هدف هم‌افزایی فکری
- ۴ جلب‌نظر دانشگاهیان و نخبگان فکری استانی و ملی برای ارائه‌ی راهکارهای شکوفایی اقتصادی استان؛ با تأکید بر پایدار و متوازن بودن توسعه
- ۵ معرفی الگوهای موفق کسب‌وکار در سطوح محلی، ملی و جهانی به صاحبان کسب‌وکار استان

با اسکن بارکد بالا با ما در ارتباط باشید

از عموم علاقه‌مندان به مشارکت در مباحث نشریه به‌ویژه اعضای اتاق، مسئولان دستگاه‌های اجرایی، دانشگاهیان و پژوهشگران استان کرمانشاه دعوت می‌شود نشریه را متعلق به خودشان دانسته و ما را در جهت تولید نشریه‌ای بهتر و ارتقای نشاط اقتصادی استان کمک کنند.

۶۳	کرمانشاه چشم‌انتظار سرمایه و گردشگر
نانو	
۶۷	نانو؛ از الف تا ی
۶۸	به گستره‌ی اندیشه‌ی آدمی
۷۰	چندان قواره نیست!
۷۴	معلول این چهار علت
۷۶	مزیت ۵۰ هزار دلاری
۷۸	نانو، مسیر جهش بزرگ صنایع استان را هموار می‌کند
۸۰	گاه‌شمار رویدادها
اخبار	
۸۳	چشم‌انداز روشن
۸۳	معدن، نیازمند نگاه‌های ویژه و تخصصی‌تر
۸۴	موانع توسعه‌ی صنعتی
۸۴	زیر تیغ بانک‌ها و تحریم
۸۵	ذخیره‌ی قطعی حدود ۷۰۰ میلیون تی
۸۵	خیز کرمانشاه به سمت شتاب صنعتی
۸۶	لزوم استفاده از ظرفیت‌های دو منطقه خصوصاً اسب کورد
۸۷	اولین جشنواره‌ی تخصصی ملی نخود به میزبانی کرمانشاه برگزار شد
۸۸	تسهیل و آسان‌سازی خدمات تأمین اجتماعی
۸۸	لزوم استفاده از ظرفیت آزمایشگاه‌های استان برای آزمایش نمونه‌های صادراتی و وارداتی
۸۹	از مشکلات قطع برق چاه‌های کشاورزی تا لزوم برخورد با چاه‌ها و انشعابات غیرمجاز
۹۰	پذیرش بورس‌یہ شغلی دانشجویی در واحدهای صنعتی کرمانشاه
۹۰	حذف بخش خصوصی در نهادهای تصمیم‌سازی خلاف اصل مردمی‌سازی اقتصاد است
۹۱	بالا بودن عوارض ساخت و ساز خصوصاً در بخش تأمین اجتماعی
۹۱	حل مشکلات معدن‌داران با تمرکز بر مزیت‌ها

سرمقاله	
۳	در ستایش زنجیره‌ها
راهبرد	
۵	خشت اول: مشوق‌های سرمایه‌گذاری
۷	حکمرانی هوشمند
۹	کرمانشاه قطب کشاورزی می‌شود، اما...
اشتغال	
۱۲	آمارهایی که تنها روی کاغذ می‌درخشند!
۱۵	چالش‌های بازار کار ایران به روایت آلبرت بغزیان
۱۶	بهبود شاخص‌ها؛ آهسته، اما پیوسته
۲۰	انگیزه‌ی دو هزار دلاری
۲۱	سهم زیربخش‌ها از اشتغال ایجاد در استان
۲۳	آیا گسترش بیکاری دنیا را تهدید می‌کند؟
دانش بنیان	
۲۸	اصل بر مزیت‌هاست
۳۰	پی افکن‌دیم از دانش کاخی بلند
۳۴	دانش‌بنیان‌ها در آینه‌ی آمار
۳۶	زیر ذره‌بین
۴۰	چالش‌های راه‌اندازی شرکت‌های دانش بنیان در ایران
ساختمان	
۴۵	صنعتی‌سازی: چپستی و چرایی
۴۶	فرایندی که فراگیر نشد!
۵۰	کرمانشاه و روبه‌رو شدن با صنعتی‌سازی
۵۱	صنعتی‌سازی: تنها توافق شرق و غرب!
عربستان	
۵۶	آیا عربستان هاب جهانی تجارت می‌شود؟
۵۸	آغاز راه جدید
۶۰	گذر از رودخانه‌ی خروشان تحریم‌ها و FATF
۶۲	از کرمانشاه تا ریاض

صاحب امتیاز:

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه

مدیر مسئول: حیدر کدیور

سر دبیر: گلاویژ قهرمانی

ویراستار: واحد روابط عمومی

تلفکس روابط عمومی و پذیرش آگهی:

۰۸۳ ۳۸۲۵۴۵۴۶

نشریه اتاق بازرگانی کرمانشاه

نشریه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و
کشاورزی کرمانشاه

سال هفدهم | شماره ۶۳ | تابستان ۱۴۰۲

سرمقاله

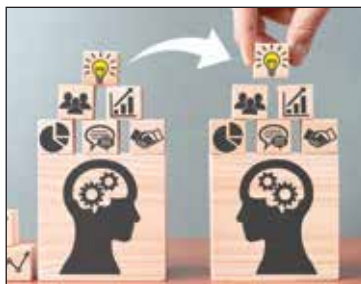
در ستایش زنجیره‌ها

اقتصاد استان کرمانشاه در سه چهار سال اخیر، تحولات خوبی را تجربه کرده است. هر چند تا رسیدن به نقطه‌ای مطلوب همچنان فاصله‌ی زیادی وجود دارد ولی تغییرات رخ داده، نشان می‌دهد که می‌توان این استان را به مسیر توسعه‌یافتگی هدایت کرد. سال‌ها با این پرسش مواجه بودیم که چرا اقتصاد استان در یک تعادل سطح پایین گرفتار شده است و راه به هم زدن بازی و حرکت به سمت تعادل سطح بالاتر چیست؟ چرا تولید ناخالص داخلی استان در محدوده‌ی ۴ میلیارد دلار نوسان می‌کند و سهم این استان از اقتصاد ملی، تقریباً ۱.۵ درصد است؟ آن هم در حالی که سهم این استان از جمعیت، حدود ۲.۶ تا ۲.۴ درصد است. مهاجرت نیروی جوان از استان کرمانشاه به سایر استان‌ها با سرعتی بالا در جریان است و نگرانی جدی در خصوص پیرشدن جمعیت استان وجود دارد.

اقتصاد فردای کرمانشاه را چه کسانی باید بسازند؟ نیروی کار جوان که از استان می‌گریزد یا سرمایه‌گذارانی که با بزرگ شدن کسب و کار، بخشی از سرمایه خود را به استان‌های برخوردارتر هدایت می‌کنند؟

بررسی توان کارفرمایی در استان نشان می‌دهد که در یک دوره ۱۵ ساله، مقیاس بنگاه‌ها به لحاظ حجم تولید و نیروی انسانی، به‌طور میانگین روندی نزولی دارد و علاوه بر آن، این مقیاس پیش از این نیز کمتر از متوسط کشوری بود؛ آن هم در روزگاری که صرفه‌ی مقیاس، به یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها در رقابت‌پذیری بنگاه‌های اقتصادی تبدیل شده است. این اطلاعات و آمار نشان می‌دهد که ادغام واحدهای صنعتی و افزایش توان آن‌ها، روشی مطلوب‌تر از تأسیس واحدهای تولیدی ضعیف و کوچک‌مقیاس است. در این خصوص، راهکارهای قانونی مناسبی برای ادغام شرکت‌های زنجیره‌ی تولید و تبدیل شرکت‌های تک‌مالکیتی به سهامی خاص و عام وجود دارد.

مطالعه‌ی اقتصاد کشورهای قوی همچون ایالات متحده‌ی آمریکا نشان می‌دهد که این روند، در مقطع زمانی کنونی به‌شدت راهگشاست. هر چند در درازمدت، لازم است به جلوگیری از انحصار در بازار و شبیه‌سازی قوانین ضد کارتل و تراسر اهتمام ورزیم، ولی نیاز امروز را دریابیم و چو فردا شود، فکر فردا کنیم.

۳۰

پی افکنندیم
از دانش کاخی بلند

در ادبیات بین‌المللی مفاهیم سازمان‌های دانش‌بنیان، شرکت‌های دانش‌آفرین، سازمان یادگیرنده و سازمان هوشمند، مترادف سازمان‌های دانش‌بنیان در نظر گرفته می‌شود. بر اساس ماده‌ی یک قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان، شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان نیز شرکت یا مؤسسه‌ی خصوصی یا تعاونی هستند...

۷۸

نانو، مسیر جهش بزرگ صنایع استان
را هموار می‌کند

الهام ارکان عضو هیئت علمی گروه نانوفناوری پزشکی و رئیس مرکز تحقیقات دارورسانی نانو در دانشگاه علوم پزشکی استان کرمانشاه معتقد است بزرگترین چالش این استان در حوزه‌ی صنایع نانو نداشتن «فضای فیزیکی» است و اگر استانداری یا پارک علم و فناوری فضاهایی که دارای کلین روم هستند...

۱۶

بهبود شاخص‌ها؛
آهسته، اما پیوسته

در شرایطی که بازار کار ایران و رابطه‌ی کارگر و کارفرما از بی‌ثباتی اقتصاد ایران رنج می‌برد، مرکز آمار ایران از کاهش ۱ درصدی نرخ بیکاری خبر داده و نرخ بیکاری بهار ۱۴۰۲ را ۸.۲ درصد اعلام کرده است. این کاهش ۱ درصدی نرخ بیکاری به‌خودی خود خوب است اما بررسی آماری نرخ بیکاری از دهه‌ی پنجاه تا قرن جدید...

۵۰

کرمانشاه
روبه‌رو شدن با صنعتی‌سازی ساختمان

صنعتی‌سازی ساختمان فرایندی نسبتاً زمان‌بر است که با سیاست‌گذاری، هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی، تدوین قوانین مناسب و مدیریت هماهنگ صنایع وابسته، میسر خواهد شد. برای طی این مراحل، چالش‌هایی از جمله نیاز به سرمایه‌ی اولیه بالا، سودآوری در زمین، نبود دانش کافی، نیاز به تولید...

نشانی: کرمانشاه، بلوار شهید بهشتی،

شماره ۵۳۵

کدپستی: ۶۷۱۵۶۴۵۵۱

تلفن: ۰۸۳ ۳۸۲۲۸۱۳۱-۴۱-۵۱

نمبر: ۳۸۲۲۸۱۶۱

پایگاه الکترونیکی: www.krccima.ir

پست الکترونیکی:

info@krccima.ir

krccima.ir@gmail.com

راهبرد

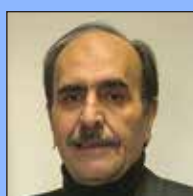
نقشه راه

**گفتارهایی از رئیس اتاق
بازرگانی، صنایع، معادن و
کشاورزی استان کرمانشاه و
اعضای هیئت نمایندگان**

کرمانشاه، سرزمین فرصت‌ها است؛ خاکی مساعد
برای کشاورزی، موقعیتی استراتژیک برای تجارت
و ظرفیت‌هایی مهیا برای توسعه‌ی صنعتی. اما
میان «هست»‌ها و «باید»‌هایش فاصله از زمین تا
آسمان است. کرمانشاه به‌سهولت می‌تواند بخش
قابل توجهی از غذای خود و شهرهای همسایه را
فراهم کند، معبر صدور کالاهای ایرانی به کشورهای
همسایه شده و اشتغالی پایدار برای نیروی کار خود
فراهم کند، اما تا رسیدن به نقطه‌ی مطلوب، فاصله‌ی
بسیاری دارد. برای گام زدن در مسیر شکوفایی این
ظرفیت‌ها، ابتدا باید بدانیم کجای راه ایستاده‌ایم؟
موانع کدامند؟ و مزیت‌های مان چیست؟ نوشتارهای
پیش‌رو در بخش راهبرد، پاسخی به همین
پرسش‌هاست.

خشت اول: مشوق‌های سرمایه‌گذاری

حیدر کدیور
رئیس اتاق
کرمانشاه

استان کرمانشاه از ظرفیت‌های متنوعی در حوزه‌های صنعتی، معدنی، تجاری، کشاورزی و گردشگری برخوردار است که توجه به این ظرفیت‌ها و رفع موانع، می‌تواند ارتقای خوبی در اقتصاد استان به همراه داشته باشد و به تبع آن، کیفیت زندگی اهالی این استان بهبود یابد.

استان کرمانشاه به‌رغم ظرفیت‌های متعدد خود مانند مرز طولانی، مرکزیت غرب کشور، اقلیم، خاک و پوشش گیاهی مناسب، منابع آب سطحی و زیرزمینی، نیروی کار فراوان، تمدن غنی و آثار تاریخی و باستانی قبل و بعد از اسلام، جاذبه‌های گردشگری، ذخایر طبیعی و معدنی متعدد و منابع فسیلی از قبیل نفت و گاز، از نظر سطح توسعه در جایگاه مطلوبی قرار ندارد. در واقع شکاف عمیقی بین ظرفیت‌های بالقوه و دستاوردهای بالفعل دیده می‌شود. این که چرا این ظرفیت‌های با ارزش نتوانسته استان کرمانشاه را به سطح مناسبی از توسعه برساند، ما را با پرسش دیگری مواجه می‌کند؛ کدام موانع، سرعت توسعه استان را کاهش داده و راه غلبه بر آن چیست؟

بررسی مطالعات اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی در دو سطح ملی و استانی، به‌ویژه طرح‌های پایش محیط کسب‌وکار و شامخ، نشان می‌دهد که تسهیل مقررات و توسعه زیرساخت‌ها، دو شاه‌کلید اصلی برای توسعه اقتصادی استان است.

در واقع سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران خارجی، زمانی به استان کرمانشاه به‌عنوان یک فرصت طلایی نگاه می‌کنند که فضای مقررات و زیرساختی استان نیز مانند شرایط جغرافیای سیاسی و جغرافیای طبیعی، سرشار از مزیت‌ها باشد.

مسئله توسعه متوازن چه در سطح مقایسه‌ی شهرستان‌های استان و چه در سطح مقایسه‌ی استان کرمانشاه با دیگر استان‌ها، نشان از شکاف و نابرابری منطقه‌ای و ملی دارد. این در حالی است که چنین نابرابری‌هایی به مهاجرت

” همان طور که لازم است مقررات دولتی و نرخ‌های مالیاتی در استان کرمانشاه مطلوب‌تر از برخوردار طراحی شود، می‌توان در داخل استان نیز برای مناطق محروم‌تر، مشوق‌های جدی‌تری طراحی کرد.“

که شاخص‌های اشتغال، سلامت، طول عمر، نشاط و دسترسی به دانش و معرفت را در انسان‌ها ارتقا دهد. بررسی این نظریه در کنار موضوع ناموزونی توسعه در دو سطح ملی و منطقه‌ای، ضرورت مشوق‌های سرمایه‌گذاری اعم از احیای واحدهای تولیدی تعطیل‌شده، افزایش و بهبود ظرفیت واحدهای فعال و تأسیس کارخانه‌های جدید را نمایان می‌کند. اما همان طور که لازم است مقررات دولتی و نرخ‌های مالیاتی در استان کرمانشاه مطلوب‌تر از استان‌های برخوردار طراحی شود، می‌توان در داخل استان نیز برای مناطق محروم‌تر، مشوق‌های جدی‌تری طراحی کرد. هر چند زیرساخت‌هایی مانند جاده و راه‌آهن و خدمات مالی نیز باید گسترش یابد تا سرمایه‌گذاران، بتوانند به راحتی در این مناطق سرمایه‌گذاری کنند و از این مشوق‌ها بهره‌مند شوند.

سرمایه و نیروی کار به مناطق برخوردارتر منجر می‌شود و باعث تشدید ناموزونی توسعه است. این موضوع در نهایت یکی از موانع جدی در مسیر توسعه ملی قلمداد می‌شود.

دانشمندان علوم انسانی، در خصوص عوامل کلیدی توسعه اتفاق نظر ندارند و به همین دلیل در چهار گروه کلی تقسیم‌بندی می‌شوند؛ گروهی بر این باورند که عوامل فرهنگی، زیربنای سایر تغییرات است. گروهی دیگر مانند مارکس، بر زیربنابودن اقتصاد تأکید دارند. نظریه‌پردازان رادیکال‌تر، نقش عوامل سیاسی را پررنگ می‌کنند و در نهایت، نظریه‌پردازان جدید، بر انفکاک و تخصصی‌شدن ساختارهای نظام اجتماعی تأکید دارند. از دید این نظریه‌پردازان، انسان محور اصلی و هدف نهایی توسعه است و هر اقدامی، زمانی مفید ارزیابی می‌شود

حکمرانی هوشمند

محمد عارف ابراهیمی
رئیس خانه معدن کرمانشاه

مسئله‌ی هوش مصنوعی و تحلیل ابر داده‌ها که در سال‌های اخیر به یکی از مسائل مهم دانشگاه‌ها و نهادهای پژوهشی تبدیل شده است، تأثیرات شگرفی در دو سطح برنامه‌ریزی شرکتی و برنامه‌ریزی حکمرانی، بر جای خواهد گذاشت. به گونه‌ای که به عنوان مهم‌ترین ابزار پشتیبانی اطلاعاتی، به برنامه‌ریزان کمک می‌کنند تا بهینه‌ترین تصمیم‌های ممکن را اتخاذ کنند. هوش مصنوعی و تحلیل ابر داده‌ها، همچنین راهی برای جلوگیری از اثرگذاری سلیقه‌های شخصی بر نظام برنامه‌ریزی به شمار می‌آید. کنترل هیجان‌های مدیریتی اعم از مثبت یا منفی، از دیگر دستاوردهایی است که ورود مسئله‌ی هوش مصنوعی و ابر داده‌ها به ادبیات مدیریت اقتصادی، به همراه داشته است. در واقع تصمیم‌های هیجانی زمانی که از دالان ارزیابی‌های هوشمند عبور کنند، به تصمیم‌های واقع‌بینانه‌تر و جامع‌نگرتر تبدیل می‌شوند که این، خود بازتابی از اشراف اطلاعاتی به وجوه مختلف مسائل کاری است.

”
پیش‌نیاز
موفقیت
حکمرانی
هوشمند، انتشار
گسترده‌ی
اطلاعات
اقتصادی
تولیدشده در
نهاد دولت و
دسترس‌پذیر
شدن تمامی
بانک‌های
اطلاعات آماری
برای بخش
خصوصی است.

از ضروریات مهم در نظام حکمرانی کشور، هوشمندسازی نظام تصمیم‌گیری و قانون‌گذاری است. خط‌مشی‌گذاری هوشمند، تلاشی برای ارتقای نظام تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی است که در آن توجه ویژه‌ای به ارتباط میان بخش‌های سه‌گانه‌ی طراحی، پیاده‌سازی و ارزیابی وجود دارد. مطالعه‌ی مستمر اثرات برنامه‌ها و اقدامات در حین اجرا، می‌تواند به بازبینی و تصحیح فرایند اجرا کمک کند.

با پیشرفت دانش در حوزه‌های مختلف حکمرانی ملی و شرکتی، نیاز به ارتقا و تحول عملکردها امری لازم و ضروری است که جزو مطالبات مهم مردم نیز به شمار می‌آید. قابلیت‌ها و توانمندی دولت‌ها و شرکت‌ها در پرتو استفاده از دانش‌های نوین، از قبیل تحلیل داده‌های بزرگ، ارتقا

می‌یابد. به‌عنوان تجربه‌های مهم جهانی در این عرصه می‌توان به اقدامات دولت هلند در اصلاح گام به گام عملکرد انرژی در ساختمان‌ها، ارزیابی ثانویه‌ی دولت کلمبیا در خصوص برنامه‌های ترویج سلامت کودکان، برنامه‌ریزی کاهش فقر در کامبوج از طریق کمک‌های دولت ژاپن، توافق‌نامه‌ی داوطلبانه‌ی خودروسازان اتحادیه‌ی اروپا برای کارآمدتر کردن خودروها، آموزش‌های زیست‌محیطی به رانندگان در هلند، بسته‌ی مشوق‌های مالیات سبز در دانمارک، طرح کوپن مدارس خصوصی شیلی برای کودکان خانواده‌های نیازمند و برنامه‌ی کمک‌های نقدی به خانواده‌های بدون شغل آژانتین اشاره کرد. برخی از این برنامه‌ها از جمله بسته‌ی حمایت تحصیلی در شیلی پس از بررسی تأثیرات و مشخص شدن این نکته که با اهداف اولیه تطبیق چندانی نداشت، کنار گذاشته شدند. بررسی سیاست‌های اقتصادی سال‌های اخیر در ایران نشان می‌دهد که کشورمان، نیازمند تغییرات مهمی در مدل‌های تصمیم‌گیری و ارزیابی نتایج است. به‌عنوان نمونه لازم است بررسی شود که آیا محدودیت‌های تجارت خارجی، به هدف تقویت تولید داخلی منجر شد یا نه؟ آیا چند نرخی بودن ارز، موجب بهبود قدرت خرید مصرف‌کننده‌ی نهایی شد؟ از ابرچالش‌هایی که نظام حکمرانی در شش دهه‌ی

اخیر با آن مواجه بوده، بهینه‌سازی مصرف انرژی و شیوه‌ی قیمت‌گذاری سوخت بوده است. در حالی که این موضوع، بخش مهمی از ظرفیت اقتصادی کشور را گروگان گرفته است، طراحی شیب مناسب برای اصلاح قیمت‌ها و پایبندی به آن، مکرراً دستخوش تغییرات مدیریتی کوتاه‌مدت شده است. در حالی که می‌توان به کمک ابزارهای جدید تحلیل اقتصادی از جمله کلان‌داده‌ها و همچنین مدل‌سازی به کمک هوش مصنوعی، بهینه‌ترین و کم‌هزینه‌ترین راه برای اصلاحات در حوزه‌ی انرژی را پیدا کرد. کلان‌داده‌ها و تحلیل آنها، می‌تواند ابزاری مؤثر در خدمت دستیابی به حکمرانی خوب تلقی شود. از سوی دیگر باید در نظر گرفت که این ابزارها، فقط در حوزه‌ی حکمرانی کارایی ندارند و به‌اشتراک‌گذاری آن با بخش خصوصی، به ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری در سطح شرکتی نیز منجر خواهد شد. پیش‌نیاز این موفقیت، انتشار گسترده‌ی اطلاعات اقتصادی تولیدشده در نهاد دولت و دسترس‌پذیر شدن تمامی بانک‌های اطلاعات آماری برای بخش خصوصی است. تصمیمی که بهره‌وری در بخش خصوصی را افزایش می‌دهد و در نهایت به کاهش هزینه‌های دولت در پوشش ریسک و افزایش درآمدهای دولتی از طریق مالیات منجر خواهد شد.

کرمانشاه قطب کشاورزی می‌شود، اما...

ابوالحسن خلیلی
عضو هیئت‌نمایندگان
اتاق کرمانشاه

تن در سال)، گوشت قرمز (۴۲ هزار تن در سال) و شیر (۳۶۰ هزار تن در سال) نیز مازاد تولید در استان وجود دارد.

موانع

موانعی که باعث شده تا استان کرمانشاه نتواند در کشاورزی ایران حرف اول را بزند شامل این موارد است: غلبه‌ی دیم‌زارها بر اراضی کشاورزی آبی، بهره‌وری پایین از امکانات در اختیار در حوزه‌ی کشاورزی، شامل آب، خاک و زمین و مکانیزاسیون، عدم نفوذ دانش در فعالیتهای کشاورزی، راندمان پایین مصرف آب که به ازای هر متر مکعب آب مصرفی ۱/۲ کیلوگرم است، مصرف آب بالا جهت تولید محصولات کشاورزی که در هر هکتار ۹ تا ۱۰ هزار متر مکعب است (۷ هزار متر مکعب در هکتار مناسب است)، عدم فرآوری محصولات کشاورزی و خام‌فروشی، مشکل تأمین و توزیع بذر اصلاح‌شده (۸۰٪ بذور مصرفی مورد نیاز استان خود مصرفی و غیراستاندارد است) و ضایعات بالای بخش کشاورزی به میزان ۵۰-۴۵٪ (که ناشی از سوءمدیریت در حوزه‌ی بقایای گیاهی، فرصت ازدست‌رفته و ضایعات محصول تولیدی است).

استان کرمانشاه در تولید ذرت، جایگاه دوم کشوری، در تولید چغندر قند رتبه‌ی چهارم، در تولید گندم رتبه‌ی پنجم و در تولید نخود دیم رتبه‌ی اول کشوری را به خود اختصاص داده است.

این استان دارای سه ناحیه‌ی عمومی گرم، معتدل و سرد بوده و در مجموع هفت اقلیم مشخص کشاورزی دارد. همچنین میانگین بارش سالیانه و بلندمدت استان ۴۸۰ میلی‌متر و دو برابر میانگین کشور است. کل نزولات آسمانی استان سالیانه نزدیک به ۱۲ میلیارد متر مکعب بوده و حداقل بارندگی ۲۷۰ میلی‌متر در مناطق سومار و نفت شهر و بیشترین بارندگی در پناه به میزان ۱۰۰۰ میلی‌متر است. از نظر تنوع ژنتیکی تمامی محصولات زراعی، باغی و دامی در استان قابل تولید و پرورش است.

نقاط قوت و نقاط ضعف و همچنین پیشنهادات عملیاتی جهت بهره‌برداری مناسب‌تر از این پتانسیل در حوزه‌ی کشاورزی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

نقاط قوت

از جمله نقاط قوت استان کرمانشاه برای تبدیل شدن به قطب کشاورزی ایران عبارت است از: تنوع اقلیمی، تنوع ژنتیکی، موقعیت جغرافیایی ممتاز در غرب کشور و هم‌مرزی با کشور عراق جهت صادرات محصولات کشاورزی. از نظر تولید گوشت سفید (۴۵ هزار تن در سال)، تولید آبیان (۲۱ هزار

”

غلبه‌ی دیم‌زارها بر اراضی کشاورزی آبی، بهره‌وری پایین از امکانات، عدم نفوذ دانش در فعالیتهای کشاورزی و راندمان پایین مصرف آب موانعی است که باعث شده تا استان کرمانشاه نتواند در کشاورزی ایران حرف اول را بزند.

“

استان کرمانشاه پتانسیلی بالقوه جهت تبدیل شدن به قطب تولید محصولات کشاورزی در کشور محسوب می‌شود. ۹۰ درصد مساحت استان کرمانشاه قابلیت استفاده به‌عنوان اراضی کشاورزی شامل مزارع، جنگل و مراتع را دارد و فقط ۱۴۰ تا ۱۲۰ هزار هکتار آن قابلیت بهره‌برداری کشاورزی ندارد.

استان کرمانشاه با مساحت ۲/۵ میلیون هکتار، حدود ۹۶۱ هزار هکتار اراضی کشاورزی دارد که ۲۶۰ هزار هکتار آن آبی (اراضی کشاورزی ۲۳۶ هزار هکتار و ۲۴ هزار هکتار باغات) و حدود ۷۰۰ هزار هکتار دیم‌زار است.

عمده محصولات آبی استان کرمانشاه شامل گندم آبی، ذرت دانه‌ای و علوفه‌ای، چغندر قند، یونجه، سیب‌زمینی، پیاز و گوجه‌فرنگی و سبزیجات برگی است.

راهکارها

برای احیای کشاورزی در استان کرمانشاه باید دانش به فعالیت‌های بخش کشاورزی نفوذ کند تا شاهد افزایش بهره‌وری باشیم. راهکارهایی مانند، افزایش راندمان مصرف آب با روش‌های مدرن کشاورزی (از ۱/۲ کیلوگرم در متر مکعب به ۲/۵ کیلوگرم در متر مکعب) شامل به ازای هر متر مکعب آب مصرفی شامل استفاده از کشاورزی حفاظتی، خاک‌ورزی مناسب، آیش، تناوب، مدیریت بقایا، افزایش مواد آلی، کنترل علف‌های هرز، بهبود عملیات خاک‌ورزی و مکانیزاسیون مناسب، تدوین استراتژی (هدف و برنامه در تولید محصولات کشاورزی)، زمینه‌سازی ورود صنایع مرتبط به بخش کشاورزی در راستای حمایت از تولید، توجه به تولید بذر به‌عنوان مهم‌ترین نهاد تولید در بخش کشاورزی و توجه به تناوب در دیم‌زارها از جمله راهکارهایی است که به صعود کشاورزی کرمانشاه کمک می‌کند.

همچنین اقدامات حوزه‌ی کشاورزی گروه مدلل در استان کرمانشاه عبارت است از:

- کشت قراردادی و حمایت از تولید داخلی محصولات استراتژیک کلزا و ذرت طی دو سال در سطح ۶۲۰۰ هکتار در کلیه‌ی شهرستان‌ها
- به‌کارگیری و آموزش کارشناسان کشاورزی در راستای ارائه‌ی توصیه‌های فنی و تخصصی به کشاورزان برای افزایش تولید محصول و

”
افزایش راندمان مصرف آب با روش‌های مدرن کشاورزی تدوین هدف و برنامه در تولید محصولات، زمینه‌سازی ورود صنایع مرتبط به بخش کشاورزی در راستای حمایت از تولید و توجه به تولید بذر به‌عنوان مهم‌ترین نهاد تولید از جمله راهکارهایی است که به صعود کشاورزی کرمانشاه کمک می‌کند.

“

درآمد کشاورزان

- راهاندازی دو مرکز خدمات کشاورزی در مناطق ماهیدشت و گاوور در راستای خدمت‌رسانی به کشاورزان این مناطق
- اجرای طرح کشاورزی حفاظتی در ۱۱۳۰ هکتار از اراضی دیم متعلق به شرکت در راستای کاهش مصرف آب، استفاده از آب سبز و پیشگیری از هدررفت آب و افزایش ذخیره‌ی آب در خاک
- افزایش راندمان تولید گندم دیم و نخود دیم به میزان ۵۰۰ تا ۷۰۰ کیلو بیش از متوسط زارعین مناطق با اعمال روش‌های نوین و علمی کشاورزی
- توسعه‌ی کشت محصول بومی و کم‌آب بر گلرنگ دیم در تناوب با غلات و حبوبات در راستای مبارزه‌ی تلفیقی با آفات و علف‌های هرز، بهبود ساختمان خاک، افزایش ذخیره‌ی آب در خاک و درآمدزایی جهت کشاورزان استان
- برگزاری سه رویداد (روز مزرعه) جهت آشنایی کشاورزی و کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی با محصولات جدید دانه‌های روغنی در راستای بهبود وضعیت معیشت کشاورزان
- برنامه‌ریزی جهت تولید بذر گلرنگ مورد نیاز کشور طی دو سال اخیر به میزان ۷۰ تن
- اجرای پروژه‌های تحقیقاتی متعدد در راستای بهره‌برداری از ارقام ژنتیکی غلات و حبوبات و دانه‌های روغنی در مزارع زیر

کشت شرکت

- تولید بذر هیبرید آفتابگردان روغنی تحت نظارت مؤسسه‌ی ثبت و گواهی کشور طی سه سال متمادی
- اجرای پروژه‌های تحقیقاتی جهت بررسی توسعه‌ی کشت سویا در اقلیم‌های گرم و معتدل استان
- تأسیس کلینیک گیاه‌پزشکی در منطقه‌ی ماهیدشت در راستای خدمت‌رسانی به کشاورزان منطقه و ارتقای کمی و کیفی محصولات تولیدی
- احداث آزمایشگاه تخصصی کیفی بذر در منطقه‌ی ماهیدشت جهت بررسی و تست‌های انواع بذور
- همکاری در تولید بذر گندم با مؤسسه‌ی ثبت و گواهی بذر استان
- برنامه‌ریزی جهت تولید محصولات ارگانیک گندم، نخود و گلرنگ در ۲۰۰ هکتار از اراضی جهت امکان عرضه به بازار داخلی و صادرات
- احداث مرکز مکانیزاسیون کشاورزی و تدارک ادوات تخصصی برداشت و دنباله‌بندهای تخصصی جهت آماده‌سازی اراضی با حفظ آب در خاک جهت زراعت‌های دیم و خدمت‌رسانی به کشاورزان استان
- اشتغال‌زایی برای روستاییان در فعالیت‌هایی نظیر برداشت گلچه از مزارع زیر کشت گلرنگ دیم.

اشتغال

در مواجهه با بحران فراگیر

پرونده‌ای برای بازخوانی
چالش‌های جهانی، ملی و
استانی اشتغال

آیا تحقق برنامه‌های اشتغال، یک بحران و چالش جهانی است؟ آیا تحولات اقتصادی جهانی و منطقه‌ای، بحران اشتغال را هر روز پیچیده‌تر می‌کند؟ آیا فراگیر شدن فناوری‌ها بر بحران اشتغال دامن نمی‌زند؟ کشور در مواجهه با بحران اشتغال، چه چشم‌اندازی را پیش‌رو دارد؟ و اما استان کرمانشاه چه موقعیتی داشته؟ آیا با چالشی عمیق‌تر مواجه است یا در مسیر گذر قرار دارد؟
صفحات پیش‌رو در قالب پرونده‌ی «اشتغال» پاسخی به این پرسش‌هاست.

آیا حال و روز بازار کار ایران رو به بهبود است؟

آمارهایی که تنه‌ها روی کاغذ می‌درخشند!

تازه‌ترین داده‌های مرکز آمار ایران درباره‌ی وضعیت بازار کار، از کاهش یک درصدی نرخ بیکاری در بهار ۱۴۰۲ خبر می‌دهد و برداشت دولتمردان این است که وضعیت بازار کار رو به بهبود است در حالی که نرخ بیکاری به تنهایی نمی‌تواند حال و روز بازار کار ایران را توصیف کند. به گفته‌ی آلبرت بغزینان، اقتصاددان، حتی اگر با قبول تعریف غلط اشتغال یعنی هفته‌ای یک ساعت کار، نرخ بیکاری یک درصد کاهش پیدا کرده باشد باید قبول کنیم، فردی که در ماه برای ۴ ساعت کار حقوق می‌گیرد اگر چه شاغل است اما حقوقش کفاف حداقل‌های زندگی‌اش را هم نمی‌دهد.

هم هستند که فقط هفته‌ای یک ساعت شغل دارند. مسئله‌ی دیگر اینجاست که این آمار همه‌ی واقعیت بازار کار ایران را نشان نمی‌دهد. یکی دیگر از شاخص‌های مهمی که در تحلیل وضعیت بازار کار باید مورد توجه قرار بگیرد، نرخ مشارکت اقتصادی است. داده‌های مرکز آمار ایران حکایت از کاهش یک درصدی نرخ بیکاری و افزایش ۰٫۳ درصدی مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر دارد. درست است که نرخ مشارکت اقتصادی با روند افزایشی به ۴۱٫۲ درصد رسیده است اما موضوع اینجاست که ما در گذشته نرخ مشارکت ۴۵ درصدی در سال ۱۳۹۸ را تجربه کرده‌ایم و البته میانگین جهانی این شاخص ۶۰ درصد است و کشور ایران تا رسیدن به ۶۰ درصد جمعیت فعال در جامعه، فاصله‌ی زیادی دارد. از زمان شیوع کرونا در اسفند ۱۳۹۸ تا اواخر سال قبل شاهد افزایش نرخ بیکاری بودیم. نرخ بیکاری در بهار ۱۴۰۰ حدود ۸٫۸ درصد بود که در سال ۱۴۰۱ با افزایش ۱۰۸ هزار نفر به تعداد بیکاران، رقم نرخ بیکاری به ۹٫۲ درصد رسید. تجربه‌ی کرونا و تعطیلی کسب‌وکارها، تحول بزرگی در بازار کار ایران به وجود آورد.

سیدصورت مرتضوی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی اعلام کرده است، طی یک سال منتهی به بهار سال ۱۴۰۲ به‌طور خالص تعداد ۷۲۸ هزار فرصت شغلی جدید در مقایسه با بهار سال گذشته ایجاد شده و از تعداد بیکاران به میزان ۲۳۶ هزار نفر نیز کاسته شده و این موضوع، باعث کاهش نرخ بیکاری از ۹٫۲ درصد در بهار سال ۱۴۰۱ به ۸٫۲ درصد در مدت مشابه سال جاری شده است. در واقع اگر ۷۲۸ هزار فرصت شغلی در یک سال گذشته فراهم شده باشد، برای هر یک از این فرصت‌ها دست‌کم یک نیروی انسانی به کار گرفته شده است، باید تعداد شاغلان حداقل ۷۲۸ هزار نفر بیشتر شده باشد. داده‌های مرکز آمار هم نشان می‌دهد تعداد جمعیت شاغل بالای ۱۵ سال در بهار ۱۴۰۱ تعداد ۲۳ میلیون و ۵۷۷ هزار و ۶۳۸ نفر بوده و در بهار ۱۴۰۲ این عدد به ۲۴ میلیون و ۳۰۵ هزار و ۷۱۴ نفر رسیده است یعنی تعداد ۷۲۸ هزار و ۷۶ نفر به جمع شاغلین اضافه شده است. حالا در میان این آمار شاغلینی

آمارهایی که همه واقعیت را نشان نمی‌دهند

آلبرت بغزیان، اقتصاددان در گفت‌وگو با نشریه نامه اتاق کرمانشاه عنوان می‌کند که این آمار را به‌جز مرکز آمار هیچ نهاد دیگری نمی‌تواند جمع کند، پس این داده‌های آماری را کسی نمی‌تواند رد کند. وی می‌افزاید: «وقتی مرکز آمار عددی را به‌عنوان آمار اشتغال منتشر می‌کند باید در بدو امر دید که تعریفش از اشتغال چیست. وقتی می‌گویند هر کسی در طول یک هفته حتی یک ساعت کار کند و مزدی بگیرد، شاغل محسوب می‌شود و براساس این تعریف نرخ بیکاری را برای مثال ۸,۲ درصد اعلام می‌کند، یعنی افرادی در این آمار وجود دارند که هفته‌ای یک ساعت و در مجموع ۴ ساعت در طول یک ماه کار می‌کنند! آیا حقوقی که چنین فردی براساس ۴ ساعت کار در ماه دریافت می‌کند، کفاف هزینه‌های زندگی‌اش را می‌دهد؟ این فرد شاغل است اما آیا می‌تواند زندگی‌اش را اداره کند؟»

وی می‌افزاید: «در اروپا یا کشورهای دیگر هم تعریفشان از اشتغال همین است اما با این تعریف حتی کشورهایی که ادعا دارند نرخ بیکاری‌شان ۴ یا ۵ درصد است، همگی واقعیت را نمی‌گویند و قطعاً تعداد بیکارانشان بیش از آن چیزی است که اعلام می‌کنند».

بغزیان می‌گوید: «اگر تعریفمان را از بیکاری تغییر ندهیم و بر اساس یک تعریف غلط، بگوییم نرخ بیکاری سال گذشته ۹,۲ درصد بوده و امسال به ۸,۲ درصد رسیده است، بنابراین ۱ درصد نرخ بیکاری کاهش پیدا کرده است، این رقم لزوماً نشان نمی‌دهد که بیکارها سرکار رفته‌اند یا عده‌ای از کار بیکار شده‌اند. در واقع این عدد رفاه را نشان نمی‌دهد و قاعدتاً با این تعریف و آمار، دولت می‌خواهد بگوید من سیاست‌های اشتغال‌زایی خوبی داشته‌ام و نتیجه داده است اما با کدام سیاست این بهبود حاصل شده است، خدا می‌داند!»

**با تعریف مرکز
آمار، فرد شاغل
است اما نمی‌تواند
زندگی‌اش را
اداره کند!**

**تحولات بازار کار
ایران در ۳ دهه
گذشته از سال
۱۳۷۶ تا ۱۳۹۸ بازار
کار سه دوره
متفاوت را تجربه
کرده است.**

نرخ بیکاری. حالا موضوع کرونا برطرف شده و شرایط بحرانی تا حدودی برطرف شده است و عده‌ای به سرکار برگشته‌اند. طبیعی است نرخ بیکاری کاهش داشته باشد. منتها اگر این بهبود شرایط به دلیل سیاست‌های دولت باشد، نرخ‌ی که مرکز آمار اعلام کرده کاملاً درست است. اما واقعیت بیکاری را در کشور نشان نمی‌دهد».

وی افزود: «در بازار کار، جمعیت فعال را داریم، یعنی جمعیت زنان و مردانی که در سن ۱۵ سال به بالا می‌توانستند کار کنند و عده‌ای هم در این سن بیکار هستند. باید دانش‌آموزان و افراد بالا ۶۰ سال را کنار بگذاریم و بعد بگوییم از این جمعیت فعال ما چند درصد بیکار هستند. پس نمی‌گوییم از ۸۰ میلیون نفر چه تعداد شاغل یا بیکار هستند. در واقع باید دید از ظرفیتی که می‌توانند شاغل باشند چند درصد حتی یک ساعت در هفته کار می‌کنند و عدد ۸،۲ درصد همین را نشان می‌دهد».

بغزیان می‌گوید: «نباید از موضوع مشارکت زنان غفلت کنیم. در جوامعی که مشارکت زنان بالاست جمعیت فعالشان هم عدد بالاتری است. اما باید بررسی کرد که آیا جمعیت فعال ایران شامل حال زنان هم می‌شود یا خیر. در نظام خانواده‌ی ایرانی، موارد فرهنگی بسیار اثرگذار است. خانواده‌هایی هستند که اعتقادی به کار کردن زنان ندارند اما ما همین‌ها را در جمعیت فعال می‌آوریم و این موضوع را باید در تفسیر اعداد اعلام شده از مرکز آمار مورد تأمل قرار دهیم». بغزیان با اشاره به سوءاستفاده‌ی دولت‌ها از آمار و ارقام مرکز آمار در دوره‌های مختلف می‌گوید: «اگر بخواهیم دوره‌ای را موفق و دوره‌ای را ناموفق جلوه دهیم از این اعداد سوءاستفاده می‌شود و هر کسی یک تحلیلی و تفسیری عنوان می‌کند». وی می‌افزاید: «نکته‌ی مهمی که در کاهش نرخ اشتغال باید مورد توجه قرار بگیرد این است که در این میان ما شاهد رونق اشتغال در چه بخشی هستیم. در واقع مشخص شود که چند درصد از شاغلین در بخش خدمات، صنعت یا کشاورزی فعال هستند. تولیدات بخش خدمات نامحسوس است و در بخش‌های دیگر به چشم می‌آید. اینکه بگوییم بیکاری در بخش کشاورزی بالاست معنی ندارد، چون ممکن است افراد از صنعت یا کشاورزی به بخش خدمات جابه‌جا شده باشند. مگر اینکه بگوییم شاغلینی که در بخش کشاورزی فعال بودند سال گذشته هزار نفر بودند و امسال ۹۰۰ نفر شده‌اند و آن ۱۰۰ نفر هم جایی نرفته‌اند».

وی می‌افزاید: «در کشوری که از شاغلان بخش صنعت و کشاورزی کم شود و به بخش خدمات اضافه شوند یعنی به سمت شغل‌های غیرزیربنایی رفته‌اند. آنچه در خدمات تولید می‌شود قابلیت صادر شدن ندارد و ارزآوری ندارد پس می‌تواند تبدیل به شغل‌های کاذب شود. مشاغل خدماتی خوب هستند اما باید دید خدمات در چه بخش‌هایی رشد کرده، این موضوع مهمی است».

در دوره‌ی اول تحولات بازار کار یعنی از ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴، رشد تعداد شاغلین با متوسط سالیانه‌ی ۷۲۶ هزار نفر همراه بوده است. نرخ مشارکت اقتصادی در ایران از نیمه‌ی دهه‌ی ۷۰ روندی افزایشی را آغاز کرد و تا سال ۱۳۸۴ این روند افزایشی ادامه یافت، به طوری که بیشترین نرخ مشارکت اقتصادی در سال ۱۳۸۴ رقم خورد و به عدد ۴۱ درصد رسید.

در دوره‌ی دوم تحولات بازار کار، یعنی از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳، روند صعودی تعداد شاغلان متوقف شد و نرخ مشارکت اقتصادی نیز کاهش شد.

در دوره‌ی سوم یعنی از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸، تحولات بازار کار روند کاملاً صعودی در جمعیت فعال و تعداد شاغلان طی شده است. در دوره‌ی آخر حدود سه و نیم میلیون نفر به جمعیت فعال کشور اضافه شده است که در مقایسه با عدم افزایش جمعیت فعال در دهه‌های قبل از آن، عدد قابل توجهی است. در واقع تحول اصلی در این دوره بر دوش متولدین دهه‌ی هفتاد است که تصمیم به خارج‌نماندن از دایره‌ی بازار کار گرفتند. در این دوره طی هر فصل نسبت به فصل قبل ۶۲۱ هزار نفر به جمعیت شاغل اضافه شده است. نکته‌ی مهم تحولات بازار کار که طی سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ رخ داده این است که افزایش اشتغال عمدتاً در بخش خدمات و پنگاه‌های بسیار کوچک و با وضعیت شغلی فاقد قرارداد به معنای متعارف بوده است. در واقع از یک سو شاهد حضور پررنگ زنان و افراد با تحصیلات دانشگاهی در بازار کار هستیم و از سوی دیگر اشتغالی ایجاد شده که نه توسط بخش دولتی یا شرکتی و کارخانه‌ای بلکه توسط بخش غیرشرکتی و با تمرکز بر خدماتی مانند خرده‌فروشی و عمده‌فروشی، تعمیرات، حمل‌ونقل و خدمات واسطه‌گری ایجاد شده است.

سال‌ها افزایش اشتغال در ایران مبتنی بر ایجاد اشتغال توسط خود افراد و مبتنی بر اندازه‌های بسیار خرد بوده است. در سال‌های اخیر بحران کرونا و تورم‌های بی‌رویه‌ای که جهان و جامعه‌ی ایرانی تجربه کرده است باعث شده بازار کار بسیار ناپایدار باشد. اقدامات مخربی که در سال‌های اخیر آغازکننده‌ی بحران در نظام بانکی، بازار ارز و بودجه‌ی دولت بوده باعث شده بی‌ثباتی قابل ملاحظه‌ای در سطح اقتصاد کلان ایجاد شود و حالا نقطه‌ی پایانی این بی‌ثباتی‌ها تخریب بنگاه‌های خردی است که سال‌ها بار اصلی افزایش اشتغال را بر عهده داشتند. آلبرت بغزیان درباره‌ی ارتباط کاهش یک‌درصدی نرخ بیکاری با پشت‌سرگذاشتن بحران کرونا می‌گوید: «در شرایطی که ما مسائلی مانند کرونا را از سرگذرانده‌ایم و در دام رکود اقتصادی افتاده‌ایم و افزایش نرخ ارز و غیره اتفاق افتاده است، قاعدتاً تعدادی از مشاغل تعطیل شده و این یعنی افزایش

**تأثیر حضور مهاجران
غیررسمی بر تغییرات
بازار کار ایران**

۵۱ درصد از مهاجرانی که در ایران زندگی می‌کنند در سن کار (۲۰ تا ۶۴ سال) هستند. این رقم برای ترکیه ۷۱ درصد، آلمان برابر ۷۰ درصد و برای آمریکا برابر ۷۷ درصد است. از آنجاکه اکثر مهاجرانی که داخل ایران مشغول کار هستند جذب بازار غیررسمی می‌شوند، تأثیر زیادی بر دستمزدهای بازار رسمی کار ندارند. بر این اساس می‌توان گفت عرضه‌ی نیروی کار در بازار کار ایران با شوک‌های مثبت و منفی متعددی روبه‌رو بوده است.

مهاجران و پناهندگانی که در ایران زندگی می‌کنند عرضه‌ی نیروی کار را تغییر داده و باعث شکل‌گیری تعادل جدیدی در بازار کار شده‌اند. مطابق آخرین داده‌های بانک جهانی در سال ۲۰۱۵ حدوداً ۳،۴ درصد جمعیت ایران را افرادی تشکیل می‌دهند که در ایران متولد نشده‌اند. این عدد برای آلمان و آمریکا بیش از ۱۴ درصد و برای ترکیه حدود ۴ درصد است. براساس داده‌های بین‌المللی مهاجرت،

چالش‌های بازار کار ایران به روایت آلبرت بغزیان

سوءاستفاده از آمارها

از آمار و ارقام مرکز آمار در دوره‌های مختلف سوءاستفاده می‌شود؛ چنانکه اگر بخواهیم دوره‌ای را موفق و دوره‌ای را ناموفق جلوه دهیم، از این اعداد سوءاستفاده شده و هر کسی یک تحلیلی و تفسیری عنوان می‌کند.

تعاریف غلط

اینکه بر اساس یک تعریف غلط، بگوییم نرخ بیکاری کاهش یافته است و یک درصد کاهش پیدا کرده، لزوماً نشان نمی‌دهد که بیکارها سرکار رفته‌اند یا رفاه حاصل شده؛ دولت صرفاً با این تعاریف می‌خواهد بگوید من سیاست‌های اشتغال‌زایی خوبی داشته‌ام، اما با کدام سیاست دولت این بهبود حاصل شده است، خدا می‌داند!

شاغلان یک‌ساعته!

شاغلانی در آمار مرکز آمار ایران وجود دارند که هفته‌ای یک ساعت و در مجموع ۴ ساعت در طول یک ماه کار می‌کنند! آیا چنین فردی با حقوقی که براساس ۴ ساعت کار در ماه دریافت می‌کند کفاف هزینه‌های زندگی‌اش را می‌دهد؟ این فرد شاغل است اما آیا می‌تواند زندگی‌اش را اداره کند؟

رشد مشاغل کاذب

در کشوری که در آن از شاغلان بخش صنعت و کشاورزی کم شود و به بخش خدمات اضافه شود یعنی به سمت شغل‌های غیرزنجایی رفته است. آنچه در خدمات تولید می‌شود قابلیت صادر شدن و ارزآوری ندارد پس می‌تواند تبدیل به شغل‌های کاذب شود. مشاغل خدماتی خوب هستند اما باید دید خدمات در چه بخش‌هایی رشد کرده، این موضوع مهمی است.

آمار بیکاری در استان کرمانشاه روند نزولی را طی می‌کند

بهبود شاخص‌ها؛ آهسته، اما پیوسته

در شرایطی که بازار کار ایران و رابطه‌ی کارگر و کارفرما از بی‌ثباتی و کارفرما از بی‌ثباتی اقتصاد ایران رنج می‌برد، مرکز آمار ایران از کاهش ۱۰ درصدی نرخ بیکاری خبر داده و نرخ بیکاری بهار ۱۴۰۲ را ۸٫۲ درصد اعلام کرده است. این کاهش ۱ درصدی نرخ بیکاری به‌خودی‌خود خوب است اما بررسی آماری نرخ بیکاری از دهه‌ی پنجاه تا قرن جدید نشان می‌دهد که در دهه‌های مختلف با فراز و فرودهای زیادی همراه بوده و همین مبین این است که یک برنامه‌ی مشخص و منسجمی برای نزولی کردن نرخ بیکاری وجود نداشته است. از سوی دیگر انتشار شاخص ملی محیط کسب‌وکار در بهار ۱۴۰۲ حکایت از کاهش شتاب رشد فعالیت‌های اقتصادی به دلیل موانع تکراری دارد. در این میان استان کرمانشاه جزو معدود استان‌هایی است که هم‌زمان با کاهش نرخ بیکاری، شاهد روند رو به بهبود تغییرات محیط کسب‌وکار استان است.

بهترین وضعیت بازار کار متعلق به نیمه‌ی اول دهه ۸۰ است

در بازه‌های زمانی سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۳ و ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ کاهش نرخ بیکاری همراه با افزایش نرخ مشارکت بوده و می‌توان گفت وضعیت بازار کار بهبود یافته است. در واقع در ۲۵ سال گذشته بهترین وضعیت بازار کار اقتصاد ایران به سال‌های ابتدایی دهه‌ی ۸۰ تعلق دارد. با وجود کاهش نرخ مشارکت اقتصادی در سال ۸۹، جهش شدیدی در نرخ بیکاری ثبت شده است. افزایش نرخ بیکاری هم‌زمان با کاهش نرخ مشارکت اقتصادی از وخامت شرایط بازار کار حکایت دارد.

در سال‌های اخیر نیز تحت تأثیر تغییر تعریف مرکز آمار از نرخ مشارکت و همچنین مسئله‌ی شیوع کرونا، نرخ بیکاری شرایطی متفاوت از سایر سال‌های مورد بررسی داشته است. نرخ بیکاری متأثر از متغیرهای متعددی شامل: رشد، بهره‌وری، سرمایه‌گذاری، عرضه و تقاضای نیروی کار، تورم و شرایط رقابت در عرصه بین‌المللی، تحریم‌ها و سایر عوامل است.

مقایسه‌ی نرخ بیکاری استان با کشور

در شرایطی نرخ بیکاری در بهار امسال به کمترین رقم بیش از چهل سال گذشته رسیده که هنوز با قاطعیت نمی‌توان گفت این عدد بنا به برنامه‌ریزی‌های مشخص به دست آمده و در سال‌های بعد نیز روند نزولی خواهد داشت یا خیر؟ نمودار زیر تغییرات نرخ بیکاری کرمانشاه نسبت به کل کشور را نشان می‌دهد.

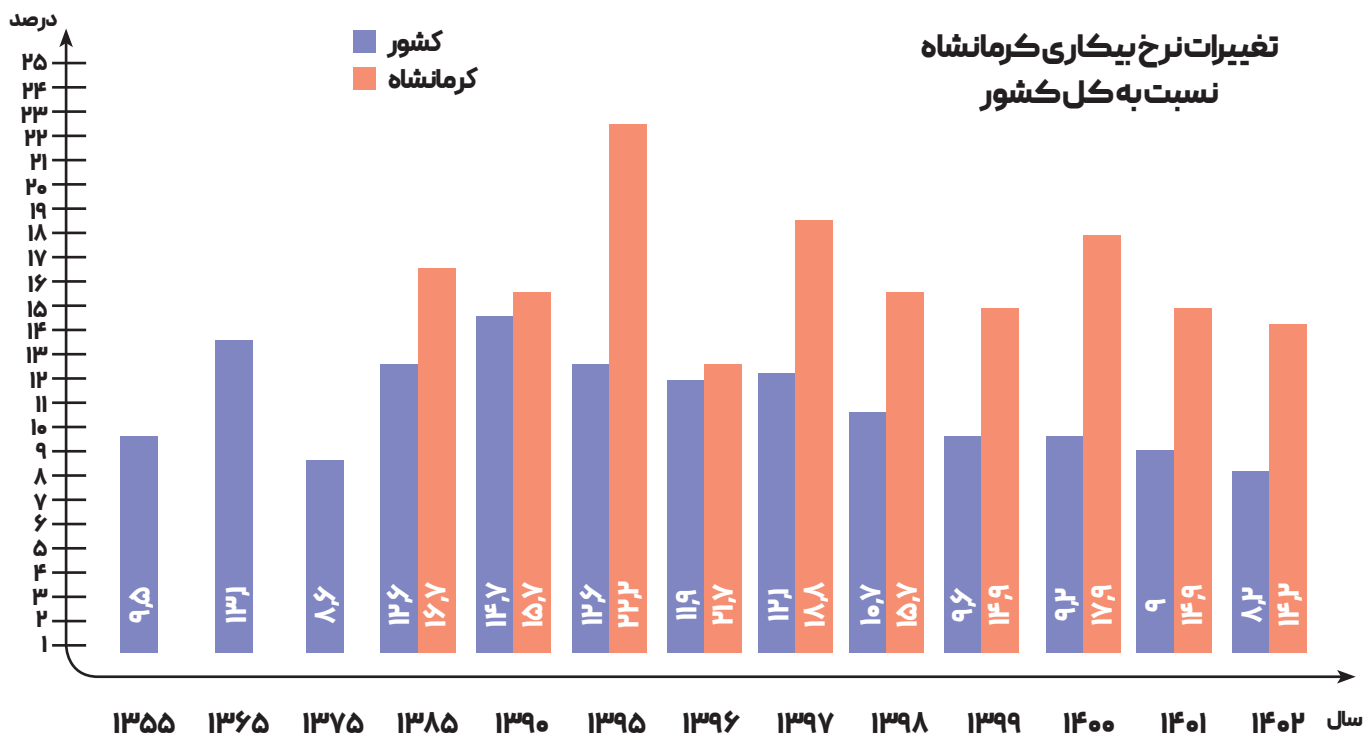
اشتغال و بیکاری در استان کرمانشاه

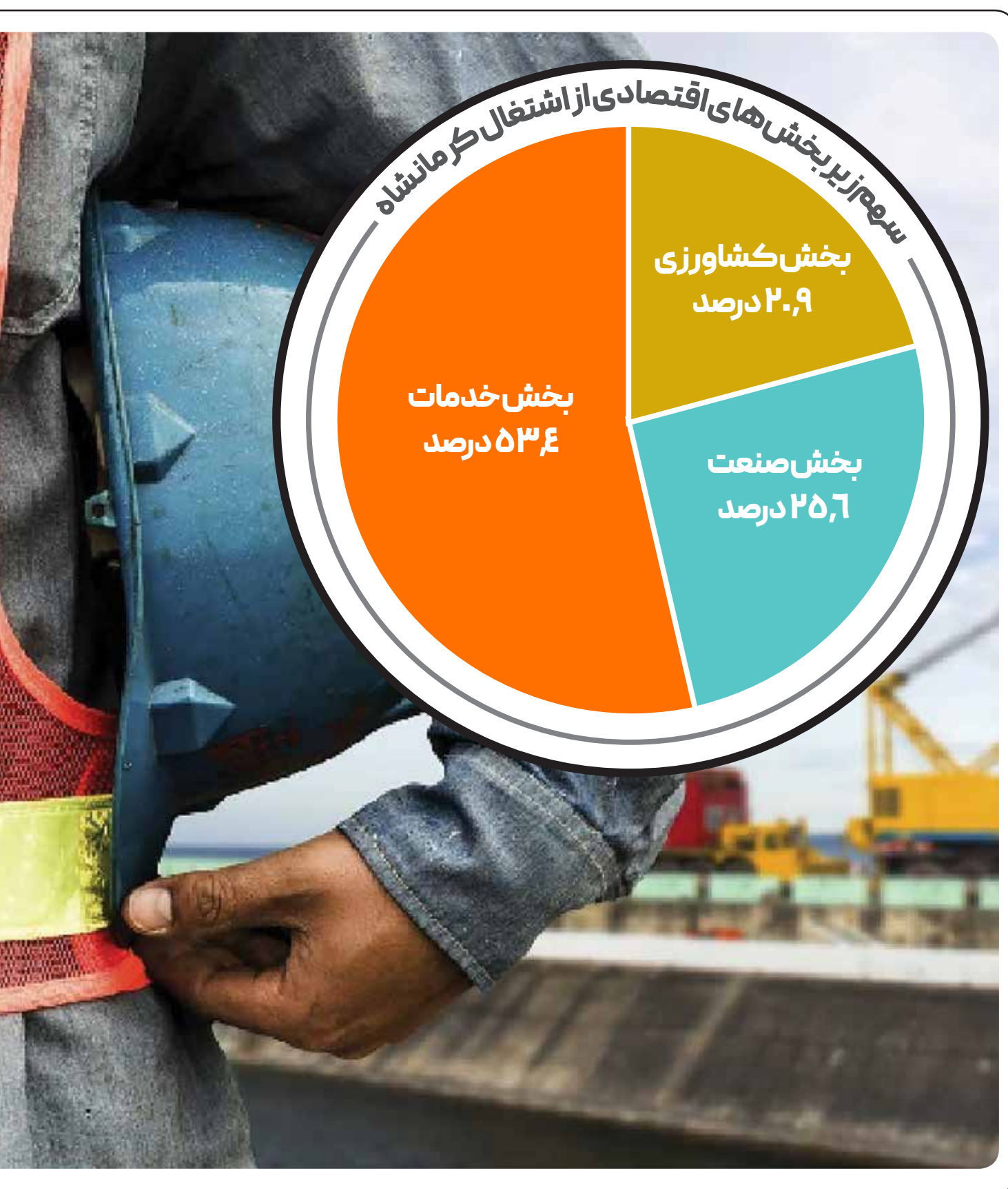
به تفکیک فصول نیز سال گذشته نرخ بیکاری کرمانشاه در فصل بهار ۱۵.۴ درصد، در فصل تابستان ۱۳.۶ درصد، فصل پاییز ۱۲.۹ درصد و در فصل زمستان ۱۵.۱ درصد بوده است. همچنین سهم بخش کشاورزی از مجموع اشتغال استان کرمانشاه در سال گذشته ۲۰.۹ درصد، سهم بخش صنعت ۲۵.۶ درصد و سهم بخش خدمات ۵۳.۴ درصد بوده است.

درصد بوده که نسبت به سال ماقبل آن با نرخ بیکاری ۱۴.۹ درصد، هفت دهم درصد کاهش یافته است. طبق آمارها در سال گذشته کرمانشاه دومین استانی بوده که بالاترین نرخ بیکاری را در کشور داشته و تنها استان هرمزگان با نرخ بیکاری ۱۵.۳ درصد، نرخ بیکاری‌اش از کرمانشاه بالاتر بوده است.

براساس آخرین اعلام مرکز آمار ایران نرخ بیکاری کرمانشاه در فصل بهار ۱۴۰۲ کاهش داشته و پس از سال‌ها از جایگاه اول بیکاری کشور فاصله گرفته است. طبق اعلام مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری استان کرمانشاه در سال گذشته ۱۴.۲

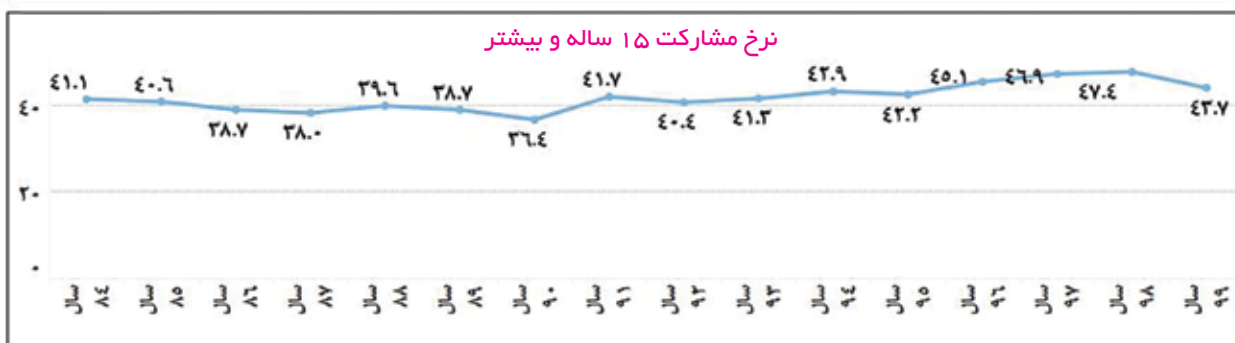
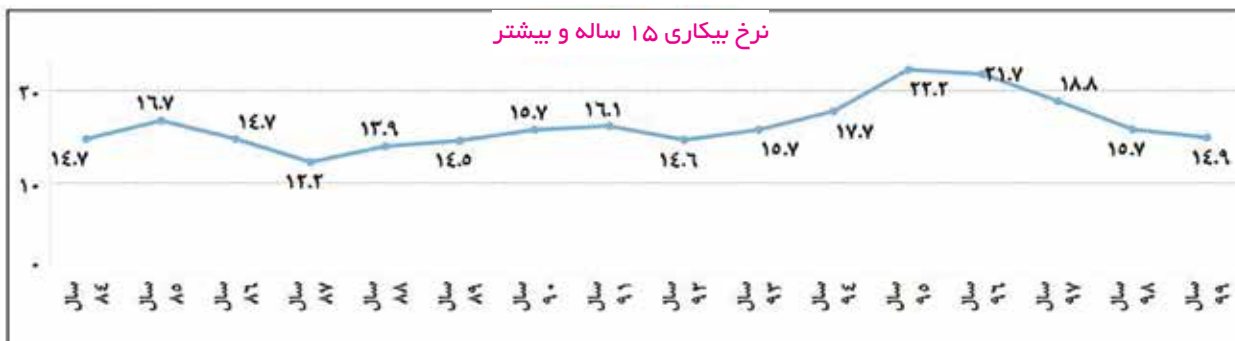
تغییرات نرخ بیکاری کرمانشاه نسبت به کل کشور

نرخ بیکاری و مشارکت استان

مرکز آمار ایران نرخ مشارکت اقتصادی استان را نیز در سال گذشته ۴۱.۷ درصد اعلام کرده که نسبت به سال ماقبل آن با نرخ مشارکت ۴۳ درصد، کاهش داشته است. جدول زیر نرخ بیکاری و مشارکت استان کرمانشاه در دهه‌ی ۹۰ را نشان می‌دهد.

ارزیابی فضای کسب و کار در استان کرمانشاه

طبق ماده‌ی ۴ قانون بهبود مستمر قانون کسب و کار اتاق‌های بازرگانی موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور شاخص‌های ملی محیط کسب و کار ایران را تدوین کنند و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام کنند. بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار در بهار ۱۴۰۱، رقم شاخص ملی ۶۰۷ محاسبه شده است که این شاخص در ارزیابی با محیط کسب و کار نسبت به فصل گذشته یعنی زمستان ۱۴۰۰ با میانگین ۵۸۳ نشان می‌دهد که شرایط نامساعدتر شده است و این شاخص نسبت به فصل زمستان ۰،۲۴ واحد افت کرده است. بر اساس گزارش فعالان اقتصادی شرکت‌کننده در این پایش به ترتیب سه مؤلفه‌ی «غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات»، «بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار» و «دشواری تأمین مالی از بانک‌ها» نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها بوده است. اما وضعیت استان‌ها در شاخص محیط کسب و کار در مدت‌زمان مورد بررسی چگونه بوده است؟ ارزیابی‌ها نشان‌دهنده‌ی آن است که در بهار استان‌های «قم»، «کرمان» و «بوشهر» به ترتیب دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار و استان‌های «آذربایجان غربی»، «مرکزی» و «آذربایجان شرقی» به ترتیب دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند. شاخص استانی محیط کسب و کار در استان کرمانشاه نشان می‌دهد که این استان در مجموع روند تغییرات مثبتی داشته و حتی در مقایسه با پایتخت که در بهار ۱۴۰۱ به عدد ۶۰۱۹ و شرایط رو به افول را تجربه می‌کند از محیط کسب و کار بهتری برخوردار است اما همچنان نسبت به استان‌هایی مانند مرکزی و آذربایجان غربی که بهترین محیط کسب و کار را دارا هستند، فاصله دارد. شاخص محیط کسب و کار استان کرمانشاه از سال ۹۶ که عدد ۶،۲۴ بوده تا بهار ۱۴۰۱ که به عدد ۵،۹۲ رسیده است حکایت از رشد و بهبود دارد (بدترین نمره ارزیابی ۱۰ است).

شاخص محیط کسب و کار استان کرمانشاه						
سال ۹۶	سال ۹۷	سال ۹۸	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	بهار ۱۴۰۰	درصد تغییرات نسبت به فصل بهار نسبت به فصل مشابه سال گذشته
۶،۲۴	۶،۵۴	۶،۱۷	۶،۱۱	۶،۱۷	۵،۹۲	-۰،۴۶

عدد ۰،۴۶ - حکایت از روند رو به بهبود دارد و در واقع منفی بودن این تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت محیط کسب و کار استان کرمانشاه نسبت به فصل گذشته است اما فعالان اقتصادی همچنان از عواملی یاد می‌کنند که مانع بهبود فضای کسب و کارشان می‌شود. فعالان اقتصادی که در پایش ملی محیط کسب و کار شرکت کردند، می‌گویند سه مؤلفه یعنی غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار، به ترتیب از جمله مؤلفه‌هایی هستند که فضا را برای فعالیت آن‌ها نامناسب کرده‌اند.

چرا کرمانشاهی‌ها به عراق مهاجرت می‌کنند؟

انگیزه‌ی دو هزار دلاری

و رشد درآمدهای نفتی عراق نیز باوجود نوسانات بازار نفت چشمگیر است. در منطقه‌ی خاورمیانه مجموع نیازمندی‌های عراق به نیروی کار و خدمات و کالا نسبتاً بازار منحصر به فردی نسبت به جمعیت آن ایجاد کرده است. به همین دلیل، دو گروه از ایران به عراق مهاجرت می‌کنند؛ یک گروه نیروی کار ساده که حجم عمده‌ی مهاجرت را تشکیل می‌دهد، گروه دیگر، نیروی کار ماهر که برای کارفرمای عراقی منطقه‌ی است که هزینه‌های اقامت یک نیروی کار ماهر راپردازد. باتوجه به اختلاف معنادر ارزش پولی بین عراق و کشورهای همسایه، اگر یک نیروی کار ماهر، ماهانه دو هزار دلار حقوق بگیرد با پول ملی ما نزدیک به ۱۰۰ میلیون تومان می‌شود که رقم قابل توجهی است.

”
به دلیل رکود طولانی در عراق و نیاز به بازسازی، عراق به یکی از نزدیک‌ترین کشورها برای مهاجرت نیروی کار ایرانی بدل شده است و در این میان شهرهای هم‌مرز با عراق مانند کرمانشاه پتانسیل بالایی برای مهاجرت فرستی به این کشور را دارند.

“

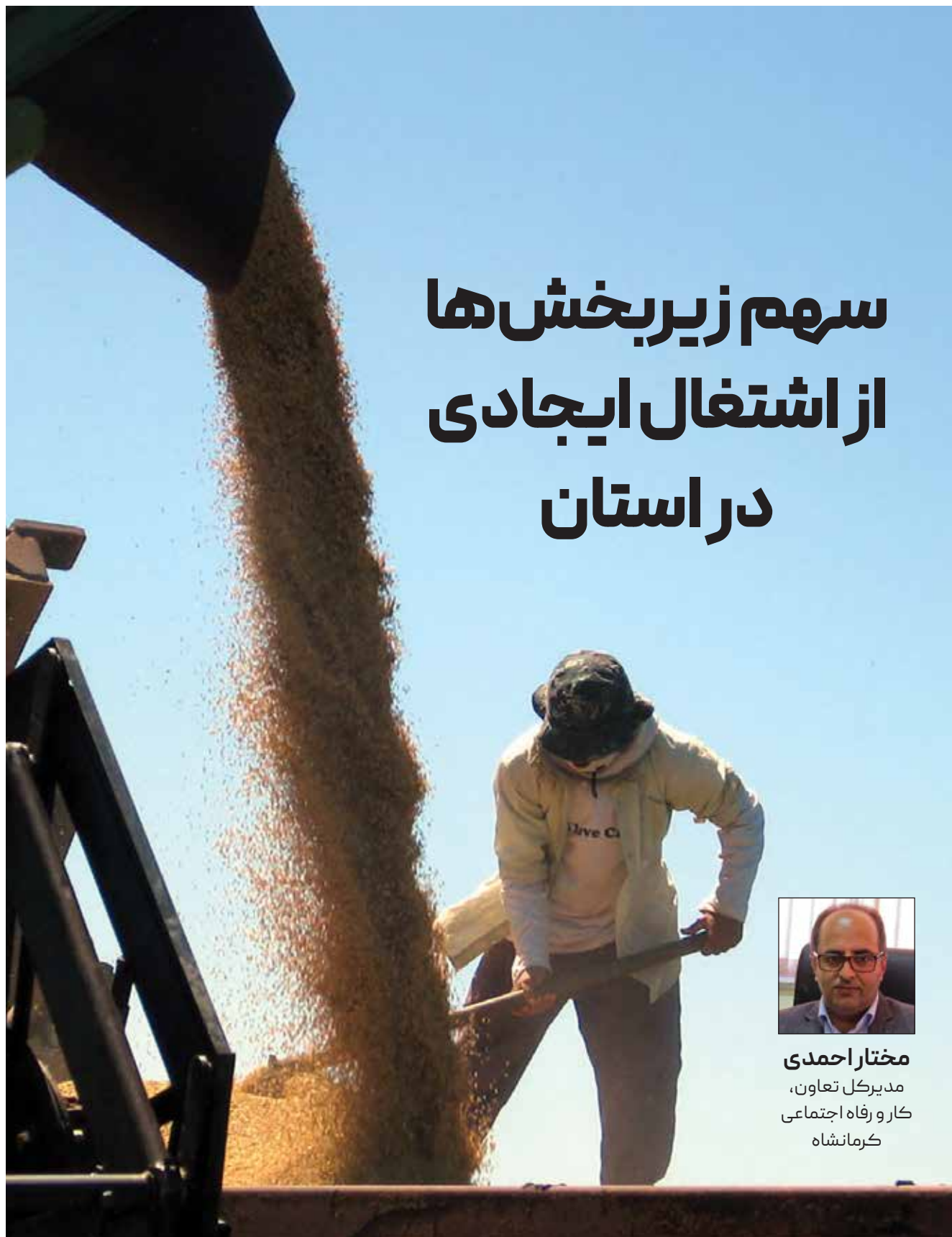
شدت بیشتری همراه شده است. با این تفاوت فاحش که عراق حرکت رو به توسعه‌ی اقتصادی را به‌طور جدی کلید زده و همین مسئله می‌تواند فرصت بازار عراق برای ایران را به تهدیدی جدی مبدل کند. جهان‌بخش سنجایی شیرازی، دبیرکل اتاق مشترک ایران و عراق درباره‌ی مهاجرت نیروی کار به عراق گفته بود که به دلیل رکود طولانی در عراق و نیاز به بازسازی، عراق به یکی از نزدیک‌ترین کشورها برای مهاجرت نیروی کار ایرانی بدل شده است و در این میان شهرهای هم‌مرز با عراق مانند کرمانشاه پتانسیل بالایی برای مهاجرت فرستی به این کشور را دارند. عراق برای دو سال آینده بودجه‌ی ۱۵۳ میلیارد دلاری تصویب کرده

آمار رصدخانه‌ی مهاجرت ایران نشان می‌دهد در سال گذشته ۲ هزار ویزای کار آفرینی برای ایرانی‌ها صادر شده است اما در این میان نزدیکی‌های فرهنگی و زبانی در غرب و جنوب ایران، سبب شده تا جوانان ساکن در شهرهای مرزی این منطقه، بازار کار عراق را برای کسب درآمدهای دلاری به جای شغل‌های پریسکی مانند کول‌بری انتخاب کنند. در این میان از نیروی کار ساده تا نیروی کار متخصص و ماهر دیده می‌شود. باتوجه به سرمایه‌گذاری‌های خارجی در عراق به‌ویژه در پروژه‌های نفت و گاز، بندری و زیرساختی و همچنین تمایل جدی شرکت‌های خارجی برای جذب نیروی کار ایرانی در پروژه‌ها، خروج نیروی کار از ایران به عراق با

سرمه زیربخش‌ها از اشتغال‌آبادی در استان

مختار احمدی
مدیرکل تعاون،
کار و رفاه اجتماعی
کرمانشاه

”
جدیدترین نتایج
طرح آمارگیری
نیروی کار در
بهار ۱۴۰۲ منتشر
شد و براساس آن
نرخ بیکاری در
بهار امسال استان
کرمانشاه به ۱۰٫۲
درصد رسیده است
و این در حالی
است که میانگین
کشوری ۸٫۲ درصد
اعلام شده است و
این عدد ادامه‌ی
روند کاهشی نرخ
بیکاری را نشان
می‌دهد.

“

است که میانگین کشوری ۸٫۲ درصد اعلام شده است و این عدد ادامه‌ی روند کاهشی نرخ بیکاری را نشان می‌دهد. مطابق بررسی‌ها تداوم سیاست‌های اصلاحی دولت در زمینه‌ی حمایت از تولید و کسب و کار، رشد اقتصادی و ایجاد فرصت‌های جدید شغلی، آینده‌ی بهتری را برای بازار کار رقم خواهد زد. بخش عمده‌ی کاهش نرخ بیکاری استان کرمانشاه که در فصل پاییز و زمستان ۱۴۰۱ هم تداوم داشت، نشان از رونق بازار کار در این استان دارد و سهم اشتغال ایجاد‌ی در استان کرمانشاه بدین ترتیب ۵۳ درصد در بخش خدمات، ۲۰ درصد بخش کشاورزی و ۲۷ درصد بخش صنعت است.

ریاست‌جمهوری، تبصره‌ی ۱۸ قانون بودجه، اعتبارات از محل بازپرداخت تسهیلات اشتغال پایدار روستایی و عشایری، توسعه‌ی تعاونی‌ها در بخش صادرات، راه‌اندازی و احیای کارگاه‌ها و بنگاه‌های نیمه‌راکد و تعطیل از طریق تشکیل مرتب ستاد تسهیل و رفع موانع تسهیل و توسعه‌ی چتر مهارت‌های فنی و حرفه‌ای به افراد جویای کار از راهکارهای دولت سیزدهم در راستای افزایش آمار اشتغال و کاهش نرخ بیکاری به‌ویژه در استان کرمانشاه است. جدیدترین نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در بهار ۱۴۰۲ منتشر شد و براساس آن نرخ بیکاری در بهار امسال استان کرمانشاه به ۱۰٫۲ درصد رسیده است و این در حالی

خبر بهبود رتبه‌ی استان کرمانشاه در مسیر مبارزه با بیکاری برای بسیاری از مردم استان مسرت‌بخش بود. داده‌های مرکز آمار نشان می‌دهد که نرخ بیکاری کرمانشاه از جایگاه اولی فاصله گرفته است و حدود ۵٫۲ درصد نسبت به بهار ۱۴۰۲ کاهش پیدا کرده است. مهم‌ترین دلایل بهبود رتبه‌ی کرمانشاه عبارت است از: تشکیل قرارگاه اشتغال استان کرمانشاه به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور، تسهیل در صدور مجوزها، حذف امضاهای طلایی، اعطای تسهیلات از محل اعتبارات مشاغل خانگی، جزء ۱ بند ب تبصره‌ی ۱۶ قانون بودجه و ویژه‌ی دستگاه‌های حمایتی، جزء ۲ بند ب تبصره‌ی ۱۶، تسهیلات ویژه‌ی سفر پرخبروبرکت

آیا گسترش بیکاری دنیا را تهدید می‌کند؟

صندوق بین‌المللی پول در گزارشی که اسفند سال گذشته منتشر کرد، عنوان کرد که بیشترین تهدید برای بیکاری متعلق به کشورهایی است که با تورم دست‌وپنجه نرم می‌کنند و با ورود ربات‌ها و هوش مصنوعی به زودی افراد زیادی از کار بیکار خواهند شد. طبق آنچه مجمع جهانی اقتصاد تخمین زده است حدود ۸۵ میلیون شغل در اثر انقلاب ربات‌ها تغییر می‌کنند و در عین حال، تا سال ۲۰۲۵ حدود ۹۷ میلیون شغل جدید نیز ایجاد خواهد شد. مطابق آنچه صندوق بین‌المللی پول منتشر کرده است احتمالاً آفریقای جنوبی بالاترین نرخ بیکاری در سطح جهان را با عدد ۳۵,۶ درصد خواهد داشت و بعد از آن کشور اسپانیا با ۱۲,۳ درصد و یونان با ۱۲,۲ درصد بیشترین نرخ بیکاری را خواهند داشت.

■ کشورهای بیکاری که مهاجر صادر می‌کنند

انتظار رسیدن به یک موقعیت بهتر جهت اشتغال، دغدغه‌ی هر روز مهاجرینی است که از کشورهای با نرخ بیکاری بالا به کشورهای توسعه‌یافته مهاجرت می‌کنند. در حال حاضر و بر اساس آخرین سرشماری‌های انجام شده توسط سازمان ملل متحد، حدود ۲۱۳ میلیون نفر، یعنی بیش از ۳ درصد جمعیت کره زمین در خارج از کشوری که در آن زاده شده‌اند زندگی می‌کنند.

قاعداً این مهاجرت بر سطح دستمزد و اشتغال بازار کار کشور میزبان تأثیر دارد و افزایش نابرابری بر درآمد بومیان مهم‌ترین پیامد این مهاجرت‌هاست.

در گزارش پژوهشی آکادمی دانایان که اخیراً منتشر شد و به بررسی بازار کار ایران و ارتباطش با موضوع مهاجرت نیروی کار پرداخته، آمده است: «مهاجرت موضوعی

۹۹

مطابق داده‌های بین‌المللی مهاجرت در سال ۲۰۲۱ از میان ۲۸۱ میلیون نفر مهاجر بزرگ‌سال ۱۶۴ میلیون نفر نیروی کار مهاجر هستند و مقصد اصلی نیروی کار مهاجر، اروپا، امریکای شمالی و کشورهای عربی حاشیه‌ی خلیج فارس است.

بیکاری بالایی خواهند داشت. این سازمان عنوان کرد که کشورهای امریکای لاتین، حوزه‌ی دریای کارائیب، اروپا، آسیای میانه و غرب آسیا همگی توانسته‌اند نرخ بیکاری را به وضعیت پیش از کرونا بازگردانند. انتظار می‌رود که روند رو به رشد اشتغال به‌عنوان بخشی از اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۳ به رقم ۲٫۸ درصد برسد، درحالی‌که این عدد در سال گذشته‌ی میلادی برابر با ۳٫۴ درصد بود.

سازمان جهانی کار معتقد است که شکاف شغلی رخ داده از دو بحران تشدیدکننده نشئت می‌گیرد، نخست اثرات ماندگار پس از پاندمی کرونا و دیگر بروز جنگ‌های اوکراین و سوریه که سبب تورم شدید، نرخ بهره‌ی بالا و کاهش ارزش پول شده است. نرخ بهره در ۳۷ کشور جهان همچنان بالای ۱۰ درصد بوده که سبب افزایش مقروض شدن و سخت‌تر شدن بازپرداخت وام خواهد شد.

■ وضعیت بیکاری در دنیا بعد از شرایط کرونا

در روزهایی که کشورهای دنیا با برنامه‌ریزی سعی بر کنترل و کاهش نرخ بیکاری در کشورشان داشتند ناگهان شیوع کرونا فرایند مبارزه با بیکاری را دچار اختلال کرد. در همین زمینه سازمان بین‌المللی کار هم در گزارشی که در بهار سال جاری منتشر کرد هشدار داد که کشورهای کم‌درآمدی مانند کشورهای حوزه‌ی خاورمیانه و آفریقا نسبت به سایر نقاط جهان توان کاهش نرخ بیکاری و بازگشت به دوران پیش از شیوع کرونا را ندارند. این سازمان پیش‌بینی کرد که نرخ بیکاری در جهان در سال ۲۰۲۳ میلادی به رقم ۵٫۳ درصد کاهش خواهد یافت. اما کاهش نرخ بیکاری عمدتاً در کشورهای با درآمد بالا میسر است که توانستند در برابر شوک‌های اقتصادی ناشی از کرونا مقاومت کنند و کشورهای با درآمد پایین همچنان نرخ

۲۲ میلیون و ۱۹۰ هزار و ۶۳ دلار برای ثبت شرکت از سوی ایرانیان در این کشور هزینه شده است. در بخش دیگری از این گزارش به مهاجرت فعالان حوزه سلامت اشاره شده است. بنابر سرشماری سال ۲۰۱۸ آمریکا، ۲۹ هزار ایرانی در بخش بهداشت و درمان در این کشور فعال بودند که ۲۴ هزار نفر مربوط به مشاغل تخصصی و پنج هزار نفر مربوط به مشاغل مراقبتی بودند. در میان آن‌ها هشت هزار پزشک و جراح بودند که ۲۶ درصد فعالان ایرانی در بخش سلامت آمریکا را تشکیل می‌دهند. بخش دیگر این سالنامه مربوط به وضعیت پناهندگی مهاجران است. در سال ۲۰۲۲، ۱۴۲ هزار و ۹۸۹ ایرانی در کشورهای مختلف در وضعیت پناهندگی قرار داشتند. آلمان یکی از مقاصد اصلی پناهندگان ایرانی در سال‌های اخیر بوده است. بر همین اساس در سال ۲۰۲۱، یک سوم اتباع ایرانی در وضعیت پناهندگی در آلمان زندگی می‌کردند. در بخش مهاجرت به دلایل اقلیمی، سازمان بین‌المللی مهاجرت تأکید کرده که تا سال ۲۰۵۰، حدود ۲۰۰ میلیون نفر در نتیجه تغییرات اقلیمی به صورت موقتی یا همیشگی آواره می‌شوند. این گزارش نشان می‌دهد، ایران در دهه‌های بعدی با افزایش ۶،۲ درجه سانتی‌گرادی و کاهش ۲۵ درصدی میزان بارندگی مواجه می‌شود. این مسئله زمانی اهمیت پیدا می‌کند که مشخص می‌شود بحران تغییر اقلیم در ایران بسیار شدیدتر از خاورمیانه است.

همچنین بر اساس پیمایشی که از طریق پلتفرم مکتب‌خانه، جاب ویژن و دانشگاه علوم پزشکی کرمان صورت گرفته، غیر از گروه پزشکان و پرستاران که تمایل به مهاجرت‌شان بیش از حدود ۶۰ درصد بوده است، تمایل به مهاجرت در میان کارکنان و مدیران میانی و کارآفرینان ارشد هم، در تراز ۷۰ درصد قرار دارد. این تمایل در میان گروه‌های دانشجویان، فارغ‌التحصیلان و دانشجویان خارجی در ایران ۶۶ درصد است. در خلاصه‌ای این گزارش عنوان شده که شیوه‌ی مدیریت، وضعیت اقتصادی، شرایط تحریم، نوسان قیمت ارز و تورم از عوامل تأثیرگذار در افزایش میل به مهاجرت بوده است.

ایران رونمایی شد، نشان می‌دهد جمعیت ایرانیان در ۲۰ کشور دنیا، با بیشترین جمعیت، حدود دو میلیون نفر تخمین زده می‌شود و کشورهای آمریکا، کانادا، آلمان، ترکیه و انگلستان مهم‌ترین مقصد مهاجرتی ایرانیان است.

در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ سالانه حدود ۸۶ هزار ویزا یا مجوز اقامت غیرتوریستی برای ایرانیان در اروپا، آمریکای شمالی و استرالیا، ترکیه و سایر کشورهای OECD صادر شده است.

براساس همین گزارش، تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور طی یک تا دودهمی گذشته، از ۱۷ هزار نفر در سال ۲۰۰۰، به ۶۶ هزار نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است. رتبه‌ی دانشجویرستی ایران هم بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ از ۲۶ به ۱۷ رسیده؛ کشورهای آمریکا، آلمان، ترکیه، کانادا و ایتالیا هم به ترتیب پنج مقصد اصلی دانشجویان ایرانی در دنیا هستند. براساس تحلیل یافته‌های مؤسسه‌ی افکارسنجی گالوپ، میل به بازگشت مهاجران ایرانی به کشور فقط یک درصد است که در مقایسه با میانگین جهانی هفت درصد، فاصله‌ی زیادی دارد. در بخش ویزای استارت‌آپی و خوداشتغالی هم مشخص شد، ایرانیان در سه سال اخیر از دو کشور کانادا و انگلستان، دوهزار ویزای استارت‌آپی، خوداشتغالی و سرمایه‌گذاری دریافت کرده‌اند. همچنین در ۱۲ سال اخیر، سالانه ۱۲ هزار ویزا یا مجوز اقامت موقت کاری از کشورهای استرالیا، کانادا، آمریکا، انگلستان و اتحادیه‌ی اروپا برای ایرانیان صادر شده است. این گزارش نشان می‌دهد، ایرانیان دهمین ملیت از نظر تعداد یونی‌کورن‌های تثبیت‌شده در آمریکا هستند. در کنار همه‌ی این‌ها در سال‌های ۲۰۱۵، ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، ایرانیان رتبه‌ی هشت را در خرید خانه در ترکیه داشتند و در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱، اولین مشتریان خرید خانه بودند اما در سال ۲۰۲۲، روسیه رقیب ایران شد و به این ترتیب روسیه و ایران، رتبه‌های اول و دوم خرید خانه در این کشور را به دست آورده‌اند. همچنین در سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲، یک‌هزار و ۶۶۱ شرکت با مشارکت ایرانیان در ترکیه تأسیس شده و در مجموع

”

سازمان جهانی کار معتقد است که شکاف شغلی رخ داده از دو بحران تشدیدکننده نشئت می‌گیرد، نخست اثرات ماندگار پس از پاندمی کرونا و دیگر بروز جنگ‌های اوکراین و سوریه که سبب تورم شدید، نرخ بهره‌ی بالا و کاهش ارزش پول شده است.

“

است که بر جمعیت و نیروی کار تأثیرگذار است در نتیجه از موضوعات داغ مورد بحث در کشورهای توسعه‌یافته است. مطابق داده‌های بین‌المللی مهاجرت در سال ۲۰۲۱ از میان ۲۸۱ میلیون نفر مهاجر بزرگ‌سال (افراد ۱۵ ساله و بالاتر) که در کشورهای زندگی می‌کنند که در آن‌ها متولد نشده‌اند) ۱۶۴ میلیون نفر نیروی کار مهاجر، ۲۶ میلیون نفر آوارگان و پناهندگان و ۶ میلیون نفر دانشجویان و ۴۱ میلیون نفر از آن‌ها کودک هستند. مقصد اصلی نیروی کار مهاجر، اروپا، آمریکای شمالی و کشورهای عربی حاشیه‌ی خلیج فارس است. به‌طور واضح مشخص است که اصلی‌ترین دلیل مهاجرت، بازار کار کشور مقصد است.

آخرین اطلاعات جمع‌آوری شده در سالنامه‌ی مهاجرتی ایران ۱۴۰۱ که در ماه‌های اخیر در رصدخانه‌ی مهاجرتی

پیش‌بینی نرخ بیکاری و عدم استخدام در سال ۲۰۲۳ با استفاده از داده‌های چشم‌انداز اقتصاد جهانی صندوق بین‌المللی پول

دانش بنیان

پیش‌رانه

**پرونده‌ای برای شرکت‌های
دانش بنیان؛ اهداف،
مأموریت‌ها و جایگاه در
اقتصاد**

در عصر حاضر، پایدارترین رشد اقتصادی در جهان مربوط به اقتصاد دانش محور است. در اقتصاد دانش محور شرکت‌های دانش بنیان نقش مهمی در رشد اقتصادی ایفا می‌کنند به طوری که در سال‌های اخیر این شرکت‌ها به عنوان موتور اصلی رشد اقتصادی شناخته شده‌اند. موج سوم عصر اطلاعات بعد از پشت سر گذاشتن اقتصاد دیجیتالی و اقتصاد شبکه‌ای، اکنون مبتنی بر اقتصاد دانشی و سازمان‌های دانش بنیان است. از دیدگاه دولت‌ها، شرکت‌های دانش بنیان منابع مهم درآمد و اشتغال و در نهایت نیروی مهم تأثیرگذار بر توسعه اقتصادی شناخته می‌شوند. بانک جهانی به این نتیجه رسیده است که تنها راه موفقیت اقتصادی کشورهای جهان سوم و رسیدن به رفاه اجتماعی و اقتصادی، ورود به اقتصاد دانش محور و تلاش برای رقابت و تجارت این مناطق با کشورهای توسعه یافته است. شرکت‌های دانش بنیان موتور محرک اقتصاد هستند که نقشی کلیدی در توسعه اقتصادی دانش محور دارند. در شرکت‌های دانش بنیان رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال متناسب با ظرفیت نوآوری تحقق می‌یابد، از این رو در این شماره از نشریه به مباحث دانش بنیان خواهیم پرداخت و تا آن جا که بتوانیم از زوایای مختلف این مباحث را بررسی خواهیم کرد.

چرا اقتصاد دانش‌بنیان
طومار اقتصاد سنتی را درهم می‌پیچد

اصل بر مزیت‌هاست.

«اقتصاد دانش‌بنیان به شرایطی اشاره دارد که در آن توسعه‌ی اقتصادی از طریق به‌کارگیری ظرفیت دانش صورت می‌گیرد».

از ویژگی‌های اقتصاد دانش‌بنیان می‌توان به سرعت بالا در تغییر فناوری‌ها، ازدست‌دادن بسیاری از ابزارهای کنترل دولت‌ها بر اقتصاد خویش، نقش کلیدی یافتن دانایی انسان‌ها و شبکه‌ی روابط میان آن‌ها برای تداوم پیشرفت، کاهش خارق‌العاده‌ی هزینه‌های ارتباطات و حمل‌ونقل و در نتیجه افزایش ارتباطات و تعامل میان انسان‌ها و ارتقای جایگاه انسان در فرایند تولید اشاره کرد.

اقتصاد دانش‌بنیان نیز دارای تعاریف متعددی است که وقت و فضای گسترده‌تری نسبت به این نشریه می‌طلبد اما برای آن که درک عمیق‌تری از این موضوع پیدا کنیم باید به بیان تفاوت اقتصاد دانش‌بنیان و اقتصاد سنتی بپردازیم.

اصطلاح اقتصاد دانش‌بنیان در دهه‌ی ۱۹۹۰ توسط سازمان سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) مطرح و به‌صورت نوعی از اقتصاد تعریف شد که مستقیماً مبتنی بر تولید توزیع و به‌کارگیری دانش و اطلاعات است. کمیته‌ی اجرایی سازمان همکاری‌های اقتصادی آسیا اقیانوسیه در تکمیل تعریف OECD عنوان می‌کند که «تولید، توزیع و بهره‌برداری از دانش محرک اصلی رشد اقتصادی ثروت‌آفرینی و اشتغال در تمامی سطوح صنعتی است».

طبق این تعریف اقتصاد دانش‌بنیان تنها متکی بر چند صنعت با فناوری برتر نیست. بلکه هیئت اجرایی APEC عنوان می‌کند که دانش مورد نیاز در اقتصاد دانش‌بنیان گسترده‌تر از دانش تکنولوژیک است و دانش فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی را نیز دربرمی‌گیرد. همچنین طبق تعریف UNESCO

از شرکت‌های دانش بنیان چه می‌دانیم؟ پی افکندهیم از دانش کاخی بلند

در ادبیات بین‌المللی مفاهیم سازمان‌های دانش بنیان، شرکت‌های دانش آفرین، سازمان یادگیرنده و سازمان هوشمند، مترادف سازمان‌های دانش بنیان در نظر گرفته می‌شود.

بر اساس ماده‌ی یک قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان، شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان نیز شرکت یا مؤسسه‌ی خصوصی یا تعاونی هستند که به منظور هم‌افزایی علم و ثروت، توسعه‌ی اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری‌سازی تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه‌ی فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده‌ی فراوان به ویژه در تولید نرم‌افزارهای مربوط تشکیل می‌شوند.

تعاریف

سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)، شرکت‌های دانش بنیان را این‌گونه تعریف کرده: آن دسته از گروه‌های انسانی تحصیل کرده در مراکز علمی، پژوهشی و تحقیقاتی که توانسته باشند در این مراکز علاوه بر فراگیری علوم نظری و نظریه‌های علمی، روش‌های تبدیل علوم را فرا گرفته و فعالیت‌های درآمدزا و تولیدکننده‌ی ارزش را به همراه داشته باشند.

در خصوص شرکت‌های دانش بنیان تعاریف زیادی وجود دارد که ما اگر بخواهیم از مجموع آن‌ها به یک تعریف برسیم می‌توانیم این‌گونه عنوان کنیم: شرکت‌های دانش بنیان سازمان‌های تحقیقاتی‌ای هستند که در راستای انجام رسالت خود نه تنها باید به توسعه‌ی فناوری‌های جدید بپردازند بلکه باید در راستای تسهیل تجاری‌سازی یافته‌های تحقیقاتی خود نیز بستر مناسب را فراهم کنند. در این نوع شرکت‌ها سرمایه‌ها معمولاً از سرمایه‌های خطرپذیر گرفته شده و سازمان‌هایی حرفه‌ای آن را اداره می‌کنند، در واقع آن‌ها بازار کالای ویژه‌ای را هدف قرار می‌دهند. شرکت‌های دانش بنیان

شرکت‌هایی هستند که با توجه به اقتصاد دانایی تشکیل شده و از این طریق تجارت و کسب درآمد می‌کنند.

عوامل مؤثر در توسعه‌ی شرکت‌های دانش بنیان

- خط‌مشی‌های دولتی شامل جو حمایتی تجارت، نظام حقوقی، نظام مالیاتی و خط‌مشی‌های تنظیمی مناسب
- زیرساخت‌ها شامل: ارتباطات از راه دور، فناوری اطلاعاتی و ارتباطی شبکه‌های علمی
- منابع مالی شامل: سرمایه‌گذاران ریسک‌پذیر، سرمایه‌گذاری خارجی و بودجه‌های دولتی
- نیروی کار تحصیل کرده‌ی ماهر، خلاق و نوآور
- دانش، مهارت و یادگیری مستمر
- شبکه‌ی جهانی اینترنت به عنوان عامل هم‌افزایی دانش جهانی و ابزار توسعه‌ی دانایی محور
- دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک و فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات
- ساختار سازمانی کارا و متناسب با توسعه‌ی فناوری مربوطه

شرکت‌های دانش بنیان سازمان‌های تحقیقاتی‌ای هستند که در راستای انجام رسالت خود نه تنها باید به توسعه‌ی فناوری‌های جدید بپردازند بلکه باید در راستای تسهیل تجاری‌سازی یافته‌های تحقیقاتی خود نیز بستر مناسب را فراهم نمایند.

عوامل مؤثر بر رشد و موفقیت‌های شرکت‌های دانش بنیان

عوامل متعددی در موفقیت شرکت‌ها و استراتژی آن‌ها مؤثر است. ولی تعداد معدودی اهمیت استراتژیک و حیاتی دارند. این عوامل عبارت است از عوامل مدیریتی، عوامل تحقیق و توسعه، عوامل مالی، عوامل منابع انسانی و عوامل بازاریابی و فروش که به تعریف آن‌ها می‌پردازیم:

عوامل مدیریتی

مدیران یکی از مهم‌ترین عوامل پیشبرد شرکت‌های دانش بنیان هستند، وجود مدیرانی با خصوصیت‌هایی همانند خلاقیت، تجربه، قدرت تصمیم‌گیری، نظم و برنامه‌ریزی، هدفمندی، تفویض اختیار، تعهد، مسئولیت‌پذیری، ثبات و انگیزه موجب می‌شود تا این شرکت‌ها راحت‌تر و سریع‌تر به اهداف خود دست پیدا کنند و به رشد و بالندگی برسند.

تحصیلات بالا و برخوردار از علم روز موجب پیشرفت شرکت‌ها می‌شود.

عوامل بازاریابی و فروش

بازاریابی و یافتن مشتری برای محصولات در موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان تأثیر بسزایی دارد. عوامل بسیاری در فروش محصولات دخیل هستند، عواملی همانند: برندسازی برتر، قیمت محصول، نوع بسته‌بندی، توزیع مناسب، ایجاد ارزش برای مشتری، ارتباطات، پاسخ‌گویی، مسئولیت‌پذیری، تبلیغات درست، اعتمادسازی و محصولات با کیفیت.

تأمین مالی این شرکت‌ها موجب می‌شود در طول زمان از بین بروند یا بزرگتر نشوند و دچار محدودیت شوند. پایه و اساس پایداری این شرکت‌ها تأمین مالی است. از جمله عوامل تأمین مالی این شرکت‌ها می‌توان از سرمایه‌گذاران و صندوق‌های حمایتی نام برد.

عوامل منابع انسانی

شرکت‌های دانش‌بنیان نیازمند افراد باتجربه و متخصص هستند. افزایش عملکرد و هدایت صحیح نیروی انسانی، این شرکت‌ها را به رسیدن به اهداف نزدیک‌تر می‌کند. وجود افرادی متبحر و مسئولیت‌پذیر، افراد با

انواع شرکت‌های دانش‌بنیان

شرکت‌های دانش‌بنیان به چند نوع تقسیم می‌شوند که این دسته‌بندی بر اساس میزان فناوریانه بودن محصولات یا خدمات، اظهارنامه‌ی مالیاتی، حجم درآمد شرکت از فروش محصولات و خدمات و نوع مشتریان است. انواع شرکت‌های دانش‌بنیان عبارت است از:

۱ شرکت‌های دانش‌بنیان نوپا

نوپا نوع یک

این شرکت‌ها به‌تازگی فعالیت خود را شروع کرده‌اند و هیچ دستاورد مالی‌ای نداشته‌اند. به عبارت دیگر درآمدی در اظهارنامه‌ی مالیاتی سال گذشته‌ی خود ندارند. شرکت‌های دانش‌بنیان نوپا نوع یک باید کالا و خدمات خود را به مرحله‌ی تولید برسانند یا حداقل در حد نمونه‌ی آزمایشگاهی تولید کنند. محصولات این شرکت‌ها باید سطح فناوری بسیار بالا داشته باشند و باعث به‌وجود آمدن ارزش افزوده‌ی بالایی شوند تا بتوانند در دسته‌ی شرکت‌های نوع یک قرار بگیرند.

306

مورد

تعداد شرکت‌های
نوپای نوع یک

3.5

درصد

سهم شرکت‌های

نوپای نوع یک از

کل شرکت‌های

دانش‌بنیان

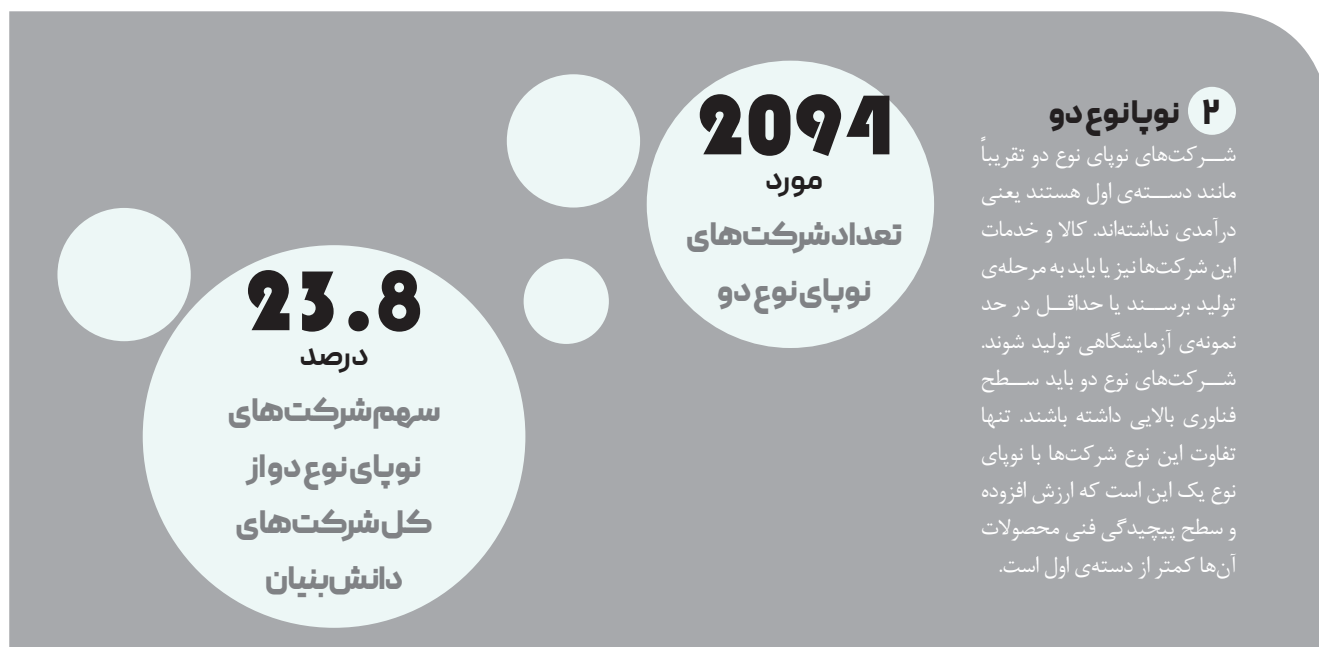
عوامل تحقیق و توسعه

عوامل تحقیق و توسعه جایگاه ویژه‌ای در سازمان‌ها دارند. تحقیق در مورد بازار محصولات و ارائه‌ی خدمات، حفظ بازار، تحویل به‌موقع محصول به مشتری و ارائه‌ی خدمات پس از فروش از جمله عواملی هستند که تضمین‌کننده‌ی رشد و شکوفایی این شرکت‌ها می‌شوند. بخش تحقیق بیشترین زمان و توانایی خود را صرف جست‌وجو و ارائه‌ی جدیدترین و به‌روزترین تکنولوژی تولید و دستیابی به بهترین بازار مصرف می‌کنند.

عوامل مالی

عوامل مالی شرکت‌های دانش‌بنیان یکی از عوامل اصلی بقا و رشد آن‌ها محسوب می‌شود. این شرکت‌ها بدون پشتوانه‌ی مالی قادر به تأسیس و پیش‌برد نخواهند بود. عدم

”
شرکت‌های
دانش‌بنیان نیازمند
افراد باتجربه و
متخصص هستند.
افزایش عملکرد
و هدایت صحیح
نیروی انسانی،
این شرکت‌ها را به
رسیدن به اهداف
نزدیک‌تر می‌کند.
وجود افرادی متبحر
و مسئولیت‌پذیر،
افراد با تحصیلات
بالا و برخوردار از علم
روز موجب پیشرفت
شرکت‌ها می‌شود.
“

شرکت‌های دانش بنیان تولیدی

۳ شرکت‌های مستعد دانش‌بنیان (نوع ۳)

در بین انواع شرکت‌های دانش‌بنیان شرکت‌هایی هستند که معیارهای «آیین‌نامه‌ی ارزیابی شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان» را ندارند ولی ممکن است در صورت ارائه‌ی فرصت و حمایت، امکان کسب آن‌ها را داشته باشند. این شرکت‌ها پس از بررسی‌های لازم توسط مرکز شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان، به‌صورت شرکت مستعد دانش‌بنیان (نوع ۳) تأیید می‌شوند.

۱۳۴۸

مورد

تعداد شرکت‌های
مستعد دانش‌بنیان نوع
۳ (تولیدی و نوپا)

۱۵.۳

درصد

سهم شرکت‌های مستعد
دانش‌بنیان نوع ۳ (تولیدی
و نوپا) از کل شرکت‌های
دانش‌بنیان

حمایت

گامی بلند در تحقق اقتصاد دانش‌بنیان

همواره دولت‌ها باید در جهت شکوفایی اقتصاد دانش‌بنیان از شرکت‌های این حوزه حمایت‌های لازم را انجام دهند. توسعه‌ی اقتصاد دانش‌بنیان به‌عنوان یکی از بندهای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی باید مدنظر سیاست‌گذاران توسعه‌ی کشور قرار بگیرد و در جهت رشد آن گام‌های جدی‌ای بردارند، در این بخش به بررسی مفاهیم اقتصاد دانش‌بنیان و الزامات آن می‌پردازیم.

اهداف

شرکت‌های دانش‌بنیان

- جذب و تبدیل ایده‌ها به محصول و مشاغل پایدار
- هم‌افزایی علم و ثروت (تجاری‌سازی علم و دانش)
- تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی و تحقیقاتی
- توانمندسازی دانش‌آموختگان به‌منظور ورود به فضای کسب‌وکار
- حمایت، هدایت و سم‌دهی در جهت نوآوری‌ها و تولید فناوری‌های برتر
- ایجاد زمینه برای به‌کارگیری هر چه بیشتر توانمندی‌های دانشگاه‌ها و واحدهای پژوهشی در جامعه
- ترغیب متخصصین، نوآوران، مخترعان، اعضای هیئت علمی، دانشگاه‌ها و واحدهای پژوهشی برای فعالیت‌های بیشتر در رفع نیازهای جامعه برای ترویج فرهنگ تجاری‌سازی در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی
- تشویق بنگاه‌های اقتصادی و دستگاه‌های اجرایی به بهره‌گیری از یافته‌های پژوهشی و فناوری شکل یافته در مراکز پژوهش
- ارتقای فرهنگ عمومی کارآفرینی

نقش

دانش‌بنیان‌ها در اقتصاد و کارآفرینی

مزیت رقابتی شرکت‌های دانش‌بنیان نوآوری در فناوری است. این شرکت‌ها توانمندی ویژه‌ای در استفاده از فناوری برای رشد سریع دارند. فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان به‌عنوان موتور توسعه‌ی اقتصادی کشورهای در حال توسعه مطرح است و به‌عنوان منشاء اصلی اشتغال‌زایی و تسهیل محیط کارآفرینی بر شمرده شده است و دارای پتانسیل تسریع در خلاقیت، نوآوری و گشایش فرصت‌های تجاری‌سازی نوین به شمار می‌روند. توجه به مزیت شبکه‌ی شرکت‌های دانش‌بنیان برای کاهش وابستگی‌ها علاوه بر خودباوری به خودکفایی در کشور نیز کمک می‌کند و در محیط نوآور و ریسک‌پذیر، می‌تواند برای اهداف اقتصاد مقاومتی مؤثر باشد.

دانش بنیان ها در آینده ی آمار

معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری در تازه ترین آمار خود قریب ۸۸۰۰ شرکت دانش بنیان را شناسایی و طبقه بندی کرده است؛ اینکه این شرکت ها در کدام دسته و زیربخش ها جای می گیرند، در گراف های حاضر گرد آمده است.

شرکت‌های دانش‌بنیان به تفکیک زمینه فعالیت

مقایسه‌ای بین
فعالیت دانش‌بنیان‌ها
در ایران و استان کرمانشاه

زیر ذره‌بین

در ایران اندازه‌گیری مؤلفه‌های
اقتصاد دانش سابقه‌ی طولانی
ندارد و در فرایند تدوین و
ارزیابی عملکرد برنامه‌ی دوم
توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی
و فرهنگی بعد از انقلاب مورد
توجه قرار گرفته است.

برتر و خلق سرمایه آن چنان که باید و شاید وجود ندارد. در ایران با وجود آنکه معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری قدم‌های مؤثری در حوزه‌ی توسعه‌ی صادرات محصولات دانش‌بنیان برداشته است، اما لزوم پیاده‌سازی سیاست‌های منسجم صنعتی همچنان احساس می‌شود. در سطح حاکمیت، این سیاست‌های منسجم باید بر محوریت مدیریت نوسانات بازار ارز و گسترش روابط مالی منطبق بر استانداردهای بین‌المللی باشد. در سطح دولت نیز انسجام نهادهای سیاستگذار و مجری لازم است. انسجام سیاستی برای هدایت اعتبارات، ارتقای زیرساخت‌های تجاری و گسترش منابع و کاهش هزینه‌های مالی صادرات در کنار فعال‌تر شدن دیپلماسی تجاری از جمله اقداماتی است که در سطح دولت باید در دست اقدام قرار گیرد تا به شکوفایی اقتصاد دانش‌بنیان بیانجامد.

کرمانشاه در آینه‌ی دانش‌بنیان

در تمامی اسناد بالادستی کشور و استان کرمانشاه بر تحقق اقتصاد دانش‌بنیان به‌عنوان تنها مسیر توسعه‌ی کشور و استان تأکید شده است. در همین راستا در استان کرمانشاه قدم‌های خوبی برداشته شده است اما کافی نیست و باید این حرکت شتاب بگیرد تا بتواند در بخش اشتغال که یکی از چالش‌های اقتصادی و توسعه‌ای استان است مؤثر واقع شود.

در همین راستا سیامک آزادی رئیس پارک علم و فناوری کرمانشاه یکی از اولویت‌های مهم پارک علم و فناوری کرمانشاه را بازاریابی برای محصولات دانش‌بنیان و فناوریانه عنوان کرد و گفت: «به همین منظور هم در داخل و هم در خارج از کشور در پی توسعه‌ی بازار این محصولات هستیم».

وی از افزایش ۵۰ درصدی صادرات محصولات دانش‌بنیان و فناوریانه‌ی استان در سال گذشته خبر داد و افزود: «خوشبختانه سال گذشته میزان صادرات محصولات تولیدی واحدهای فناور و شرکت‌های دانش‌بنیان تحت حمایت پارک از یازده میلیون دلار به ۱۷۰۲ میلیون دلار رسید و باید بتوانیم این روند روبه رشد را ادامه دهیم». همچنین دکتر عبدالوحید محمدی سرپرست معاونت هماهنگی امور اقتصادی استانداری کرمانشاه در جلسه‌ی ستاد توسعه‌ی اقتصاد دانش‌بنیان استان که در تیرماه برگزار شد، به موضوع تسهیل‌گری در حوزه‌ی دانش‌بنیان‌ها اشاره کرد و عنوان کرد: «حوزه‌ی دانش‌بنیان فقط به موضوع صنعت محدود نمی‌شود بلکه در کلیه‌ی حوزه‌ها باید با برنامه‌های مدون پیگیری و انجام شود و نیز برنامه و چشم‌انداز یکساله‌ی بعد برای اقتصاد دانش‌بنیان باید هرچه سریع‌تر ارائه شود و انجمن‌های تخصصی در این حوزه باید پل ارتباطی بین دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دانش‌بنیان باشند و دانش‌بنیان‌ها در زمان تحریم می‌توانند راه‌گشای اقتصاد کشور و استان باشند».

با وجود تمامی توجه‌ها به این حوزه به‌خصوص در سال‌های اخیر، هنوز این مسیر در استان با فراز و فرودهایی همراه است به همین دلیل در ادامه مطالب پرونده به بررسی دقیق‌تر این مسئله می‌پردازیم.

در دو دهه‌ی گذشته سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در قالب گزارش‌های سالانه‌ی اقتصادی و شورای عالی انقلاب فرهنگی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در قالب گزارش‌های پیشرفت علم و فناوری میزان پیشرفت آموزش عالی، تحقیقات و فناوری را اندازه‌گیری و از آن برای تعیین میزان دستیابی به اهداف مشخص‌شده در برنامه‌ی توسعه استفاده کرده‌اند.

سند چشم‌انداز بیست‌ساله‌ی کشور اهداف و راهبردهای بلندمدت کشور را برای توسعه به نمایش می‌گذارد. بند ۳ این سند به‌طور ضمنی راهبرد اصلی توسعه‌ی کشور را «توسعه‌ی دانش‌بنیان» در نظر گرفته است. به‌طوری که با پیگیری این راهبرد، اقتصاد ایران باید در سال ۱۴۰۴ به یک اقتصاد دانش‌بنیان تبدیل شود. کارهای خوبی که در یک دهه‌ی گذشته در این زمینه انجام شده است، اما اگر بخواهیم واقعیت را در نظر بگیریم تبدیل کامل ایران به یک اقتصاد دانش‌بنیان در سال ۱۴۰۴ امری بسیار دور از دسترس است.

شرکت‌های دانش‌بنیان در ایران با چالش‌های فراوانی روبه‌رو هستند، که یکی از بزرگترین چالش‌های این حوزه را می‌توان قوانین دست‌وپاگیر و پیچیده در مسیر ایجاد و توسعه، همچنین نبودن سهولت دسترسی به بازارهای داخلی و خارجی دانست. در بعد دیگر، بسیاری از شرکت‌های دانش‌بنیان با محدودیت منابع مالی برای نمونه‌سازی محصول، دریافت استانداردهای تأیید نوع، ضعف در تدوین مدل‌های کسب‌وکار و برنامه‌ی تجاری‌سازی محصول و تأمین سرمایه در گردش مواجه هستند و از بوروکراسی‌های رایج در فضای کسب‌وکار و بازار به تنگ آمده‌اند. همچنین زیرساخت‌های لازم برای توسعه‌ی این شرکت‌ها و رسیدن آن‌ها به تولید محصولات

”
در تمامی اسناد بالادستی کشور و استان کرمانشاه بر تحقق اقتصاد دانش‌بنیان به‌عنوان تنها مسیر توسعه‌ی کشور و استان تأکید شده است. در همین راستا در استان کرمانشاه قدم‌های خوبی برداشته شده است اما کافی نیست و باید این حرکت شتاب بگیرد تا بتواند در بخش اشتغال که یکی از چالش‌های اقتصادی و توسعه‌ای استان است مؤثر واقع شود.

“

تعداد کل شرکت های دانش بنیان

کشور:

۸۸۰۰ مورد

استان کرمانشاه:

۸۵ مورد

سهم استان از کل کشور:

۰٫۹۶ درصد

01

تعداد شرکت های دانش بنیان تولیدی نوع یک

کشور:

۷۳۱ مورد

استان کرمانشاه:

۲ مورد

سهم استان از کل کشور:

۰٫۲۷ درصد

02

تعداد شرکت های دانش بنیان تولیدی نوع ۲

کشور:

۴۳۳۱ مورد

استان کرمانشاه:

۳۶ مورد

سهم استان از کل کشور:

۰٫۸۳ درصد

03

تعداد شرکت‌های دانش بنیان نوپا نوع ۳

کشور:
۷۱۸ مورد
استان کرمانشاه:
۶ مورد
سهم استان از کل کشور:
۰٫۸۳ درصد

06

تعداد شرکت‌های دانش بنیان تولیدی نوع ۳

کشور:
۶۳۰ مورد
استان کرمانشاه:
۶ مورد
سهم استان از کل کشور:
۰٫۹۵ درصد

07

تعداد شرکت‌های دانش بنیان نوپا نوع ۲

کشور:
۲۰۹۸ مورد
استان کرمانشاه:
۳۱ مورد
سهم استان از کل کشور:
۱٫۴۷ درصد

05

تعداد شرکت‌های دانش بنیان نوپا نوع یک

کشور:
۳۰۷ مورد
استان کرمانشاه:
۴ مورد
سهم استان از کل کشور:
۱٫۳ درصد

04

چالش‌های راه‌اندازی شرکت‌های دانش‌بنیان در ایران با استفاده از تحلیل SWOT

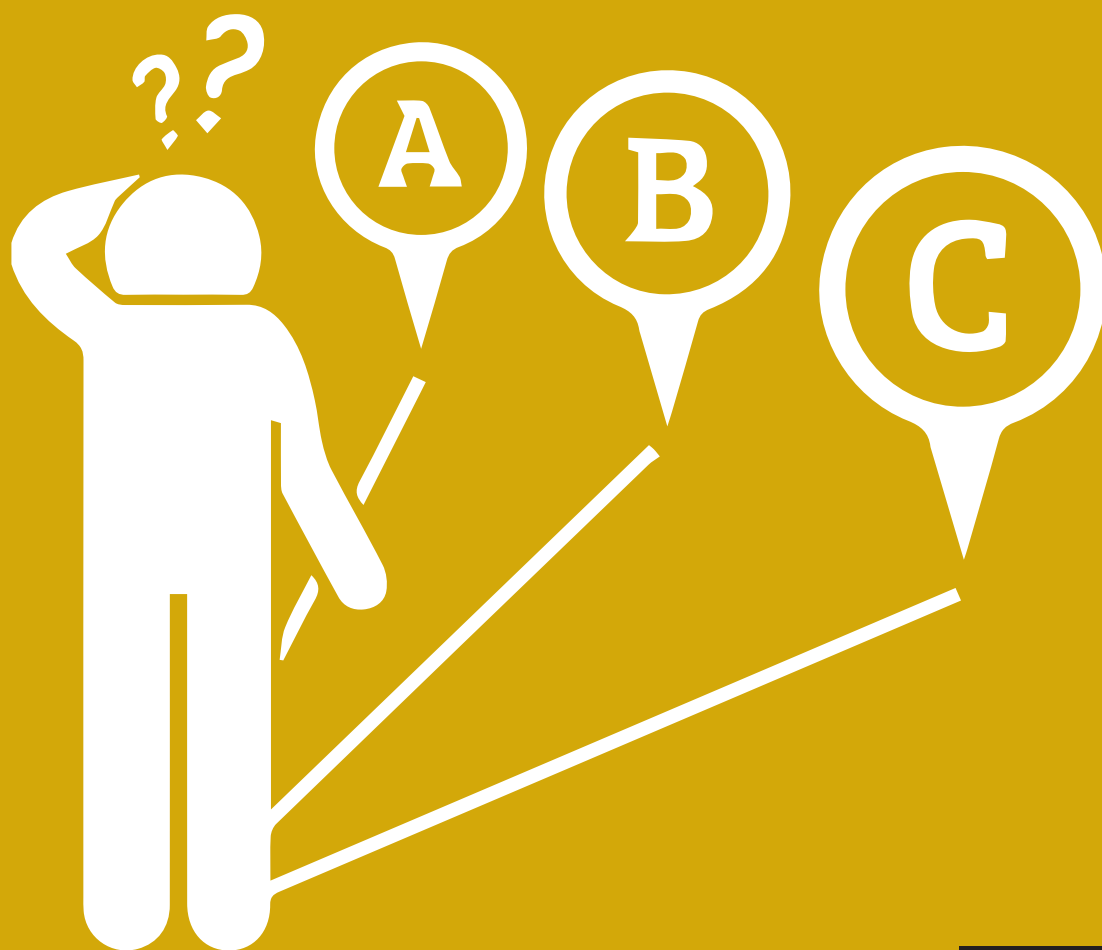
شرکت‌های دانش‌بنیان در دنیای امروز ارکان مهم و غیر قابل چشم‌پوشی اقتصادهای نوآور و فناور به شمار می‌روند و افزایش سهم آن‌ها در تولید ناخالص داخلی معیاری برای حرکت یک کشور از اقتصاد سنتی به اقتصاد دانش‌محور است. شرایط خاص و متفاوت ایران در جهان و تجربیاتی که از تحریم‌ها به دست آمده اهمیت توجه به دانش‌بنیان‌ها را در کشور دوچندان کرده‌است، ما در این بخش سعی کرده‌ایم بر اساس تحلیل به‌وسیله SWOT، جریان راه‌اندازی شرکت‌های دانش‌بنیان در ایران را بررسی کنیم.

نقاط قوت نقاط ضعف فرصت‌ها تهدیدها

نقاط قوت

- استفاده‌ی کارا از نیروی خبره و نوآور
- وجود مرکز رشد برای امکان استقرار
- استفاده از دانش فنی موجود برای ظهور و توسعه‌ی محصولات نوآورانه و فناورانه
- کسب درآمد از فروش دانش فنی تولید شده
- کاربردی‌سازی اختراعات و تحقیقات صورت گرفته
- تجاری‌سازی دانش فنی داخلی
- مطرح شدن برند سازمان در کنار برندهای شرکت‌های دانش‌بنیان
- هدفمند کردن طرح‌های پژوهشی و نیمه صنعتی
- پرورش افراد با تجربه‌ی تولید واقعی
- هدفمند کردن دید اعضای هیئت علمی به سمت صنعتی و کاربردی شدن طرح‌های پژوهشی
- کارآفرینی دانش بنیان برای سازمان
- حضور دانشجویان پژوهش محور

● نقاط ضعف

- ❖ تضاد منافع سازمان و اعضای آن (در اختصاص زمان، تداخل وظایف و غیره)
 - ❖ تأکید آیین‌نامه‌های ترفیع و ارتقاء بر امتیاز مقالات و طرح‌های پژوهشی اعضای سازمان
 - ❖ امکان ترک سرمایه‌ی انسانی از سازمان به علت تشکیل شرکت دانش‌بنیان
 - ❖ عدم تطابق کار تولیدی و دانش‌بنیان اعضا با وظایف کاری تعریف شده‌ی آن‌ها در سازمان
 - ❖ عدم وجود یا نارسایی در قوانین و مقررات حقوق مالکیت فکری مرتبط با فعالیت اعضا
 - ❖ عدم وجود یا نارسایی در تعریف رویه‌ها و سیاست‌های اجرایی حقوق مالکیت فکری
- در زمینه‌ی فعالیت سازمان
- ❖ عدم وجود یا نارسایی در رویه‌ها و سیاست‌های اجرایی فرایند تجاری‌سازی در زمینه‌ی فعالیت
 - ❖ عدم وجود یا نارسایی در قوانین و مقررات ارزش‌گذاری معنوی علمی در زمینه‌ی فعالیت
 - ❖ عدم وجود یا نارسایی در سیاست‌های اجرایی ارزش‌گذاری معنوی علمی در زمینه‌ی فعالیت
 - ❖ نارسایی مأموریت سازمان در برندسازی و تولید

فرصت‌ها

- ▶▶ ظهور بازارهای جدید و در حال رشد در زمینه‌ی محصولات دانش‌بنیان
- ▶▶ خواست و تأکید مسئولان کشوری بر اقتصاد دانش‌بنیان
- ▶▶ مبارزه با تحریم‌ها و عدم ورود برخی مواد اولیه‌ی راهبردی به کشور در راستای اقتصاد مقاومتی
- ▶▶ ظرفیت‌سازی تدوین استانداردهای ملی در بسیاری از حوزه‌های دانش‌بنیان در داخل کشور
- ▶▶ نیاز صنایع کشور به واحدهای تحقیق و توسعه برای تولید محصولات نوآورانه و فناورانه
- ▶▶ توجه به توسعه‌ی فناوری‌های High Tech در برنامه‌ی توسعه‌ی کشور
- ▶▶ حمایت مالی از شرکت دانش‌بنیان و طرح‌های کارآفرینانه‌ی اعضای هیئت علمی (مانند صندوق نوآوری و شکوفایی)

تهدیدها

- ❖ عدم اعتماد فضای کسب و کار به تولیدات داخلی دانش بنیان
- ❖ ورود کالاهای قاچاق مشابه محصولات دانش بنیان به قیمت ارزان تر
- ❖ ضعف ساختار اداری و قانونی در تأسیس
- ❖ فرایند پیچیده یا کمبود تسهیلات مالی برای تأسیس
- ❖ شفافیت اندک و ساختارمند نبودن اقتصاد کشور در استفاده از محصولات دانش بنیان
- ❖ رانت اطلاعاتی در زمینه ی تولیدات دانش بنیان
- ❖ کپی سازی از روی محصولات دانش بنیان به علت ضعف در حقوق مالکیت فکری
- ❖ رقابت ناسالم و پیچیده در بازارهای داخلی
- ❖ پایبند نبودن جامعه به استفاده از محصولات دانش بنیان
- ❖ کامل نبودن زنجیره های ارزشی و تأمین

ساختمان

گزینه‌ی آخر: صنعتی‌سازی ساختمان

پرونده‌ای برای گذر از
ساختمان‌سازی سنتی
و متداول

ساخت مسکن به صورت سنتی و متداول در کشور باعث عمر پایین ساختمان شده که پس از گذشت ۲۰ تا ۳۰ سال ساختمان مستهلک می‌شود. با احتساب اینکه قسمت اعظم درآمد خانواده‌ها صرف خرید یا اجاره‌ی مسکن می‌شود، پس باید راهکاری پیش گرفت تا خانه‌ها عمر بیشتری داشته باشند و تخریب نشوند. شاید بتوان گفت که مشکل داشتن سر پناه و مسکن در تمام کشورهای دنیا وجود دارد اما در کشورهای در حال توسعه به دلیل رشد سریع جمعیت و شهرنشینی، مهاجرت‌های داخلی مشکلات مربوط به عرضه‌ی زمین، تأمین مصالح ساختمانی، کمبود نیروی انسانی متخصص و... این مشکل حادث شده است. به همین دلیل، تغییر رویه در ساخت از روش سنتی به صنعتی تبدیل به عنوان یکی از اثربخش‌ترین گزینه‌ها در حل چالش تأمین مسکن به شمار می‌رود. پرونده‌ی پیش‌رو به بررسی روند صنعتی‌سازی ساختمان در جهان و ایران پرداخته و چالش‌ها و مزایای آن را بررسی کرده است.

صنعتی سازی چستی و چرایی

هدف از صنعتی سازی ساختمان را همانند هر گونه تولید صنعتی دیگر می توان به طور کلی بهبود شاخص های پروژه در معیارهای زمان، هزینه کیفیت و ایمنی در نظر گرفت به عبارت دیگر هر عملی که منجر به پیشرفت در هر یک از معیارهای اشاره شده در ساخت و ساز مسکن شود را می توان به عنوان گامی در راستای صنعتی سازی فرض کرد.

در تعریف صنعتی سازی توجه به این نکته ضروری است که تعریف صنعتی سازی در گذر زمان و با توجه به شرایط صنعتی کشور نیز دستخوش تغییر خواهد شد بر این اساس صنعتی سازی ساختمان را باید به عنوان نوعی تفکر سازنده و تغییر در روش مواجهه با امر ساخت و ساز با توجه به وضعیت صنعتی کشور در شرایط زمانی مختلف در نظر گرفت که استفاده از ماشین آلات، تکنولوژی های نوین و تولیدات کارخانه ای از نتایج آن خواهند بود. در یک تعریف کلی می توان صنعتی سازی ساختمان را به صورت زیر تعریف کرد: «صنعتی سازی ساخت یک تغییر در نوع نگرش و رفتار است که منجر به شکل گیری فرایندی پویا و تدریجی در جایگزین کردن استفاده از نیروی انسانی در ساخت، با یک سیستم تولید کارخانه ای و با بهره گیری از سیستم های خودکار و ماشین آلات تحت مدیریت یکپارچه صنعتی می شود که این فرایند با هدف کاهش هدررفت مصالح، کاهش زمان تولید و افزایش کیفیت و ارزش کسب شده صورت خواهد گرفت.»

صنعتی سازی ساختمان روشی کارآمد در بهره گیری از مصالح و تکنولوژی های نوین است. روش های تولید صنعتی به ویژه در حوزه ی مسکن از روش های متداول ساخت صرفه ی اقتصادی بیشتری را دارد. همان مزایای صنعتی سازی ساختمان در مقایسه با روش های ساخت سنتی شامل کیفیت بالاتر اجزای سازنده، انتخاب دقیق مصالح، کاربرد ابزار تولید بهتر، گردش مالی سریع، کاهش پرت

عمرانی هزینه های اضافی در ساختمان حذف خواهد شد.

راه حل آسان، ارزان، سریع، جلوگیری از خطاها و محدود کردن آن ها، افزایش کیفیت و در کنار آن رفع کمبود مسکن و در نتیجه ساخت سریع در زمان کوتاه مواردی هستند که در انبوه سازی مد نظرند و آن را توجیه می کنند. با مقایسه ی هزینه های تولید صنعتی و ساخت سنتی در مقیاس انبوه اعم از هزینه های اجرا، حمل و نقل و مقدار ساخت در زمان می توان تولید صنعتی را از نظر اقتصادی به صرفه دانست.

مصالح ساختمانی، افزایش کیفیت ساخت و ساز، افزایش سرعت عمل ساختمان سازی، کاهش هزینه ی ساخت، کاهش زمان ساخت، کاهش زباله و نخاله های ساخت، کاهش نیاز به نیروی انسانی و افزایش عمر بنای واحدهای مسکونی هستند که می تواند موجب ترغیب تولید کنندگان به سمت صنعتی سازی مسکن در قیاس با سنتی سازی گردد. به کارگیری متناوب و گسترده ی اجزای پیش ساخته و تولید شده با روش های صنعتی به منظور کاهش هزینه ها ضروری است. البته با نگاه صنعتی و ایجاد کارگاه صنعتی در محل پروژه های

مزایای صنعتی سازی

- استحکام
- سبک سازی
- بهینه سازی اجرا
- مصرف مصالح (اتلاف و عمر مصالح)
- محیط زیست
- مصرف انرژی
- نیروی کار (تخصص گرایی و دایمی)
- مدیریت و هدایت فرایندها
- افزایش عمر مفید تولیدات و ساخت وسازها
- بهبود فرصت های سرمایه گذاری

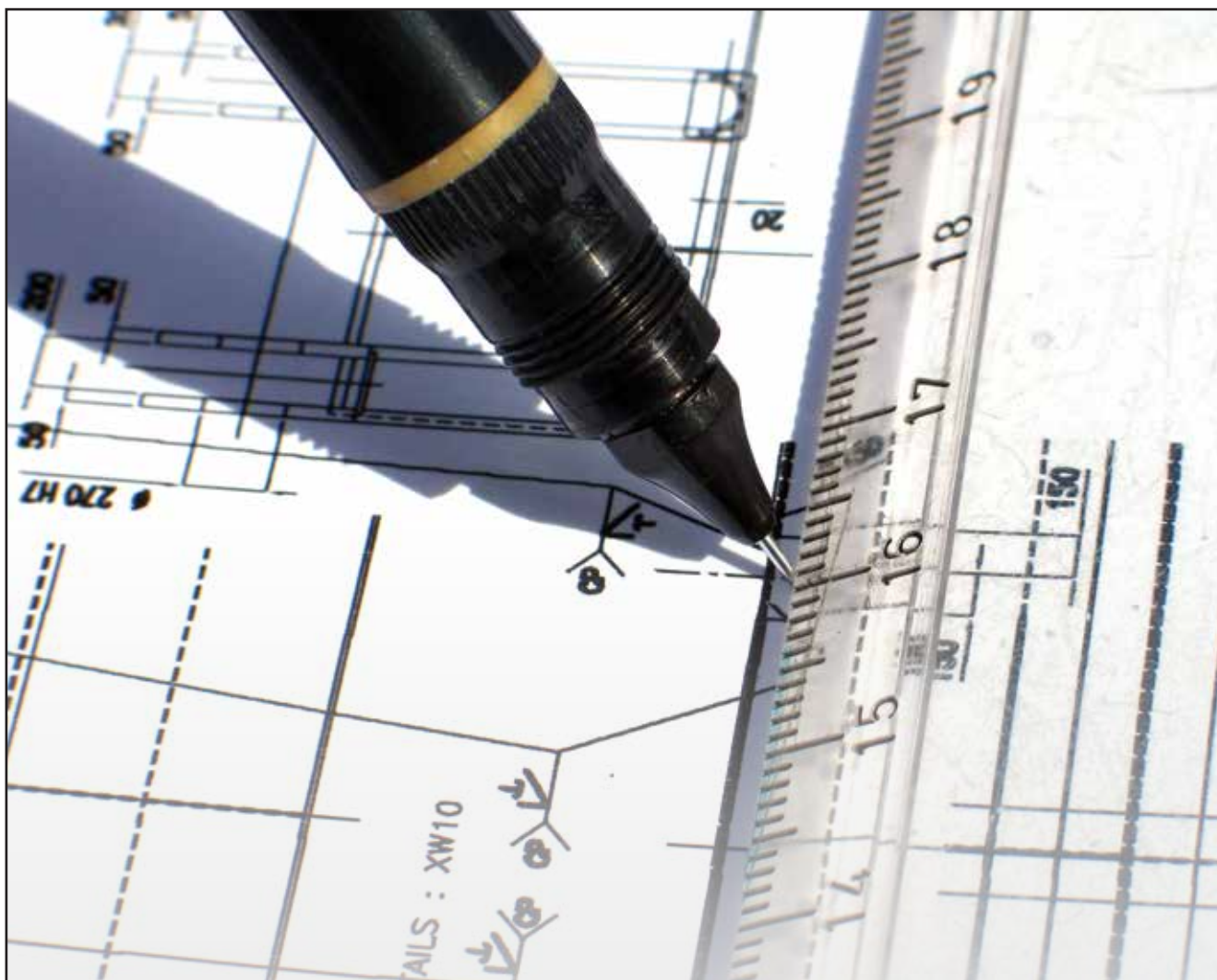
محور اول: کیفیت

- کاهش دوره ی ساخت
- مکانیزه شدن تولید
- امکان تولید مدولار
- سری سازی

محور دوم: سرعت

- صرفه های مقیاس
- کاهش زمان ساخت
- کاربرد بهینه ی مصالح
- تولید انبوه
- کاهش ضایعات

محور سوم: قیمت

چالش‌ها، مزایا و راهکارهای کشور برای صنعتی‌سازی

فرایندی که فراگیر نشد!

تولید صنعتی ساختمان در ایران از دهه ۱۳۳۰ آغاز و تاریخی بیش از شش دهه دارد. استفاده از روش‌های نوین ساخت و ساز می‌تواند عمر مفید ساختمان را متحول سازد اما هنوز در بخش بزرگی از پروژه‌های ساختمانی کشورمان از شیوه‌های سنتی بهره‌گیری می‌شود. این شیوه‌ها مبتنی بر عملیات بنایی و کارگری و ساخت اجزای ساختمانی در محل کارگاه است که باعث بروز نقایص عمده‌ای مانند طولانی بودن پروژه‌ها، صرفه‌ی پایین اقتصادی، پرت زیاد مصالح و کیفیت پایین محصولات می‌شود. این نقایص در پروژه‌های بزرگ مسکن که مشتمل بر حجم بزرگی از ساخت و ساز است نمود بیشتری می‌یابد و لذا با گسترش طرح‌های تولید انبوه مسکن در کشور نیاز به تغییر رویه‌های جاری و بهره‌گیری از شیوه‌های صنعتی در ساخت مسکن بیش از پیش احساس می‌شود.

نمونه‌های موفق در ایران

نمونه‌های معدودی از روش‌های ساخت مدرن و صنعتی نیز در دهه‌ی پنجاه به وجود آمد که از موفق‌ترین آن‌ها مجموعه‌ی شهرک اکباتان با استفاده از سیستم قالب‌های تونلی که نه تنها در زمان خود سیستمی پیشرو و مدرن به حساب می‌آمد بلکه امروز نیز از جمله روش‌های مطرح موفق تولید صنعتی ساختمان است. از نمونه‌های موفق دیگر می‌توان از برج‌های سه‌گانه آ.س.پ تهران واقع در شمال بزرگراه کردستان نام برد.

ساختمان دفتر مرکزی گروه صنعتی بهشهر که توسط نادر اردلان طراحی شده است، بی‌تردید به‌عنوان بهترین نمونه ساختمان پیش‌ساخته در دهه پنجاه می‌باشد. معماری منحصربه‌فرد آن در ترکیب با نظام مدولار توسط قطعات پیش‌ساخته بر پا شده است و همیشه می‌توان به‌عنوان الگوی موفق ساخت صنعتی ساختمان معرفی شود.

الزامی که مغفول مانده

صنعتی‌سازی ساختمان در ایران چندان فراگیر نشده و به‌دلیل عدم وجود زیرساخت‌های کافی در این زمینه به‌صورت نیمه‌کاره انجام می‌گیرد. صنعتی‌سازی ساختمان در کشور ما عمدتاً در ساخت سازه‌های بتنی با قطعات پیش‌ساخته و به‌کارگیری پانل‌ها و بلوک‌های جدید، استفاده از تجهیزات نوین تأسیساتی و غیره به‌صورت محدود انجام می‌شود. البته در سال‌های اخیر در ساخت پروژه‌های مسکن مهر بعضاً صنعتی‌سازی به نحو نسبتاً مناسبی انجام شده است. اما از آنجایی که در این حوزه بعضاً نظارت مناسب از سوی نهادهای ناظر همچون شهرداری‌ها و سازمان‌های نظام مهندسی انجام نمی‌پذیرفته است نمی‌توان از کیفیت اجرای آن‌ها اطمینان حاصل کرد. به‌طور کل صنعتی‌سازی در حوزه‌ی مسکن تاکنون مغفول مانده و باید در قانون برنامه‌ی هفتم، به صنعتی‌سازی ساختمان و استفاده از تجربیات در این خصوص به گونه‌ای توجه شود تا تأمین نیاز مسکن جامعه تا حد زیادی قابل حل گردد.

مزایای صنعتی سازی مسکن در ایران

ارتقای کیفی صنعت ساختمان و افزایش عمر مفید ساختمان

بنا به آخرین تحلیل‌های ارائه شده از وضعیت و کیفیت ساخت در کشور، متأسفانه عمر مفید بنا از ۳۲ سال به ۲۶ سال کاهش یافته که به نوعی نشان‌دهنده افت کیفیت ساخت و ساز در چند دهه اخیر و هدررفت سرمایه‌های ملی است. صنعتی سازی ساختمان از حیث نظارت‌پذیری بیشتر برای تولید و اجرای استاندارد به واسطه ماهیت حقوقی و فعالیت شرکت‌های مجری ذی صلاح در فرایند تولید و اجرا و بهره‌گیری از نیروی کار ماهر و آموزش دیده زمینه مناسبی برای ارتقای کیفیت و عمر مفید ساختمان فراهم کرده است.

کاهش شکاف عرضه و تقاضای مصالح ساختمانی به خصوص در اقلام فلزی و سیمانی

با افزایش سهم صنعتی سازی و تولید کارگاهی مسکن، هم از حیث مصرف بهینه مصالح که مبتنی بر طراحی و ساخت و اجرای صنعتی تا ۳۰ درصد مصرف مصالح ساختمانی عمده را کاهش می‌دهد و هم به واسطه سهولت نظارت بر فرایند تأمین مصالح ساختمانی و مواد اولیه کارخانجات از التهابات و بازسازی‌های کاذب قیمت‌ها کاسته می‌شود.

راهکارهای گسترش صنعتی سازی ساختمان در کشور

برای دستیابی به تولید انبوه میلیونی واحد مسکونی با لحاظ شرایط کمی و کیفی باید تفکرات صنعتی متخصصان مد نظر قرار گیرد. در این خصوص می‌باید سیاستی اتخاذ شود که با توجه به شرایط خاص اقلیمی و مصالح بومی ایران استانداردهایی تهیه و تنظیم شوند تا ضمن همخوانی با شرایط ایران صنعتگران و طراحان با دسترسی به آن‌ها چارچوب فعالیت و مسیر درست طراحی و ساخت را انتخاب کنند. از آنجایی که فاصله فناوری ما با کشورهای صنعتی بسیار زیاد است حمایت سازمان‌های ذیربط و حمایت دولت و بانک‌ها در تولید صنعتی ساختمان ضروری است.

افزایش قابل ملاحظه سرعت ساخت مسکن و کاهش ریسک نوسانات قیمتی در فرایند ساخت

طبق پژوهش‌های انجام شده و نیز مبتنی بر طرح جامع مسکن، متوسط زمان ساخت و سازهای رایج مسکونی (بدون احتساب فرایندهای اداری و اخذجواز) حدوداً ۱۸ ماه است. اما در روش‌های صنعتی سازی ساختمان، دستیابی به زمان‌های سه تا شش ماه رایج و معمولی است و در شرایط خاص شاهد زمان‌های بسیار کمتر نیز هستیم به طوری که رسیدن به زمان ساخت، به حدود شش ماه کاملاً منطبق بر مجموعه شرایط کشور و قطعاً میسر است. با این کاهش زمان ساخت، بسیاری از ریسک‌های تولید و تأمین سرمایه، خواب سرمایه، نوسانات قیمتی حین پروژه از بین رفته و در عین حال در زمانی بسیار منطقی می‌توان به نیاز تولید مسکن در یک شهر پاسخ داد.

نیروی کار ماهر و تحصیل کرده به جای نیروی کار ساده

به واسطه غلبه‌ی ساخت و سازهای عرفی و اجرای سنتی ساختمان، وابستگی بالایی به نیروی کار ساده وجود دارد که تأمین این نیرو نیز در کشور معمولاً با نیروی کار خارجی، مسائل و تبعات خاص خود را به همراه داشته و در سال‌های اخیر با افت ارزش ریال در برابر ارزهای دیگر، خروج گسترده‌ی نیروی کار ساده (عمدتاً کارگر ساختمانی) را در پی داشته است. سیستم‌های صنعتی سازی مسکن به واسطه ماهیت طرح‌ریزی شده، وابستگی به نیروی کار ساده را به حداقل رسانده و در مقابل نیاز به تکنسین و نیروهای مهندسی بیشتری دارد که با توجه به ۶۰۰ هزار مهندس عضو سازمان مهندسی ساختمان و آمار چندمیلیونی مهندسین و نرخ بیکاری بالا و حقوق و مزایای ناکافی آن‌ها، این موضوع عملاً ماهیت برد برد را دارد. حتی به لحاظ هزینه‌ی نهایی شاخص دستمزد نیروی کار در هزینه‌ی تمام شده ساخت مسکن، پروژه‌های صنعتی سازی یا مشابه و یا حتی به صرفه‌تر از پروژه‌های رایج ساختمانی هستند.

راهکارهایی برای ایران

شناخت ارزش تحقیقات

- تدوین مبانی نظری و تنظیم استانداردهای لازم
- ایجاد حمایت‌های لازم توسط سازمان‌های ذیربط
- خرید و راه اندازی کارخانه‌های جدید و پیشرفته
- ایجاد آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای
- تبلیغات و آشنا کردن اقشار جامعه
- اعمال مدیریت شایسته

مهم‌ترین چالش‌ها در ایران

بر ارتباط ضعیف سیستم آموزش عالی با صنعت و عدم تربیت نیروی کار مناسب برای سیستم‌های ساخت صنعتی، یکی از جدی‌ترین مشکلات در صنعت ساخت، استفاده از کارگران مهاجر و

ارزان قیمت است.

عدم وجود نیروی کار ماهر کافی باعث کاهش کیفیت مسکن و در نتیجه عدم استقبال مردم از سیستم‌های ساخت جدید خواهد شد. در صورت ادامه‌ی این روند دید کلی مردم نسبت به صنعتی‌سازی و روش‌های نوین ساختمانی منفی خواهد شد که حل این مشکل نیاز به صرف هزینه‌ی هنگفت و فرهنگ‌سازی در جامعه خواهد داشت.

کمبود منابع مالی و سرمایه‌گذاری کافی

یکی دیگر از مهمترین چالش‌های موجود در مسیر صنعتی‌سازی ساختمان نیاز به سرمایه‌گذاری اولیه بیشتر در روش‌های صنعتی هم از لحاظ زمانی و هم از لحاظ مالی در مقایسه با روش‌های سنتی و رایج است. صنعتی‌سازی ساختمان به‌منظور تأمین نیازهای آتی مسکن امری اجتناب‌ناپذیر است اما بالا بودن این هزینه‌ها و نبود ساختارهای اقتصادی مناسب در کشور جهت حمایت از پروژه‌های مربوط به صنعتی‌سازی ساختمان مانع تسریع این اتفاق خواهد شد.

عدم

پاسخ‌گویی صنایع داخلی در رفع نیازهای ساخت و ساز صنعتی

تجربیات قبلی نشان‌دهنده‌ی این است که تلاش برای صنعتی‌سازی بدون توجه به حل مشکل زیرساخت‌ها و توسعه‌ی پایدار همواره با شکست مواجه شده است به‌منظور توفیق در استفاده از روش‌های نوین ساخت لازم است کل کشور از لحاظ صنعتی به سطحی از تکامل و پختگی رسیده باشد تا با انعطاف‌پذیری مناسب قابلیت پاسخ‌گویی به نیازهای سیستم‌های جدید ساختمانی را داشته باشد و آن‌ها را از نظر فنی و علمی حمایت کند. در حال حاضر عدم پاسخ‌گویی صنایع داخلی در رفع نیازهای ساخت و ساز صنعتی از مشکلات پیش روی حرکت به سمت صنعتی‌سازی ساختمان است.

ارتباط ضعیف آموزش عالی با صنعت و عدم تربیت نیروی کار مناسب

نا آشنایی و تجربه‌ی کم پیمانکاران با روش‌های صنعتی وابستگی و عادت به روش‌های متعارف و کمبود نیروی انسانی ماهر از جمله چالش‌هایی است که اکثر کشورهای در حال توسعه با آن درگیر هستند. در کشور ایران علاوه

کرمانشاه

رو به روشن شدن با صنعتی سازی

صنعتی سازی ساختمان فرایندی نسبتاً زمان بر است که با سیاست گذاری، هدف گذاری، برنامه ریزی، تدوین قوانین مناسب و مدیریت هماهنگ صنایع وابسته، میسر خواهد شد. برای طی این مراحل، چالش هایی از جمله نیاز به سرمایه ی اولیه ی بالا، سوداگری در زمین، نبود دانش کافی، نیاز به تولید انبوه مسکن و پایین بودن نرخ حامل های انرژی، این صنعت را در استان کرمانشاه تهدید می کند.

همچنین مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، هنوز نتوانسته اتصالی مناسب بین سیستم های فناوری های نوین ساختمانی و پروژه های نهضت ملی مسکن که برای تأییدیه ی آن به مرکز مراجعه می کنند، برقرار کند به همین دلیل ساختار شکست پروژه های صنعتی با سیستم های متداول بالاست. نکته ی دیگری که می توان به آن اشاره کرد، با توجه به مرزی بودن استان کرمانشاه است اگر این استان بتواند زیرساخت های حمل و نقل خود را بهبود ببخشد می تواند به عنوان شاهراه انتقال بخش های صنعتی شده مسکن و ساختمان به بازار عراق و سوریه عمل کند اما متأسفانه تا امروز استان نتوانسته است از این ظرفیت بهره برد. برای بیشتر مشخص شدن ابعاد صنعتی سازی مسکن در استان با کارشناسان مربوط این حوزه به گفت و گو پرداختیم.

از مهمترین چالش های پیش روی صنعت ساختمان بروکراسی اداری است.

یکی دیگر از مشکلات عمده حوزه صنعتی سازی ساختمان در استان را می توان نبود یک کنسرسیوم ساختمان سازی در استان دانست، که نبود آن علاوه بر ازدست دادن بازار بزرگ داخل کشور و استان، بازار کشورهای همسایه چون عراق و سوریه هم از دست داده است.

نکته دیگری که باید به آن اشاره کرد طرح ملی مسکن است که ساخت ۴ میلیون واحد را شامل می شود سهم استان کرمانشاه ۱۲۰ هزار واحد است که آن هم با توجه به ضعف های قانونی و ظرفیت های استان بعید به نظر می آید که به صورت صنعتی سازی به بهره برداری برسد و هنوز سیستم یکپارچه ای برای اجرای کامل مبحث ۱۱ مقررات ملی و کنترل ساختمان که به موضوع طرح و اجرای صنعتی سازی پرداخته، ایجاد نشده است.

تلاش برای صنعتی سازی در استان بدون سیاست گذاری مناسب و عدم توجه به حل مشکل به صورت بنیادی، با شکست مواجه خواهد شد. لذا سیاست های کلان باید به گونه ای تدوین شود که با استفاده از فناوری های جدید، ضمن حفظ کیفیت منجر به افزایش تولید مسکن با هزینه ی کمتر اما پایداری، مقاومت و سرعت ساخت بیشتر شود. در غیر این صورت اتخاذ راهکارهای ناقص و کوتاه مدت، مشکلات موجود بر سر راه تولید مسکن را بحرانی تر کرده و صنعتی سازی ساختمان می تواند در این زمینه راهگشا باشد.

البته صنعت ساختمان متشکل از زنجیره ی عریض و طویلی است که باید همه بخش های آن همزمان دیده شود تا بتوان افق صنعت ساختمان را به طور روشن ترسیم کرد.

بازخوانی تجربه‌های جهانی از چین و روسیه تا آلمان و آمریکا

صنعتی سازی: تنها توافق شرق و غرب!

آلمان؛ تجربه ۱۸ میلیون مسکن پیش ساخته

در نتیجه بمباران فراوانی که در جنگ جهانی دوم توسط متفقین صورت گرفت، بسیاری از ساختمان‌ها خراب شدند؛ اما زیرساخت‌ها همچنان پابرجا بودند. برای درک بهتر، به عنوان نمونه پس از جنگ تنها از آلمان غربی ۴۰۰ میلیون مترمکعب آوار جمع آوری شد. لذا با توجه به خسارت بالا و جمعیتی بالغ بر ۸۰ میلیون نفر، نیاز به مسکن به شدت احساس می‌شد. با کمک آمریکا (طرح مارشال) در آلمان غربی و شوروی در آلمان شرقی، دولت‌های دو آلمان شروع به ساخت خانه‌هایی، غالباً به صورت پیش ساخته بتنی کردند که در مجموع بین سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۷۸ (در حدود ۳۰ سال) نزدیک به ۱۸ میلیون واحد مسکن در آلمان ساخته شد.

کشورهای جهان به منظور دستیابی به اهدافی از جمله رشد تولید، کاهش زمان ساخت، بهبود کیفیت، کاهش قیمت مسکن و رشد اشتغال داخلی، از روش صنعتی‌سازی ساختمان استفاده می‌کنند. سیاست‌گذاری هوشمندانه دولت‌ها در این زمینه، رشد سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و اقبال متقاضیان مسکن به این نوع از ساخت و ساز را به دنبال داشته است. به طوری که تولید مسکن به شیوه صنعتی در برخی از کشورها بین ۴۰ تا ۷۰ درصد و طبق آخرین آمار منتشرشده از مرکز پژوهش‌های مجلس در ایران کمتر از ۵ درصد است. لذا در صورت حرکت به سمت صنعتی‌سازی ساخت نه تنها توانایی پاسخ‌گویی به تقاضای فعلی جامعه بهبود می‌یابد، بلکه در سرعت ساخت، کیفیت، مقاومت، پایداری و قیمت تمام شده ساختمان نیز تأثیرات مثبت جدی خواهد گذاشت. به همین علت مرور و بررسی نمونه‌هایی از صنعتی‌سازی ساختمان در کشورهای مختلف خالی از لطف نخواهد بود که در این بخش از گزارش به آن می‌پردازیم.

روسیه؛ رشد ۴۰ درصدی سرمایه‌گذاری دولتی در صنعتی‌سازی

■ کمک به افراد برای ساخت مسکن مورد نیاز خود از طرفی دولت روسیه برای پاسخ‌گویی به تقاضای رو به رشد مسکن به بخش خصوصی کمک کرد تا کارخانه‌های تولید مصالح و اجزای پیش ساخته ساختمان تأسیس کنند. به طوری که تنها در نیمه نخست سال ۲۰۰۶، ۸۵۰ شرکت جدید در زمینه مهندسی، طراحی، ساخت، تولید انواع مصالح و اجزای پیش ساخته ساختمانی تأسیس شدند به نحوی که در حال حاضر حدود ۵۰ درصد از پروژه‌های مسکونی در روسیه پیش ساخته هستند و هم اکنون ساخت خانه‌های مدولار سه بعدی به عنوان یکی از امیدوارکننده‌ترین روش‌ها برای بالا بردن میزان ساخت و ساز در ساختمان‌های مسکونی به خوبی در روسیه توسعه یافته است.

طی سال‌های نخست دهه ۱۹۹۰ لزوم رسیدگی به بخش ساخت و ساز در روسیه حس شد، زیرا اکثر بافت‌ها در شهرهای کوچک و متوسط و حتی بزرگ از استانداردهای لازم برخوردار نبودند و به ساخت مسکن نیازی ضروری احساس می‌شد. شبیه دیگر کشورها رشد جمعیت نیز دلیل دیگر افزایش اهمیت بخش مسکن در روسیه بوده است. به این ترتیب رشد ۴۰ درصدی سرمایه‌گذاری دولت در بخش مسکن و نیز زمینه‌سازی برای حضور بخش خصوصی در این حوزه جزو اقدامات دولت برای پاسخ‌گویی به تقاضا بوده است. دولت روسیه در حوزه تولید مسکن و ساخت و ساز همزمان در دو مسیر حرکت کرد: ■ سرمایه‌گذاری در انبوه‌سازی عظیم در شهرهای بزرگ

چین؛ مونتاژ یک هفته‌ای هتل ۱۵ طبقه‌ای!

در ادامه این روند شرکت‌های بزرگ صنعت ساختمان چین مانند شرکت ونکه و شرکت پیمانکاری عمومی و مهندسی ساخت‌وساز نان‌تانگ، وارد بازار شدند و با فعالیت در بخش پژوهش و تحقیق این روش از ساخت‌وساز را در کشور گسترش دادند. بیشتر شرکت‌های چینی از روش Modularization Construction Technology استفاده می‌کنند که به زعم خود نحوه کار ساخت‌وسازشان را به بازی لگو تشبیه می‌کنند. آنان همه‌ی قطعات پیش‌ساخته‌ی ساختمان‌ها را براساس نقشه سر هم و مونتاژ می‌کنند. این شیوه ساخت‌وساز از ساخت سنتی سریع‌تر و ارزان‌تر تمام می‌شود و از همه مهم‌تر این گونه ساختمان‌ها از بقیه‌ی ساختمان‌ها به مراتب ایمن‌تر و بهینه‌تر خواهد بود و در مدیریت مصرف انرژی، نور و صدا موفق‌تر از ساختمان‌های سنتی است. شایان ذکر است که در این روش اکثر قطعات در کارخانه‌های پیشرفته ساخته شده و در زمانی کم در محل ساختمان قطعات در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند. به عنوان مثال هتل آپارتمان ۱۵ طبقه‌ای آرک (Ark) در شانگ‌های چین در کمتر از یک هفته در محل مونتاژ شده است.

در کشور چین نیز علاوه بر تلاش به منظور حفظ فرهنگ گذشته پس از طی مسیرهای لازم، توسعه استفاده از روش ساخت صنعتی که دارای مراحل همچون پیش ساخت، پیش مونتاژ، روش‌های ساخت مدرن و تولید خارج از کارگاه است، به منزله یک روش مهم و فراگیر پیگیری شده است. این کشور صنعتی‌سازی را در سال ۱۹۵۰ به منظور تحقق اهداف کاهش قیمت مسکن، بهبود کیفیت مسکن، کاهش زمان ساخت و افزایش عرضه‌ی مسکن آغاز کرده است کشور چین به منظور دستیابی به اهداف تعیین شده، اقداماتی از جمله استفاده از تکنولوژی‌های پیش‌ساخته یا تمرکز بر یادگیری از تکنیک ساخت‌وساز بزرگ شوروی، استانداردسازی طراحی، ساخت کارخانه تولید اجزا و قطعات و مکانیزاسیون ساخت‌وساز، تحقیق و پژوهش تجارب سایر کشورها، امکان‌سازی آموزش و تربیت نیروی کار، تأسیس سازمانی با عنوان مرکز توسعه صنعتی‌سازی مسکن Housing Industrialization Promotion Centre، تعیین و تدوین راهبرد برای توسعه صنعتی‌سازی ساختمان و تهیه مدارک فنی و در نهایت تعریف خط مشی «سیستم گواهینامه عملکردی ساختمان‌های مسکونی» را طی این ۷۰ سال دنبال کرد.

در کشور آمریکا نیز برنامه‌ها و رویکردها به سمت صنعتی‌سازی رفته است. این کشور از سال ۱۹۳۰ فرایند این نوع از ساخت‌وساز را آغاز کرد. این روند پس از جنگ جهانی دوم به دلیل نیاز به رفع کمبود بحران مسکن تشدید شد تا اینکه در سال ۱۹۹۹، ساخت مسکن به روش پیش‌ساخته ۳۰ درصد ساخت‌وساز واحدهای مسکونی را به خود اختصاص داد. کشور آمریکا در صنعتی‌سازی ساختمان سه هدف اصلی شامل رفع نیاز به مسکن، کاهش قیمت مسکن و ضرورت ساخت ساختمان‌های ارزان برای اقشار کم درآمد، طبقه‌ی متوسط و ضعیف جامعه را در پیش گرفته است. این کشور اقدامات مستمری را جهت فرهنگ‌سازی و متداول ساختن روش صنعتی مانند فراهم‌سازی امکانات و تسهیلات برای بخش خصوصی، ایجاد فضای رقابتی بین سازندگان و در نتیجه بهبود کیفیت تولیدات و تحقیق و پژوهش توسط کنسرسیوم‌های خصوصی-دولتی به منظور بهینه‌سازی فرایند مهندسی ارزش و استفاده از تکنولوژی جدید انجام داده است.

آمریکا؛ گذراز بحران مسکن با واحدهای پیش‌ساخته

روش صنعتی، الزام بخش خصوصی برای ساخت ۵۰ درصد ساختمان‌ها به روش صنعتی، تعیین استاندارد قطعات، تعیین شاخص‌های ارزیابی و کمیته ناظر صنعتی‌سازی در کابینه، ارتقای سطح صنعتی‌سازی ساختمان و انطباق با آداب و رسوم مالزی و تحقیق و پژوهش تجارب سایر کشورها، طی سال‌های متمادی توسط این کشور انجام گرفته است.

مطابق با بررسی‌های کارشناسی کشور مالزی در پایان سال ۲۰۱۵ به تمام اهداف و برنامه‌ریزی‌های خود در این زمینه دست یافته و تعداد پیمانکارانی که قصد آموزش و ورود به این نوع از ساخت‌وساز را داشتند از مقدار برآورد شده یک هزار شرکت به بیش از ۹ هزار شرکت افزایش یافته است.

در کشور مالزی به دلیل افزایش جمعیت از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۰ نیاز به ساخت بیش از ۵/۸ میلیون واحد مسکونی وجود داشت. به همین منظور دولت مالزی تمرکز بر صنعتی‌سازی ساختمان را به عنوان راهی برای رسیدن به توسعه پایدار و پاسخ به نیاز این کالای اساسی انتخاب کرده است. تولید ساختمان‌های کارآمدتر با کیفیت بالا در زمان کوتاه و کاهش وابستگی به کارگران خارجی از جمله اهداف اصلی مسئولین این کشور برای رونق صنعتی‌سازی بوده است. به منظور دستیابی به اهداف تعیین شده، اقداماتی از جمله تأسیس کمیته راهبری توسعه و تدوین نقشه‌های راه صنعتی‌سازی ساختمان (IBS Steering Committee)، الزام نهادهای دولتی برای ساخت ۷۰ درصد ساختمان‌های خود به

مالزی؛ صنعتی‌سازی و کاهش وابستگی به کارگر خارجی

انگلیس؛ کمبود مسکن و چالش گذر از معماری سنتی

خانه‌های پیش‌ساخته قسمت عمده‌ای از برنامه‌ی تحول برای رفع کمبود مسکن پادشاهی انگلستان پس از جنگ جهانی دوم بود. با در نظر گرفتن جزئیات طرح مسکن عمومی از نتایج کمیته برت که در سال ۱۹۴۲ تشکیل شد دولت ائتلاف زمان جنگ تحت نظر چرچیل پیشنهاد کرد تا نیاز ۲۰۰،۰۰۰ کمبود پیش‌بینی شده در مسکن پس از جنگ را با ساخت ۵۰۰،۰۰۰ خانه‌ی پیش‌ساخته طی پنج سال از پایان جنگ جهانی دوم برطرف کند. با استفاده از امکانات تولید زمان جنگ و ایجاد استانداردهای مشترک توسعه‌یافته توسط وزارت کار، برنامه شروع خوبی داشت و از ۲/۱ میلیون خانه جدیدی که بین سال‌های ۱۹۴۵ و ۱۹۵۱ با پایان یافتن برنامه به‌طور رسمی پایان یافت، حدود ۱۵۰،۰۰۰ خانه‌ی پیش‌ساخته ایجاد شدند. در پشت این طرح، مقامات محلی تکنیک‌های غیرسنتی ساخت را که شامل برخی از روش‌های پیش‌ساخته به‌ویژه بتن مسلح پیش‌ساخته (PRC) بود برای برآوردن تقاضای به وجود آمده ایجاد کردند.

سوئد؛ ۸۰ درصد، سهم قطعات پیش‌ساخته در ساخت خانه‌ها

طرح واحدهای مسکونی جدید در دهه‌ی ۶۰ و ۷۰ به روش صنعتی اجرا گردید و از سال ۱۹۶۷ به دنبال اعلام ساخت یک میلیون خانه توسط کمیسیون مسکن، ظرف ۱۰ سال سالیانه متوسط صد هزار واحد مسکونی ساخته شد. از طرفی از همان سال مقرر شد، برای ساخت پانل‌های مسکن در سوئد به صورت اتوماتیک در کارخانه انجام شود. اصطلاحاً «سیستم سوئدی» به تولید پیش‌ساخته سقف و عناصر کف یا قاب چوبی، پانل‌های دیواری اشاره دارد که ممکن است به عنوان عناصر به سایت منتقل شوند یا از قبل در مازول‌های حجمی مونتاژ شوند. در نتیجه این اقدامات در حال حاضر ۸۰ درصد اجزای ساختمان‌های مسکونی در این کشور از قطعات پیش‌ساخته استفاده می‌کنند؛ ضمن آنکه این کشور تولیدکننده برجسته تجهیزات مورد استفاده در کارخانه‌های پیش‌ساخته نیز هست.

دانمارک؛ تولید انبوه و کاهش قیمت تمام شده

از دهه‌ی ۱۹۶۰ به بعد دولت با همکاری بخش خصوصی به گسترش تولید صنعتی ساختمان پرداخت. در راستای گسترش این سیستم دولت با تعیین قواعد ساختمانی واحد برای کل کشور، تعیین برنامه‌ی پنج ساله‌ی اول توسعه و لزوم استفاده از اجزای پیش‌ساخته و اصول مدولار برای استفاده از سوبسید، برنامه‌ریزی کرده است. دولت دانمارک در جهت تولید انبوه مسکن و کاهش قیمت تمام شده‌ی مسکن از تکنولوژی پیشرفته در ساختمان‌سازی استفاده کرده و هر دو بخش خصوصی و دولتی از آن حمایت کرده‌اند.

ژاپن؛ ساخت صنعتی باتکیه بر مصالح بومی

تولید واحدهای مسکونی پیش‌ساخته توسط دولت ژاپن از دهه‌ی ۱۹۵۰ آغاز شد و دولت به طرق مختلف به حمایت از روش‌های تولید صنعتی پرداخت. مصالح چوبی پیش‌ساخته مهم‌ترین مصالح مورد استفاده در ساختمان‌های مسکونی تک‌خانوار است و یا توجه به سهم هزینه‌ی مصالح سعی شده در هر منطقه از مصالح بومی استفاده شود.

عربستان

در بازار همسایه

پرونده‌ای برای چشم‌انداز
روابط اقتصادی ایران و
عربستان و فرصت‌های
پیش‌روی کرمانشاه

روابط اقتصادی، سیاسی و حتی فرهنگ دو کشور ایران و عربستان هیچ‌گاه بر یک طیف متعادل و هموار، راه طی نکرده است. گاهی در حالتی حداقلی به سر برده و گاه هم فرصت گشایش حداکثری فراهم شده است. نظر به اینکه امروز، دو کشور در حال دوم به سر می‌برند و قطعاً این گشایش‌ها، با فرصت‌هایی برای استان کرمانشاه همراه خواهد بود، پرونده حاضر با محوریت عربستان گردآمده است. در صفحات پیش‌رو، ابتدا مروری بر وضعیت اقتصادی کشور عربستان داشته و سپس نگاهی به وضعیت فعلی و چشم‌انداز روابط اقتصادی ایران و عربستان داریم و در نهایت به ظرفیت‌های خاص استان کرمانشاه در روابط اقتصادی ایران و عربستان خواهیم پرداخت.

آیا عربستان هاب جهانی تجارت می‌شود؟

آزاده بابایی

اقتصاد عربستان سعودی دومین اقتصاد بزرگ خاورمیانه و هفدهمین اقتصاد دنیا است. این کشور یکی از اعضای بنیانگذار اوپک است و به عنوان یکی از اقتصادهای بزرگ دنیا عضو گروه ۲۰ نیز هست. سند ۲۰۳ عربستان و اقدامات طراحی شده برای تحقق آن، خبر از ظهور یک غول اقتصادی در همسایگی‌مان می‌دهد. بدیهی است نخستین گام برای سهمیم شدن در فرصت‌های این قدرت تازه، شناخت ابعاد و جزئیات آن است.

منابع درآمدی

عربستان سعودی از حیث ذخایر منابع طبیعی که بیشتر آن نفت و گاز است جایگاه سوم را میان کشورهای دنیا دارد. این کشور از نظر ذخایر اثبات‌شده نفتی در جایگاه دوم و از حیث منابع گازی در جایگاه چهارم میان کشورهای دنیا قرار دارد. عربستان سعودی با تورم ۵/۱ درصدی کمترین میزان تورم در خاورمیانه را داراست. عربستان سعودی در تولید نفت خام، پالایش نفت، پتروشیمی، سیمان، فولاد، کود شیمیایی و پلاستیک، صنعت موفق داشته‌است. بیشترین محصولات کشاورزی عربستان عبارت‌اند از گندم، جو، گوجه فرنگی، هندوانه، خرما، لیمو، تخم مرغ و شیر. در منطقه خاورمیانه، ایران و عربستان بزرگ‌ترین تولیدکنندگان میگو و لارو میگو به‌شمار می‌روند. بر اساس یک بررسی که با پیش‌بینی حضور حدود ۲ میلیون مسلمان در مراسم سالانیه حج صورت می‌گیرد، درآمد

عربستان سعودی از این مراسم حدود ۸ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار برآورد می‌شود.

تمرکز بر حوزه‌ی استارت‌آپ‌ها

در سال‌های اخیر به دلایل مختلف که برخی آن را بهبود چهره‌ی بین‌المللی عربستان به‌ویژه در امریکا و برخی آینده‌نگری و عدم اتکا به نفت می‌دانند، دولت سعودی سرمایه‌گذاری‌های بزرگی را در ایالات متحده، هند و دیگر کشورها صورت داده است. برخی از این سرمایه‌گذاری‌ها در حوزه‌های جدید کسب‌وکار به‌ویژه استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های فناوری اطلاعات است که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

■ قرارداد ۲۳۰ میلیون دلاری سعودی آرامکو با Baker Hughes سرمایه‌گذاری و توسعه مشترک پیرامون هوش مصنوعی و تحول دیجیتال

■ قرارداد ۲۰۰ میلیون دلاری سعودی آرامکو با Dassault Systems همکاری پیرامون

تحلیل داده، مدیریت پروژه، شهرهای هوشمند. ■ قرارداد ۱ میلیارد دلاری با Lucid Motors سازنده خودروهای الکتریکی لوکس. ■ تعهد سرمایه‌گذاری ۴۵ میلیارد دلاری در یک صندوق سرمایه‌گذاری تکنولوژی محور با گروه سافت‌بانک ژاپن که صندوق ۱۰۰ میلیارد دلاری چشم‌انداز سافت بانک را ایجاد می‌کند.

تحولات اقتصادی عربستان

کاهش شدید قیمت نفت در سال ۱۹۹۸ ضربه‌ی شدیدی بر اقتصاد عربستان سعودی زده بود که سبب شد محصولات عمده داخلی به میزان ۱۱ درصد کاهش یابد و کمبود بودجه به ۳/۱۲ میلیارد دلار برسد. اندیشه‌ی اصلاحات اقتصادی و تنوع بخشی به اقتصاد، از همان زمان توقیت شد ولی در عمل اقتصاد عربستان سال‌ها به شکل دستوری باقی ماند تا این که تحولات سیاسی، زمینه‌ساز تحولات اقتصاد جدی شد. عربستان در سال‌های اخیر، به‌رغم

سرمایه‌گذاری خارجی و دیپلماسی اقتصادی

افزایش سرمایه‌گذاری خصوصی چه خارجی و چه داخلی برای تنوع بخشی به اقتصاد، ایجاد اشتغال و دستیابی به توسعه‌ی پایدار در راستای چشم‌انداز ۲۰۳۰ است. از این رو طی سالیان اخیر عربستان بخش‌های جدیدی را به روی سرمایه‌گذاران خارجی گشود. اعمال تغییرات قانونی و نهادی برای بهبود فضای کسب‌وکار و تسهیل سرمایه‌گذاری از جمله ساده‌سازی رویه‌های صدور مجوز، ارائه‌ی خدمات و کمک به سرمایه‌گذاران و مذاکرات معاهدات سرمایه‌گذاری دو جانبه در راستای این هدف، به اجرا درآمد.

فرجام اصلاحات اقتصادی

عربستان سعودی کشوری پادشاهی با نظام تصمیم‌گیری متمرکز با اجرای طرح‌های اقتصادی پیشرو توانست به دولتی توسعه‌گرا بدل شود و آن را نقطه قوتی برای تقویت مشروعیت سیاسی خود قرار دهد و در صورت نزدیک شدن به اهداف چشم‌انداز ۲۰۳۰، به یکی از هاب‌های جهانی سرمایه‌گذاری و تجارت در منطقه بدل می‌شود.

برنامه‌ی صادراتی و مشوق‌های حمایتی آن

این برنامه معاملات تجاری را از طریق بانک‌های داخلی و خارجی تسهیل می‌کند و ارزیابی و طبقه‌بندی خود را از ریسک تجاری و سیاسی بازارها ارائه می‌دهد.

مناطق ویژه‌ی اقتصادی

ایجاد مناطق ویژه‌ی اقتصادی یکی از مؤلفه‌های کلیدی چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی است که برای جذب سرمایه‌های خارجی و تنوع بخشیدن به اقتصاد نفتی لحاظ شده است.

دیپلماسی اقتصادی و نظام تجارت چند جانبه

در حوزه‌ی تعاملات تجاری بین‌المللی، عربستان همواره عضوی از نظام تجارت چند جانبه بوده و در راستای تقویت آن کوشیده است. نیز توافقات تجاری با شورای همکاری خلیج فارس در کانون دیپلماسی اقتصادی این کشور قرار دارد. اساس یکپارچگی اقتصادی میان کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، توافق‌نامه‌ی اقتصادی ۱۹۸۱ است که خواستار ایجاد منطقه‌ی آزاد به‌عنوان اولین گام برای شکل دهی به یکپارچگی شده بود.

چالش‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی زیادی که با آن مواجه بود، بی وقفه درصد جهش اقتصادی بزرگ خود است. پس از بحران جانشینی پیچیده‌ای که این کشور پشت سر گذاشته، اهداف اقتصادی خود را در قالب چشم‌انداز ۲۰۳۰ طراحی کرده است.

چشم‌انداز ۲۰۳۰

سند چشم‌انداز ۲۰۳۰ با هدف مدرن‌سازی و تقویت اقتصاد عربستان از طریق کاهش وابستگی به نفت، توسعه منابع درآمدی جایگزین و افزایش مشارکت بخش خصوصی و توسعه‌ی سرمایه‌گذاری خارجی است که سه هدف عمده را دنبال می‌کند:

- ارتقای جایگاه عربستان سعودی به‌عنوان قلب جهان عرب
 - تبدیل شدن به کانون جهانی جذب سرمایه و سرمایه‌گذاری
 - تبدیل شدن به منطقه‌ی استراتژیک اقتصادی که آسیا، اروپا و آفریقا را به هم وصل می‌کند.
- این طرح، اهداف و برنامه‌های قابل سنجش را تعیین کرده‌است که تا سال ۲۰۳۰ باید آن‌ها را محقق کرده باشد:

- ایجاد مشاغل بیشتر برای اتباع سعودی در بخش خصوصی
- افزایش مشارکت زنان در نیروی کار
- حمایت از شرکت‌های کوچک و متوسط
- افزایش سرمایه‌گذاری در بخش‌های غیر نفتی مانند انرژی‌های تجدیدپذیر، صنایع پیشرفته، گردشگری، اوقات فراغت، خرده‌فروشی، اقتصاد دیجیتال و خدمات مالی
- افزایش محتوای داخلی در تولیدات صنعتی
- خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی و خدمات دولتی (مانند بهداشت، آموزش و مسکن)

- مقررات زدایی از بازار انرژی
- کاهش یارانه‌ی انرژی

افزون بر این در قالب استراتژی کلان موسوم به ۲۰۳۰ بهبود فضای کسب‌وکار برای جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی از جمله از طریق اعمال دقیق مقررات تجاری بین‌المللی، تسهیل تجارت، ساده‌سازی رویه‌های گمرکی و ایجاد مناطق ویژه برای فعالیت‌های لجستیکی، گردشگری، صنعتی و مالی در اولویت قرار گرفته است.

۴ لوازم پزشکی	۲۰۱۹ تصویب شده است	توسعه‌ی صنعتی
۵ بخش خودرو	شامل ایجاد رشد و تغییرات	برنامه‌ی ملی توسعه‌ی
۶ صنایع مرتبط با نفت و گاز	در موارد زیر است:	صنعتی عربستان به‌عنوان
۷ فرآوری مواد غذایی	۱ تجهیزات و ماشین‌آلات	یکی از ارکان تحقق
۸ صنعت هوانوردی	۲ منابع انرژی تجدید پذیر	چشم‌انداز ۲۰۳۰ که در سال
۹ صنایع غذایی	۳ تولید دارو	

توسعه‌ی زیرساخت‌های حمل‌ونقل

کردن گمرکات و سایر سیاست‌های اقتصادی و اتصال شبکه‌های راه‌آهن و توسعه‌ی ارتباطات جاده‌ای با کشورهای خلیج فارس است.

برای تقویت و توسعه‌ی ارتباط متقابل و یکپارچگی اقتصادی کشور با سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، دولت عربستان در صدد تکمیل اجرای بازار مشترک شورای همکاری خلیج فارس، یکپارچه

توسعه و تسهیل تجارت

جایگاه‌آن در شاخص تجارت فرامرزی به‌عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی از رتبه ۱۵۰ در سال ۲۰۱۶ به رتبه ۸۶ در سال ۲۰۲۰ ارتقا یافته است.

عربستان در حوزه‌ی رویه‌های گمرکی خود در سال‌های اخیر اصلاحات مهمی را صورت داده است تا ساختارهای نرم و سخت تسهیل‌کننده‌ی سیاست خارجی را توسعه بخشد. به گونه‌ای که

گذری بر گذشته‌ی یک رابطه

روابط تجاری ایران و عربستان سعودی از سال ۷۸-۷۷ شروع شد، یعنی زمانی که توافق‌نامه‌ی جامع تجاری به امضا و تصویب مجلس وقت رسید. از همان سال اعزام رایزن بازرگانی شروع شد و تا سال ۸۴ ایران سه رایزن به عربستان اعزام کرد.

از دهه‌ی ۷۰ تا اوایل دهه‌ی ۹۰ یعنی پیش از قطع روابط تهران و ریاض، ایران هیچ نقشه‌راه مدون و دقیقی برای پیشبرد اهداف اقتصادی و تجاری با عربستان سعودی نداشت. نوشتن برنامه‌ی مدون تجاری با کشورها در سال‌های اخیر شروع شده است. البته تدوین نقشه راهی که بخواهیم براساس آن مسائل سیاسی و امنیتی را با مسائل اقتصادی انطباق دهیم، کار سختی است. زیرا هر دو کشور در جهان اسلام جایگاه خاصی دارند. این جایگاه خاص باعث شده هر دو کشور نتوانند به لحاظ امنیتی به راحتی به هم اعتماد کنند. درضمن اختلافاتی دارند که شاید در طول زمان هم از بین نرود. اما می‌توانیم به تفاهم و تعادل نسبی برسیم. عربستان سعودی در زمینه‌ی اقتصادی تنها نیست؛ این کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس است و با آن‌ها اتحادیه گمرکی ایجاد کرده است و به سمت بازار مشترک و حتی طراحی پول مشترک است. پس توجه به این شورا خیلی اهمیت دارد و ایران نمی‌تواند در توسعه‌ی روابط تجاری خود با عربستان سعودی، این شورا را نادیده بگیرد. البته در حال حاضر ارتباط ایران با سایر کشورهای عضو این شورا مثل قطر، عمان و کویت، خیلی بهتر از عربستان است.

نقشه راه توسعه‌ی روابط با عربستان سعودی مستلزم این است که ما نقشه توسعه روابط با شورای همکاری‌های خلیج فارسی را داشته باشیم که فلسفه‌ی تشکیل آن بعد از انقلاب ۵۷، یک نوع نگرانی امنیتی از ایران بود. بنابراین برطرف کردن این نگرانی زمان‌بر است و احتیاج به این دارد که سوءتفاهم‌ها بین ایران و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس از جمله عربستان و بحرین برطرف شود.

میانجیگری چین و

بهبود روابط سیاسی

ایران و چین، به افتتاح

سفارت موقت انجامید.

اتفاقی که می‌تواند

نوید بخش توسعه‌ی

روابط تجاری باشد.

آغاز راه جدید

ایران و عربستان در تجارت خارجی چه مسیری را
پیمودند و چه ظرفیت‌هایی پیش روی آن‌هاست؟

این موضوع نشان می‌دهد که روابط تجاری و اقتصادی دو کشور قبل از اینکه به لحاظ سیاسی به توافق برسند از قبل آغاز شده است. بررسی تاریخ تجارت بخش معدن و فلزات بین دو کشور در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۲ حدود ۳۰ میلیون دلار انواع مختلف محصولات معدنی و فولادی به عربستان صادر شده و در سال ۱۳۹۳ این رقم به اوج خود رسیده است.

در میان انواع مختلف کالاهای بخش معدن و فلزات بیشترین سهم صادرات مربوط به آهن اسفنجی بوده که سهم ۴۶ درصدی از صادرات را به خود اختصاص داده است. صادرات محصولات زنجیره‌ی سیمان با سهم ۲۵ درصدی رده‌ی دوم و صادرات محصولات زنجیره‌ی فولاد با ۲۲ درصد جایگاه سوم را از آن خود کرده است. اگر مجموع کل تجارت ایران و عربستان طی یک دهه اخیر را محاسبه کنیم به رقمی نزدیک ۷۵۰ میلیون دلار خواهیم رسید. در چنین شرایطی، دسترسی به هدف تجارت ۲ میلیارد دلار در سال که اخیراً از سوی برخی مقام‌های دولتی ایران اعلام شده است، نیازمند عزم بسیار جدی و مانع‌زدایی تمام عیار از مسیرهای بازرگانی است.

ظرفیت‌های صنعت ساختمان

ایران قابلیت‌ها و ظرفیت‌هایی در عرصه‌های مختلف پیدا کرده، که واقعاً می‌تواند پاسخ‌گوی برخی از نیازهای وارداتی عربستان باشد. در واقع، عربستان با درآمدهای سرشار نفتی می‌تواند خریدار برخی از کالاهای ایرانی باشد. همچنین این کشور دارای طرح‌های عمرانی است که با توجه به ظرفیت بالای ایران، جمهوری اسلامی می‌تواند در این طرح‌ها که مربوط به کارهای ساختمانی است، صادرکننده باشد و این اقدام به کارخانجات ایرانی کمک کند که تولیدات خود را رونق بخشند.

دلار هم رشد پیدا کرد تا اینکه تجارت دو کشور در بازه‌ی زمانی مورد بررسی به بالاترین نقطه رسید. مجموع تجارت ایران و عربستان با ۳۵۱ میلیون دلار صادرات و ۵۹۶ میلیون دلار واردات به حدود یک میلیارد دلار رسید. البته این عدد در سال ۱۳۸۶ با کاهش نسبی به بیش از ۸۱۰ میلیون دلار رسید و از همین سال به بعد روند کاهشی و افت شدید مبادلات تجاری آغاز شد.

مبادلاتی که آب رفت!

در سال ۱۳۹۳ یعنی یک سال قبل از قطع روابط دیپلماتیک، ارزش صادرات و واردات بین ایران و عربستان به حدود ۲۰۵ میلیون دلار رسید و البته در سال ۱۳۹۴ این عدد با افزایش ناچیزی روی ۲۱۲ میلیون دلار ایستاد. از دی ماه همین سال که روابط دو کشور تیره و تار شد تا سال گذشته شاهد روند نزولی در روابط تجاری ایران و عربستان بودیم به گونه‌ای که در سال ۱۳۹۹ میزان صادرات و واردات بین دو کشور به صفر رسید و در سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ مجموع مبادلات تجاری بین دو کشور به کمتر از ۶۰ میلیون دلار رسید.

این رقم با توجه به ظرفیت‌های تجاری دو کشور رقم بسیار ناچیزی است و دو کشور حجم‌های تجاری بالاتر از این مقدار را نیز ثبت کرده‌اند. پیش‌بینی صادرات حوزه‌ی معدن ایران به عربستان در محدوده ۱۵۰ الی ۲۰۰ میلیون دلار در سال ۱۴۰۲ متصور است. تولیدکنندگان بریکت آهن اسفنجی در کنار سیمان و فولاد و روی و به‌صورت محدود سنگ‌های ساختمانی در انتظار رشد صادرات ایران به عربستان هستند. عمده‌ی صادرات حوزه‌ی معدن و صنایع معدنی سال ۱۴۰۱ ایران به عربستان مربوط به زنجیره‌ی فولاد بوده است.

دلار ۱۳۹۹

۶.۱ میلیون دلار ۱۴.۰ و ۱۴.۱

۹۹

نقشه راه توسعه‌ی روابط با عربستان سعودی مستلزم این است که ما نقشه‌ی

روابط با شورای همکاری‌های خلیج فارسی را داشته باشیم که فلسفه‌ی تشکیل آن، یک نوع نگرانی امنیتی از ایران بوده است.

۶۶

به لحاظ تاریخی پس از قطع روابط سیاسی بین هر دو کشور امکان ادامه‌ی روابط اقتصادی وجود دارد. اما استمرار نخواهد یافت. البته همان لحظه که روابط سیاسی قطع می‌شود، روابط اقتصادی قطع نخواهد شد. ولی وقتی احساس امنیت نباشد، سرمایه‌گذاری مشترک نباشد، امکان حضور بازرگانان در کشور مقابل وجود نداشته باشد؛ ادامه‌ی همکاری به مرور متوقف می‌شود. پس اگر می‌خواهیم روابط اقتصادی داشته باشیم باید مراقب روابط امنیتی و سیاسی هم باشیم.

وقتی داریم از کشور پادشاهی‌ای از جمله عربستان صحبت می‌کنیم، نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم در صورت قطع روابط سیاسی، روابط اقتصادی حتی روابط بخش خصوصی آن کشور با کشور طرف تنش استمرار پیدا کند. زیرا در این جامعه، همه به تصمیم دستگاه حاکم نگاه می‌کنند و براساس آن تصمیم می‌گیرند.

رکوردشکنی تجارت ایران و عربستان

از سال ۱۳۸۱ روند رو به رشد تجارت بین این دو کشور آغاز شد. چرا که در این سال ایران بیش از ۹۳ میلیون دلار کالاهای مختلف به عربستان صادر کرد و بالغ بر ۳۳۴ میلیون دلار محصول از عربستان خریداری کرد و مجموع مبادلات تجاری خود با این کشور را به حدود ۴۴۰ میلیون دلار رساند. اما تا سال ۱۳۸۴ این عدد تا بیش از ۵۰۰ میلیون

سال

۴۴.۰ میلیون دلار ۱۳۸۱

۵۰۰ میلیون دلار ۱۳۸۴

یک میلیارد دلار ۱۳۸۵

۸۱.۰ میلیون دلار ۱۳۸۶

۲۰۵ میلیون دلار ۱۳۹۳

۲۱۲ میلیون دلار ۱۳۹۴

مبادلات تجاری ایران و عربستان طی ۲۰ سال

الزامات توسعه‌ی روابط اقتصادی ایران و عربستان در گفت‌وگو با ولی‌الله افخمی‌راد، رئیس سابق سازمان توسعه‌ی تجارت؛

گذر از رودخانه‌ی خروشان تحریم‌ها و FATF

ولی‌الله افخمی‌راد، رئیس سابق سازمان توسعه‌ی تجارت و معاون وزیر اسبق صمت معتقد است امروز دولت و حاکمیت ایران قصد خود را مبنی بر بهبود روابط با عربستان عملاً نشان داده است، اما موانع موجود در سطوح بین‌المللی به عربستان این اجازه را نمی‌دهد که بتواند به راحتی با ما رابطه داشته باشد. افخمی‌راد در این گفت‌وگو به تشریح چالش‌های رابطه‌ی ایران و عربستان در مسیر توسعه‌ی اقتصادی کشور و ظرفیت‌های اقتصادی استان کرمانشاه پرداخته است.

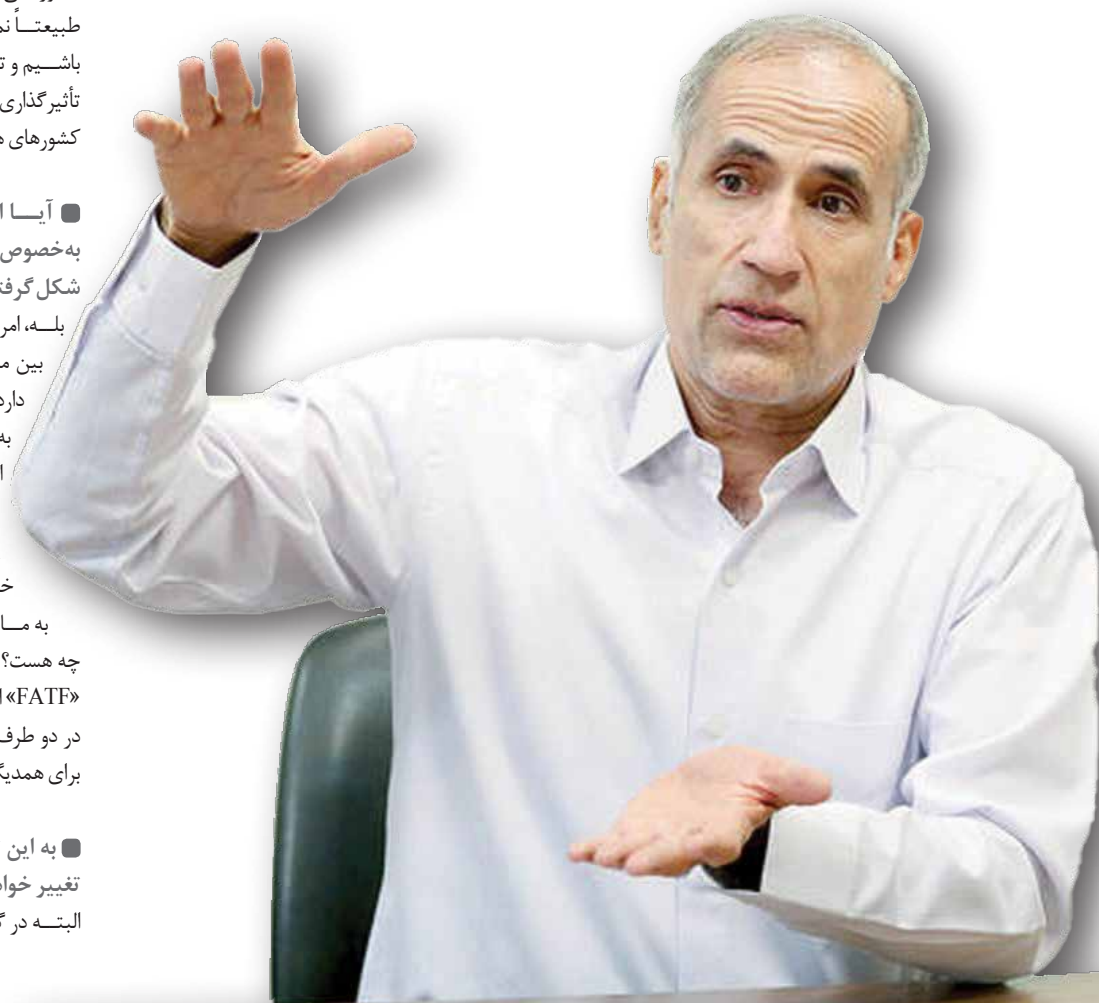
■ بهبود روابط میان ایران و عربستان چقدر می‌تواند به توسعه‌ی اقتصادی کشور کمک کند؟

اساساً مردم به جهت اینکه چنین گشایشی در امورات کشور ایجاد شود و ارتباطات ما با همسایگان مان بهبود پیدا کند، قطعاً خوشحال می‌شوند؛ ولی در حال حاضر به دلیل اینکه بستر اصلی ارتباطات اقتصادی و تجاری بین ایران و کشورهایی همسایه یک خلاء استراتژیک دارد، طبیعتاً نمی‌توانیم به این موضوع خوش بین باشیم و تا پر نشدن آن خلاء استراتژیک امکان تأثیرگذاری در اقتصاد خودمان از بابت روابط با کشورهای همسایه وجود نخواهد داشت.

■ آیا اراده‌ی لازم برای ارتباط مؤثر به خصوص در حوزه‌ی اقتصادی در دو طرف شکل گرفته؟

بله، امروز این اراده وجود دارد، اما انگار که بین ما و این کشورها یک فاصله‌ی وجود دارد که وقتی این دو کشور می‌خواهند به همدیگر متصل شوند، بستری برای این ارتباط وجود ندارد یا این بستر از بین رفته است. انگار ما در دو طرف یک رودخانه هستیم؛ یک رودخانه‌ی خروشان‌ی که اجازه‌ی برقراری ارتباط به ما نمی‌دهد. این رودخانه‌ی خروشان چه هست؟ این رودخانه‌ی خروشان «تحریم» و «FATF» است. در این شرایط ما تنها می‌توانیم در دو طرف این رودخانه خروشان بایستیم و برای همدیگر دست تکان بدهیم!

■ به این ترتیب شرایط برای دو کشور تغییر خواهد کرد؛ درست است؟ البته در گذشته روابط به این صورت نبود

که برای هم دست تکان دهیم، بلکه قبلاً به همدیگر سنگ پرتاب می کردیم! مانند ماجرای که برای سفارت عربستان در ایران رخ داد و اینکه به همدیگر دشنام می دادیم و بدویراه می گفتیم. اما حالا شرایط به گونه ای شده که دیگر به هم بدویراه نمی گوئیم، بلکه برای یکدیگر دست تکان می دهیم و به هم اظهار ارادت می کنیم. اما هیچ گاه نمی توانیم در اقتصاد هم اثرگذار باشیم. چرا که همه ی بسترها را از بین برده ایم. پس طبیعی است که ما باید همین رابطه ی دست تکان دادن، اظهار ارادت و چاق سلامتی کردن با هم از راه دور را بپذیریم. رابطه ای که عملاً نمی تواند در اقتصاد کشور تأثیر گذار باشد.

”

وقتی این دو کشور می خواهند به همدیگر متصل شوند، بستری برای این ارتباط وجود ندارد؛ انگار ما در دو طرف یک رودخانه هستیم؛ یک رودخانه ی خروشانی که اجازه ی برقراری ارتباط به ما نمی دهد. این رودخانه ی «تحریم» و «FATF» است.

“

■ چرا بسترهای همکاری های اقتصادی بین ایران و عربستان از بین رفت؟
در واقع زمینه ی مراوده ی تجاری و کالایی ما با عربستان خیلی خوب است؛ ما دو کشور همسایه هستیم، هر دو مسلمانیم و هر دو مشترکات فرهنگی بسیار زیادی داریم و بسیار خوب می توانیم همدیگر را پوشش دهیم. در مقطعی که ما روابطمان با عربستان خوب بوده ارتباط تجاری سازنده ای داشته ایم. به طوری که به یاد دارم حتی فرش ماشینی را نیز در کنار فرش های دستی به عربستان صادر می کردیم و شرکت های تولیدکننده ی فرش ماشینی کشور، مقادیر بالایی از تولیدات خود را نیز برای عربستان ارسال می کردند. این موضوع باعث شده بود که رفت و آمد خوب و صمیمانه ی بین تجار ما و تجار عربستانی برقرار شود. ولی از زمانی که آن مسائل برای کشور اتفاق افتاد و سفارت عربستان در کشور دچار آن مشکلات شد، این ارتباطات به سردی و در ادامه به خاموشی کامل گرایید.

■ امروز شاهد ایجاد مجدد سفارت موقت عربستان در ایران هستیم. این اتفاق می تواند نشانه ای مثبت باشد؟
در حال حاضر عربستان هنوز حضور ماندگار خودش در ایران را قبول نکرده است. وقتی عربستان سفارت خود را در هتل مستقر می کند، معنی اش این است که هنوز یک نگرانی هایی برای آن ها در این کشور وجود دارد و هنوز به این قطعیت نرسیده اند که آیا ارتباطشان با ایران یک ارتباط دائمی خواهد بود یا یک ارتباط مقطعی. اما آن چیزی که مسلم است این است که دولت

و حاکمیت ایران تصمیم دارد که این ارتباطات را برقرار کند و بهبود دهد؛ ارتباطاتی که مستمر و دائمی باشد. از سوی دیگر چنین تمایلی در عربستان هم وجود دارد، به طوری که بهبود روابط با ایران در رفتار و در سخنان آن ها مانند آنچه «تلاش برای اتصال خط ریلی عربستان به ایران» عنوان شده بود، نمود پیدا کرده است. اما مسئله ی اصلی این است که آن محدودیت های بین المللی باعث می شود که عربستان نتواند ارتباطاتش را با ما برقرار کند و گسترش دهد. یعنی امروز که دولت و حاکمیت ایران قصد خود را مبنی بر بهبود روابط با عربستان عملاً نشان داده است، حالا موانع موجود در سطوح بین المللی به عربستان این اجازه را نمی دهد که بتواند به راحتی با ما رابطه داشته باشد.

■ برای عبور از این چالش و رسیدن به روابط اقتصادی مؤثر با عربستان چه باید کرد؟
ما باید به دنبال برطرف کردن آن محدودیت ها بروئیم، چراکه تا این محدودیت ها وجود دارد طبیعتاً عربستان خودش را مقید می داند که ارتباطات خود را با کشورهای دیگر به خصوص با ایران، در چهارچوب نظامات بین المللی بسنجد و تطبیق دهد. اگر این مشکلات همچنان پابرجا باشد، عربستان هم کاری از پیش نخواهد برد. اگرچه عربستانی ها هم اظهار خوشحالی خواهند کرد که با ما رابطه داشته باشند، ولی این رابطه نخواهد توانست در سطحی تعریف شود که منفعت ارزشمند اقتصادی را برای هر دو طرف ایجاد کند؛ نه خودش خواهد توانست از آن بهره مند شود، نه ایران.

البته باز هم همین موضوع برای ما خوشحال کننده است که حداقل با یکدیگر درگیر نیستیم و از این جهت یک گام مثبتی در جهت بهبود روابط برداشته ایم. ان شاء الله که دولت ایران باقی موانع را از سر راه بردارد و بتواند این محدودیت ها را برطرف کند تا ارتباطات به نتایج مثبت برسد.

■ در صورت رفع این محدودیت ها، استان کرمانشاه چه ظرفیتی در ارتباطات اقتصادی خواهد داشت؟
استان کرمانشاه جزئی از ایران است و طبیعتاً در چهارچوب ضوابط و مقررات تجاری ملی ارتباط خود را با کشورهای دیگر و به خصوص با همسایه های خودمان مانند عراق، کویت و

عربستان تنظیم می کند و گسترش می دهد. نکته ای که برای کرمانشاه حائز اهمیت است این است که مادامی که کشوری مانند عراق به عنوان همسایه ی ایران نیازمند کالاهای ایرانی است و تهیه ی کالاهای ایرانی به خصوص در صنعت غذا نسبت به سایر کشورها برایش ارزان تر تمام می شود، این زمینه وجود خواهد داشت. ولی باید بدانیم که همه ی این ها مقطعی است و در طول زمان نمی توانیم برای همیشه روی این موضوع حساب کنیم که عراق نیازمند صنایع غذایی ما خواهد ماند و نیازهای خود را از این محل تأمین می کند؛ چرا که در آینده، زمانی که ثباتی در کشور عراق به وجود بیاید، قانونمندی، ضابطه مندی و قوانین تجاری بین المللی در این کشور استقرار پیدا کند، عراق هم به دنبال این می رود که در جهت تأمین نیازهای خود به روش رایج در سطوح بین المللی اقدام کند. آن وقت ممکن است مشابه کالایی که ما به او می دهیم با قیمتی ارزان تر بتواند تولید کند. چراکه اگر خودش بتواند تولید کند، دلیلی ندارد که بیاید و از کشور خارجی آن را وارد کند.

■ یعنی برای حفظ و بهره برداری از این موقعیت چه باید کرد؟
ما باید از این فرصت طلایی که در اختیارمان است حداکثر استفاده را ببریم و کالاهایی را که از منفعتی مناسب و مزیتی نسبی برای استان کرمانشاه برخوردار باشد شناسایی کنیم و در جهت صادرات بیشتر آن ها و سرمایه گذاری از محل صادرات برای تأمین زیرساخت ها، تأمین زیربناها و برای اینکه این کالاها بتواند در سطوح بالاتری و با ارزش افزوده ی بالاتری در استان کرمانشاه تولید شود، استفاده کنیم.

چراکه هیچ کشوری نمی آید خود را برای همیشه به کشور دیگری محتاج کند و سعی می کند که در طی زمان متناسب با توانمندی ای که دارد و متناسب با ثروتی که خودش به وجود می آورد نیازمندی های خودش را هم به بهترین شکل ممکن تأمین کند. حال بهترین شکل ممکن گاهی اوقات این است که آن را از داخل کشور خود تأمین کند و گاهی اوقات این است که در سایه ی ارتباطات سیاسی ترجیح می دهد که کشورهای دیگر را مشارکت دهد و آن ها را تأمین کننده ی کالای خود در نظر بگیرد.

استان کرمانشاه از چه ظرفیت‌های اقتصادی‌ای برای تعامل با کشور عربستان برخوردار است؟

از کرمانشاه تا ریاض

از سوی دیگر صادرات حدود ۶ تا ۱۰ میلیون بشکه نفت خام در روز، ظرفیت بسیار خوبی برای فروش مواد غذایی و نوشیدنی به نفتکش‌های قاره‌پیما فراهم کرده است که در حال حاضر بخش عمده این بازار در اختیار بندر فجیره در امارات متحده عربی است.

علاقه‌ی روبه افزایش عربستان به توسعه‌ی ورزش، فرصت تجاری دیگری است که می‌تواند مورد توجه تجار کرمانشاهی قرار گیرد. به‌عنوان مهمترین ظرفیت می‌توان به توسعه‌ی باشگاه‌های سوارکاری اشاره کرد که کشش خوبی برای صادرات اسب‌های نژاد کرد فراهم می‌کند.

از سوی دیگر با توسعه‌ی روابط سیاسی و بهبود رویه‌های صدور روادید، می‌توان برای جذب گردشگران عربستانی به‌روزی جاذبه‌های تاریخی و طبیعی کرمانشاه برنامه‌ریزی کرد. در حال حاضر عمده گردشگران کشورهای همسایه‌ی خلیج فارس، در سفر به ایران علاقه‌ی ویژه‌ای به شهر رامسر نشان می‌دهند که از دلایل آن می‌توان به شناخت ناکافی از ظرفیت‌های دیگر مقاصد گردشگری ایران و البته ضعف زیرساخت‌های خدمات گردشگری و حمل‌ونقل اشاره کرد. اما در خصوص بازار جدیدی که پیش‌بینی می‌شود به دنبال تعامل با عربستان فراهم شود، می‌توان از هم اکنون برای معرفی جاذبه‌های منحصر به فرد استان کرمانشاه برنامه‌ریزی کرد. توجه ویژه‌ای که روزنامه‌های اقتصادی، الوطن، المدینه، الریاض و سعودی گزت به احیای روابط سیاسی ایران و عربستان نشان دادند، می‌تواند فرصت خوبی برای معرفی مناسب جاذبه‌های گردشگری و فرصت‌های اقتصادی ایران از جمله استان کرمانشاه در این روزنامه‌ها فراهم کند.

”
علاقه‌ی ویژه‌ی مردم عربستان به گوشت گرم گوسفندی، در کنار بازار مرتبط با عید قربان، ظرفیت‌های خوبی برای برنامه‌ریزی‌های صادراتی فراهم می‌کند که این موضوع، با توجه به برتری‌های کیفیت و طعم گوسفند نژاد سنجابی باید مورد توجه قرار گیرد.“

برابری فعلی ریال عربستان که حدود ۱۳ هزار تومان است، نشان‌دهنده جذابیت مالی صادرات گوسفند زنده به عربستان است. البته برای این کار، باید زیرساخت‌های حمل‌ونقل و گمرکی به‌ویژه قرنطینه‌های دامپزشکی دو کشور، مورد توجه و تسهیل قرار گیرد. این تسهیل‌گری، همچنین می‌تواند موجب صادرات محصولات باغی، سبزی صیفی‌جات استان کرمانشاه به بازار عربستان را فراهم کند. این در حالی است که اکنون کشورهای دورتر مانند لبنان، در این زمینه سهم مؤثری در بازار عربستان کسب کرده‌اند که نشان‌دهنده فرصت طلایی برای ایران و استان کرمانشاه است.

علاقه‌ی ویژه‌ی مردم عربستان به گوشت گرم گوسفندی، در کنار بازار مرتبط با عید قربان، ظرفیت‌های خوبی برای برنامه‌ریزی‌های صادراتی فراهم می‌کند که این موضوع، با توجه به برتری‌های کیفیت و طعم گوسفند نژاد سنجابی باید مورد توجه قرار گیرد.

عربستان همچنین دارای اقلیمی خشک است که عمده مواد غذایی مورد نیاز خود را از طریق واردات تأمین می‌کند. این بازار به دلیل برگزاری حج، کشش مصرفی بسیار بالاتر از جمعیت ۳۵ میلیون نفری اتباع عربستان دارد. در خصوص کالاهای مرتبط با نشان حلال، این بازار بزرگ به‌صورت انحصاری در اختیار کالاهای تولید شده توسط شرکت‌های دارای رویه‌ی تولید اسلامی است.

کرمانشاه به‌عنوان یکی از نخستین مراکز تمدن بشری که بدون وقفه در دوره‌های مختلف تاریخ، محل سکونت بشر بوده است و در مسیر شاهراه‌های ارتباطی مهمی چون جاده شاهی و راه ابریشم بوده و دارای جاذبه‌های تاریخی مانند کوه بیستون و طاق بستان است که ثبت جهانی شده‌اند. از سوی دیگر از حیث محیط زیست دارای آب و هوای متنوع و چهار فصل بوده و بنابراین محصولات دامی و کشاورزی و صنایع دستی متنوع و قابل توجهی دارد و نیز یکی از خاستگاه‌های مهم موسیقی اصیل ایرانی است و به همین دلیل، ظرفیت نسبتاً بالایی برای تعاملات تجاری و گردشگری با عربستان داراست.

اقتصاد عربستان سعودی دارای فرصت‌های خاصی است که می‌تواند از سوی فعالان اقتصادی استان کرمانشاه مورد توجه قرار گیرد. به‌ویژه به این دلیل که اقتصاد استان کرمانشاه، یک اقتصاد تجارت‌محور است و بازرگانی، موتور پیشران اقتصاد استان است و مهارت‌های شرکت‌های کرمانشاه در این زمینه، می‌تواند بستر مناسبی برای جهش تجاری تلقی شود.

بررسی الگوی غذایی در عربستان، نشان‌دهنده‌ی سهم جدی مصرف گوشت گوسفندی گرم در این کشور است. هر گوسفند زنده در شرایط عادی حدود ۳۰۰ ریال عربستان قیمت دارد که در شرایط خاص مثلاً ماه رمضان، تا ۴۵۰ ریال افزایش می‌یابد. این موضوع با توجه به نرخ

فرصت‌های عربستان، پیش‌روی کرمانشاه

توسعه‌ی سوارکاری
و فرصت
صادرات اسب

تقاضای بالا
برای محصولات
غذایی حلال

بازار عید قربان
و نیاز به
گوسفند زنده

نیاز به محصولات
باغی، سبزی
و صیفی

نیاز بالا به
گوشت گرم
گوسفند

کرمانشاه چشم انتظار سرمایه و گردشگر

دکتر سهراب دل انگیزان، دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه رازی کرمانشاه، در گفت‌وگویی پیرامون گشایش روابط ایران و عربستان به تشریح ظرفیت‌های اقتصادی موجود در این مسیر برای بهره‌برداری و توسعه‌ی کشور پرداخت.

که درآمد هر فرد ایرانی یک‌دهم درآمد بین‌المللی است. یعنی درآمد متوسط یک فرد در خاورمیانه بین ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ دلار است در حالی که در ایران این عدد چیزی حدود ۱۵۰ یا ۱۴۰ دلار است؛ این نشان می‌دهد که غذا در کشور ما بسیار گران شده و این گرانی غذا در ایران، قدرت رقابت بین‌المللی را از آن می‌گیرد. در واقع دیگر غذا نمی‌تواند صنعتی صادراتی محسوب شود».

مستعد تولید هستیم به شرط تأمین سرمایه

این اقتصاددان تصریح کرد: «در حال حاضر آنچه عرب‌ها می‌توانند در اختیار ما قرار دهند، سرمایه است؛ در واقع بهترین ظرفیت قابل استفاده، دعوت از عرب‌ها برای سرمایه‌گذاری در ایران است چراکه در حال حاضر کشور ما در تمامی حوزه‌ها عقب افتاده و حرفی برای گفتن ندارد.

سالانه دام‌های جدیدی به دنیا می‌آورد که برخی برای مصرف استان صرف می‌شود و مازاد آن به استان‌های دیگر و چنانچه دولت اجازه دهد به کشور عراق، صادر می‌شود. در غیر این صورت بسیاری از قاچاقچیان، دام‌ها را در استان‌های دیگر خریداری می‌کنند و نهایتاً به صورت قاچاق به کشورهای خلیج منتقل می‌نمایند. البته از زمانی که گوشت در کشور گران شده، از جذابیت صادرات گوشت کاسته شده؛ چراکه حاصل این صادرات عدد قابل توجهی نیست. قیمت تعدادی از محصولات ما در داخل کشور شاید ۱۰ سال پیش به یک‌چهارم قیمت بین‌المللی می‌رسید اما در حال حاضر بسیاری از محصولات داخلی که مصرف می‌کنیم، قیمتی معادل قیمت بین‌المللی دارد. منهای حامل‌های انرژی که فاقد این ویژگی هستند، مابقی محصولات در بخش غذایی قیمتی تقریباً مشابه قیمت‌های بین‌المللی دارند با این تفاوت

”
عربستان
استانداردهای
بالایی برای
مصرف دارد
و شرایط این
کشور به
کلی با شرایط
عراق متفاوت
است. شاید ما
برای فروش
به عراق آماده
بودیم اما این
مسیر در ارتباط
با عربستان
یکسان نیست.

“

فاقد مزیت در صنعت غذا

دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه رازی در خصوص امکان صادرات تولیدات ایرانی به کشور عربستان به دنبال برقراری روابط بین این دو کشور، اظهار داشت: «صنایع صادراتی، صنایعی هستند که شما در آن مزیتی دارید. درست است که استان کرمانشاه در حوزه‌ی صادرات دام زنده به عراق فعال است اما واقعیت این است که ما امروز در صنعت غذا فاقد مزیت هستیم؛ چراکه تولید آن در کشورمان ارزان نیست».

گرانی غذا در ایران، قدرت رقابت بین‌المللی را از آن می‌گیرد!

وی ادامه داد: «برای صادرات دام زنده از استان کرمانشاه به عراق هم محدودیت‌هایی داریم؛ ما باید تعدادی دام مولد برای جایگزینی سالانه داشته باشیم. دام مولدی که نگهداری می‌شود،

با قدرت بالا برای چانه‌زنی پشت میزهای مذاکره حاضر می‌شدیم، تمام شده؛ باید واقعیت‌های اقتصادی خود را قبول کنیم و بدانیم کشورمان فقیر است».

عربستان به دنبال مشتری برای خطوط ریلی است

دکتر دل‌انگیزان در خصوص تمایل عربستان به اتصال خطوط ریلی این کشور به ایران، اظهار داشت: «خطوط ریلی عربستان حداکثر ۱۸۰ کیلومتر سرعت دارد؛ در حالی که امروز در دنیا سرعت خطوط ریلی که با تکنولوژی‌های جدید کار می‌کنند بین ۳۰۰ تا ۶۰۰ کیلومتر است. عربستان برای راه‌اندازی خطوط ریلی بین ۳۰۰ تا ۶۰۰ کیلومتر باید خطوط ریلی پیشین را کنار بگذارد؛ در واقع خطوط ریلی قدیمی عربستان برای این کشور حکم زباله‌ی باز یافتی دارد. این کشور نیز کارخانه‌های باز یافتی ندارد؛ بنابراین خطوط ریلی قدیمی خود را یا به پاکستان می‌فروشد تا آن را باز یافت کنند یا به دنبال مشتری‌ای می‌گردد که قادر به استفاده از آن خطوط به همان شیوه در بازه‌ی زمانی ده سال آینده باشد؛ به نظر می‌رسد این خطوط ریلی برای استفاده‌ی ما مناسب باشد».

ممکن است توفیقاتی در زمینه‌ی برخی از صنایع، تکنولوژی‌ها یا ابزارهای غیربازاری داشته باشیم اما در بخش بازاری و محصولات غذایی به‌شدت در تنگنا هستیم و مزیتی برای صدور این محصولات نداریم. ما تنها در حوزه‌ی صادرات نفت و گاز دارای مزیت هستیم؛ البته تکنولوژی‌های تولید نفت و گاز ما مربوط به دهه‌ی ۱۹۷۰ میلادی است؛ لذا در این بخش نیز تنها با تکنولوژی‌های قدیمی و هزینه‌ی بالا می‌توانیم محصولات نفتی تولید کنیم. واقعیت این است که در بخش‌های متعدد اقتصاد تولیدی همچون تکنولوژی‌های پتروشیمی، تکنولوژی‌های حوزه‌ی نفت، انرژی، غذا، حمل‌ونقل و... ما مزیتی نداریم. به همین علت به اعتقاد من تنها ظرفیت برای کار با عربستان، این است که ما نداشته‌هایمان را از آن‌ها درخواست کنیم؛ باید از آن‌ها بخواهیم در سرزمینمان سرمایه‌گذاری کنند. برای مثال برای خود کارخانه تأسیس کنند. ایران کشوری است که تقریباً هرگونه کار تولیدی در آن ثمر می‌دهد؛ چراکه دیگر چیزی ندارد».

تصاحب بازار با حدسیات ممکن نیست

دل‌انگیزان تصریح کرد: «به اعتقاد من پیش از هر چیز وزارت امور خارجه باید کارهای انجام‌نشده‌ی خود را انجام دهد. در اغلب کشورها در کنار سفارتخانه‌ها، کاردار اقتصادی داریم که باید مسئولیت خود را انجام دهد؛ یعنی بررسی کند که در حوزه‌ی مصرف کالاها، کدام کالاهای مصرفی قابلیت تولید در کشور را دارد. در گام بعد تشخیص دهد امکان تولید کالا در کدام استان بیشتر است و در نهایت ارتباط آن استان‌ها را با مصرف‌کنندگان کالا در کشور مقصد برقرار کند. متأسفانه در حال حاضر از بازار عربستان مطالعاتی در دست نداریم که بر اساس آن صحبت کنیم و مجبوریم بر اساس حدسیات کارشناسی اظهار نظر کنیم که حدسیات، ارزش سرمایه‌گذاری ندارد. ما باید زمان و هزینه‌ی مناسبی برای مطالعه‌ی دقیق بازار عربستان در تمام زمینه‌ها اختصاص دهیم».

در حال حاضر از بازار عربستان مطالعه‌ای در دست نداریم که بر اساس آن صحبت کنیم و مجبوریم بر اساس حدسیات کارشناسی اظهار نظر کنیم که حدسیات ارزش سرمایه‌گذاری ندارد.

عربستان با عراق تفاوت بنیادی دارد

وی در خصوص ظرفیت‌های اقتصادی استان کرمانشاه و جایگاه این استان در روابط اقتصادی بین ایران و عربستان، گفت: «واقعیت این است که ما از صنعت پتروشیمی‌ای بهره می‌بریم که آن‌ها نیز در این زمینه از همان برخوردار هستند. ما دارای صنعت فولادی هستیم که امکان ورود عربستان به این حوزه وجود دارد، هرچند باید ببینیم استانداردهای ما با آن‌ها سازگاری دارد یا خیر؛ چراکه عربستان استانداردهای بالایی برای مصرف دارد و شرایط این کشور به کلی با شرایط عراق متفاوت است. شاید ما برای فروش به عراق آماده بودیم اما این مسیر در ارتباط با عربستان یکسان نیست».

باید واقعیت‌های اقتصادی خود را قبول کنیم

وی در خصوص آینده‌ی روابط اقتصادی ایران و عربستان و گشایش در این حوزه گفت: «چنانچه روابط ایران و عربستان به‌سمت جذب سرمایه‌گذار از عرب‌ها، تنش‌زدایی از منطقه‌ی خلیج فارس و همکاری‌های بین‌المللی، محلی و منطقه‌ای با آن‌ها متمایل شود، در گام نخست، ظرفیت جذب سرمایه از این ناحیه را خواهیم داشت؛ در گام دوم، می‌توانیم از تکنولوژی‌های حداقل ۲۰ سال گذشته‌ای که آمریکا و اروپا در اختیار عربستان یا کشورهای خلیج فارس قرار داده‌اند، به‌صورت دست‌دوم استفاده کنیم؛ در گام سوم، در صنعت هوایی می‌توانیم هواپیماهای دست‌دوم آن‌ها را خریداری کنیم. واقعیت این است که دوره‌ای که ما

چراکه این‌ها با استفاده از یارانه‌های داخلی تولید می‌شود. بنابراین تنها راه، برقراری ارتباط بین سرمایه‌گذاران ایرانی و عربستانی است تا هر یک از آن‌ها برای بررسی تکنولوژی، به عربستان بروند و با شریکی برای سرمایه‌گذاری به ایران بیایند. ما باید تلاش کنیم سرمایه‌ای که نداریم را از اعراب مسلمان جذب کنیم. باید کارخانه‌هایمان را به این سمت هدایت کنیم که با همتای خود در عربستان ارتباط برقرار کنند، از آن طریق تکنولوژی خود و متعاقباً کالای خود را در سطح جهانی ارتقا دهند، تا قادر به صدور کالای خود در اقتصاد جهانی باشند. اما در حال حاضر و با شرایط موجود، ورود به حوزه صادرات صلاح نیست و ممکن است نتیجه‌ی عکس دهد».

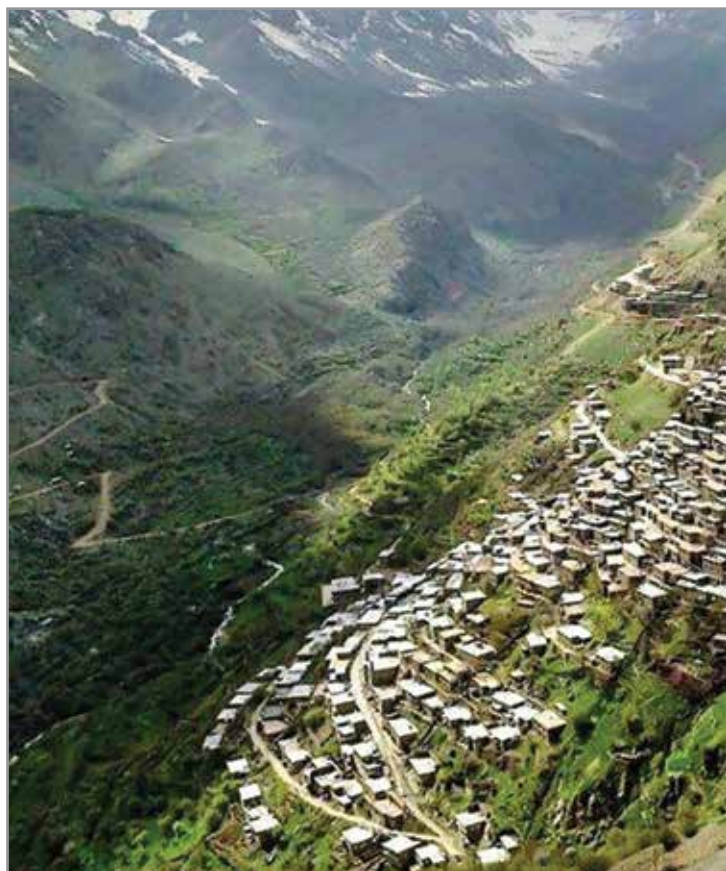
عربستان دروازه‌ی ورود به خلیج فارس است

دکتر دل‌انگیزان تصریح کرد: «عربستان کلید ورود به خلیج فارس است و بیشترین ظرفیت ما برای همکاری با کشورهای ثروتمند حاشیه‌ی خلیج فارس این است که بدون فوت وقت، انرژی خود را صرف جذب سرمایه کنیم. از دیگر ظرفیت‌های قابل بهره‌برداری در ارتباط با کشور عربستان، جذب توریست است. در این زمینه نیز می‌توانیم با دعوت از سرمایه‌گذاران، ظرفیت‌های توریستی‌مان را تقویت کنیم. طبیعت چهارفصل کرمانشاه در مناطق اورامانات، قصر شیرین و... و همچنین بسیاری از شهرستان‌های استان کرمانشاه قابلیت جذب توریست را دارد. همچنین ما باید اقامتگاه‌های بومگردی را تقویت کنیم. در استان کرمانشاه باید ظرفیت‌های ریلی را ارتقا دهیم؛ اقتصاد جهان را از قرن ۱۸ به بعد، ریل نجات داده است و متأسفانه در قرن ۲۱ هنوز استان کرمانشاه ریل ندارد؛ بدون ریلی که از طریق آن قادر به حمل بار و ارائه‌ی خدمات باشیم، نمی‌توانیم بین تمام شهرستان‌ها ارتباطات عمیق ایجاد کنیم. ریلی که ما را به مرز و فراتر از آن متصل نکند، ریل محسوب نمی‌شود».

محصولات کی دارای قیمت، کیفیت و استاندارد رقابتی نیستند. دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه رازی کرمانشاه ادامه داد: «درست است که این ظرفیت در حوزه‌ی تمام محصولات استان وجود دارد اما مسئله این است که بسیاری از محصولات ما دارای قیمت، کیفیت و استاندارد رقابتی برای حضور در بازار عربستان نیستند. مثلاً محصولات کشاورزی ما به هیچ وجه دارای استانداردهای عربستان نیست؛ چراکه ما از کود و سم زیاد استفاده می‌کنیم و آن‌ها در این زمینه استانداردهای محدودکننده‌ای دارند. حتی بخش عمده‌ای از محصولات کشاورزی ما از مرز عراق، که استانداردهای ضعیف‌تری نسبت به عربستان و کشورهای حاشیه‌ی خلیج فارس دارد، برمی‌گردد. علاوه بر این، قیمت بخش عمده‌ای از صادرات یا بخش عمده‌ای از محصولاتی که در اقتصاد استان مثلاً در بخش کشاورزی تولید می‌شود، قیمت واقعی نیست. به‌عنوان مثال برای تولید یک کیلو از هندوانه‌ای که کیلویی ۶ هزار تومان عرضه می‌شود، ۱۵ هزار لیتر آب مصرف شده است. بنابراین صادرات این محصول با شرایط تنش آبی کشور، کاری عاقلانه نیست. به هیچ وجه نباید به حوزه‌ی صادرات محصولات کشاورزی ورود کنیم؛ چراکه خودمان در حوزه‌ی محصولات کشاورزی واردکننده هستیم. صادرات محصولات کشاورزی به عربستان به معنای از دست دادن تمام امتیازات برای ایجاد اشتغال، رونق اقتصادی و تولید در کشور و تقدیم آن به عرب‌هاست».

کلید راهگشا، سرمایه‌گذاری مشارکتی است

وی با اشاره به هزینه‌های تولید انرژی و صرف آن برای تولید محصولات کشاورزی، تصریح کرد: «صادر کردن انرژی، محصولات کشاورزی و نیز محصولات صنعتی اصلاً به‌صرفه نیست؛

ظرفیت‌های آماده‌ی استان کرمانشاه

وی با اشاره به ظرفیت‌های استان کرمانشاه برای نقش‌آفرینی در روابط اقتصادی ایران و عربستان گفت: «در حال حاضر بیش از هزار واحد تولیدی در استان کرمانشاه جواز بهره‌برداری دارد. البته گزارشی دقیق و رسمی در این زمینه وجود ندارد؛ بر اساس اعلام سازمان صمت، نزدیک به ۸۰۰ جواز بهره‌برداری در استان وجود دارد که ۷۰ درصد آن‌ها فعال است. منتها آن‌ها که فعال هستند هم درصد ظرفیت فعالیتشان بیش از ۶۰ درصد نیست. در واقع تنها ۴۲ درصد اقتصاد صنعتی استان عملاً فعال است؛ بنابراین به‌راحتی می‌توان گفت از نزدیک به ۵۰ درصد از ظرفیت انواع محصولات استان به‌کلی استفاده نشده است؛ یعنی در صورت وجود مشتری می‌توان از ظرفیت موجود برای تولید بیشتر استفاده کرد».

” محصولات کشاورزی ما به هیچ وجه دارای استانداردهای عربستان نیست؛ چراکه ما از کود و سم زیاد استفاده می‌کنیم و آن‌ها در این زمینه استانداردهای محدودکننده‌ای دارند.

“

نانو

دانش و تکنولوژی

مهم‌ترین نیروی ارتقاء توسعه‌ی

اقتصادی و اجتماعی است. با روند جهانی‌شدن اقتصاد،

دانش و تکنولوژی، تشدیدکننده‌ی تقاضا برای استعدادها، منابع

فیزیکی، انتقال تکنولوژی و سرمایه‌گذاری در جهان است. در

این راستا، نه‌تنها صنایع با فناوری پیشرفته‌ی موتور رشد

اقتصادی جهان خواهند بود بلکه این صنایع امتیاز مهمی

در راستای باقی‌ماندن کشورها در بازار رقابتی جهان

هستند. از این‌رو، سطح صنایع با فناوری بالا عامل

تعیین‌کننده‌ی سطح توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی یک

کشور و نوع نقش آن کشور در اقتصاد جهانی است. در

این راستا بسیاری معتقد هستند، فناوری نانو در حکم

کلیدی برای رشد اقتصادی و عامل تغییرات اساسی

در هر جامعه و نیز ابزاری برای کاهش فاصله‌ی طولانی

کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه‌یافته است،

که کیفیت زندگی مردم را بالا برده و قابلیت دسترسی به

رفاه اجتماعی بیشتر را برای مردم به وجود آورده و فرصت‌ها

و اشتغال بیشتری را برای همگان فراهم می‌کند. از همین رو

در این شماره از نشریه اهمیت این فناوری مهم را در توسعه‌ی

اقتصادی دنیا و ایران و به‌خصوص استان کرمانشاه مورد

بررسی قرار دادیم.

ارزش‌آفرین

پرونده‌ای برای سهم نانو

در توسعه‌ی اقتصادی

دنیای نانو

تاریخچه‌ی نانو تکنولوژی در دنیا

در طول تاریخ بشر از زمان یونان باستان، مردم و به خصوص دانشمندان آن دوره بر این باور بودند که مواد را می‌توان آن قدر به اجزاء کوچک تقسیم کرد تا به ذراتی رسید که خردناشدنی هستند و این ذرات بنیان مواد را تشکیل می‌دهند، شاید بتوان دموکریتوس فیلسوف یونانی را پدر فناوری و علوم نانو دانست چرا که در حدود ۴۰۰ سال قبل از میلاد مسیح، او اولین کسی بود که واژه‌ی اتم را که به معنی تقسیم‌نشدنی در زبان یونانی است برای توصیف ذرات سازنده‌ی مواد به کار برد. اما نقطه‌ی شروع و توسعه‌ی اولیه‌ی فناوری نانو به‌طور دقیق مشخص نیست؛ آن چه بر همگان مشخص است این است که ریچارد فاینمن فیزیکدانی است که نقش بسزایی در شکل‌گیری علوم نانو داشته است در زمانی که کسی اطلاعات چندانی در زمینه‌ی علوم نانو نداشت او در یک سخنرانی در انجمن فیزیک آمریکا با عنوان «در پایین دست فضای زیادی وجود دارد» سؤالاتی در زمینه‌ی کار با مواد و اجسام در ابعاد خیلی ریز طرح کرد که ذهن هر شنونده‌ای را به خود مشغول ساخت. او همچنین با ذکر تفاوت‌های علوم نانو و فیزیک بنیادی پیشنهادهایی مطرح کرد که هرچند برای افراد در آن دهه تعجب‌برانگیز و غیرممکن تصور می‌شد، اما امروز شاهد اجرایی‌شدن بسیاری از این پیشنهادها هستیم.

در سال ۱۹۹۱ اولین برنامه‌ی فناوری نانو در صندوق علمی ملی در ایالات متحده شروع به کار کرد. در سال ۲۰۰۱، طرح ملی فناوری نانو (NNI) ایالات متحده تصویب شد. ایده‌ی اصلی این برنامه به شرح زیر تدوین شد: «ابتکار ملی فناوری نانو استراتژی تعامل بین ادارات فدرال ایالات متحده را

واژه‌ی فناوری نانو اولین بار توسط نوریوتاینگوچی استاد دانشگاه علوم توکیو در سال ۱۹۷۴ بر زبان‌ها جاری شد. او این واژه را برای توصیف ساخت مواد (وسایل) دقیقی که تلورانس ابعادی آن‌ها در حد نانومتر است به کار برد. در سال ۱۹۸۶، کی‌اریک درکسلر در کتابی تحت عنوان «موتور آفرینش: آغاز دوران فناوری نانو»، این واژه را بازاریابی و تعریف مجدد کرد. وی این واژه را به شکل عمیق‌تری در رساله‌ی دکترای خود مورد بررسی قرار داده و بعدها آن را در کتابی تحت عنوان «نانوسیستم‌ها، ماشین‌های مولکولی: چگونگی ساخت و محاسبات آن‌ها» توسعه داد.

نانو تکنولوژی چیست؟

نانو تکنولوژی در ترجمه‌ی لفظ به لفظ، به معنی تکنولوژی بسیار کوچک (نانو)، به معنی بسیار بسیار کوچک، مقیاس ۱۰ به توان منفی ۹ بار کوچک‌تر است.

نانو تکنولوژی، فناوری تغییر در خواص مولکول‌های تشکیل‌دهنده‌ی مواد است و به همین دلیل مقیاس نانو بهترین تعریف برای تکنولوژی است. بشر سعی دارد تا با استفاده از نانو تکنولوژی خواص مولکول‌ها را تغییر دهد تا وقتی که جسمی از این مولکول‌ها درست شود و تمام خواص این مولکول‌ها (و ماده‌ی اصلی) را در خود داشته باشد.

طراحی، ساخت، توسعه و استفاده از محصولات که اندازه‌ی آن‌ها در بازه‌ی ۱ nm تا ۱۰۰ nm قرار دارند را نانو تکنولوژی گویند. در حقیقت اینجا صحبت از ریزشدن است که این کار تماس بیشتر، فعالیت بیشتر و افزایش مساحت را ممکن می‌سازد. نانو یک مقیاس جدید در فناوری‌ها و یک رویکرد جدید در تمام رشته‌ها است و این توانایی را به بشر می‌دهد تا دخالت خود را در ساختار مواد گسترش دهد و در ابعاد بسیار ریز به طراحی و ساخت دست بزند و در تمام فناوری‌هایی که بشر در حال حاضر به آن دست یافته، اثر بگذارد.

با هدف اولویت‌بندی توسعه‌ی فناوری نانو، که باید مبنایی برای اقتصاد و امنیت ملی ایالات متحده در ایالات متحده شود، تعریف می‌کند. «کلینتون رئیس‌جمهور وقت آمریکا در مقدمه‌ای برای NNI اعلام کرد: «من در سال مالی جاری ۵۰۰ میلیون دلار برای ابتکار دولتی نانو تکنولوژی اختصاص می‌دهم، که به ما امکان می‌دهد مواد جدیدی در آینده ایجاد کنیم؛ برای بارگیری همه‌ی داده‌های موجود در کتابخانه‌ی کنگره بر روی یک دستگاه کوچک، تشخیص سرطان در چند سلول آسیب‌دیده و دستیابی به نتایج شگفت‌انگیز دیگر. ابتکاری که ارائه می‌شود حداقل بیست سال است و به نتایج عملی مهمی منجر می‌شود.»

همانند ایالات متحده، توجه قابل توجهی به توسعه‌ی فناوری نانو در ژاپن شده است. در سال ۲۰۰۰ انجمن اقتصادی ژاپن یک بخش ویژه در زمینه‌ی فناوری نانو تحت حمایت کمیته‌ی صنعتی و فنی سازماندهی کرد و در سال ۲۰۰۱ برنامه‌ی چهارچوب تحقیقات فناوری نانو تهیه شد.

کشورهای اروپای غربی در زمینه‌ی فناوری نانو در چهارچوب برنامه‌های ملی تحقیق می‌کنند. در آلمان تحقیقات در زمینه‌ی فناوری نانو عمدتاً توسط وزارت آموزش، علوم، تحقیقات و فناوری پشتیبانی می‌شود. در انگلستان توسعه‌ی فناوری نانو توسط شورای تحقیقات فیزیک و فناوری و آزمایشگاه ملی فیزیک نظارت می‌شود. در فرانسه استراتژی توسعه‌ی فناوری نانو توسط مرکز ملی تحقیقات علمی تعریف شده است. توجه روزافزون به توسعه‌ی فناوری نانو، در چین، کره جنوبی و دیگر کشورهای در حال ظهور نیز وجود دارد. اخیراً تحقیقات فناوری نانو در کشورهای CIS معمولاً در چهارچوب برنامه‌های علمی دولتی آغاز شده است.

تعریفی با سه ویژگی خاص

مؤسسه‌ی بین‌المللی نانو تکنولوژی تعریفی را برای فناوری نانو ارائه می‌دهد که در برگزیده‌ی ویژگی‌های زیر است:

«توانایی کنترل یا دستکاری در سطوح اتمی

«خلق و استفاده از ساختارها، ابزار و سیستم‌هایی که به‌خاطر اندازه‌ی کوچک یا حد میانه‌ی آن‌ها، خواص و عملکرد نویی دارند

«توسعه‌ی فناوری و تحقیقات در سطوح اتمی، مولکولی یا ماکرومولکولی در مقیاس اندازه‌ای ا تا ۱۰۰ نانومتر

فناوری نانو در کدام صنایع و زیربخش‌ها کاربرد دارد؟

به گستره‌ی اندیشه‌ی آدمی

در حقیقت کاربرد فناوری نانو از کاربرد عناصر پایه نشئت می‌گیرد. هر کدام از این عناصر پایه، ویژگی‌های خاصی دارند که استفاده از آن‌ها در زمینه‌های مختلف، موجب ایجاد خواص جالبی می‌گردد. مثلاً از جمله کاربردهای نانو ذرات می‌توان به دارورسانی هدفمند و ساده، بانداژهای بی‌نیاز از تجدید، شناسایی زود هنگام و بی‌ضرر سلول‌های سرطانی، تولید و کاهش مصرف انرژی، ساخت و تولید و تجزیه‌ی آلاینده‌های محیط زیست و... اشاره کرد.

کشورهای مختلف را بر آن داشته تا برای عقب‌نماندن از مسابقه‌ی این فناوری، سرمایه‌گذاری‌های کلانی در تحقیق و توسعه‌ی این حوزه انجام دهند. بازار گسترده و سرمایه‌گذاری‌های کلان در این حوزه، منجر به ظهور مفهومی جدید، به نام اقتصاد فناوری نانو شده است. اقتصاد فناوری نانو، ناشی از هم‌گرایی علوم نانو و اقتصاد بوده است به‌طوری که این هم‌گرایی موجب تسریع مسیر تغییرات فناورانه می‌شود. اقتصاد نانو، کاربرد یک حوزه برای مطالعه‌ی سایر حوزه‌ها نیست بلکه به این معنا است که علم، فناوری و اقتصاد نمی‌توانند به‌طور کامل از هم جدا باشند. از جمله کارکردهای اقتصاد نانو، ایجاد محیطی است که در چهارچوب آن از طریق نهادهای عمومی، خصوصی و دانشگاهی، دانش مورد نظر به دست آمده و امکان پاسخ‌گویی به سؤالات پیچیده‌ای چون نقش تحقیقات فناوری نانو در رشد اقتصادی و مکانیزم‌های توسعه‌ی نوآوری و رقابت‌پذیری را بدهد. سرعت‌بخشیدن به توسعه‌ی فناوری نانو در کشورها نیازمند سازوکارهای تأمین مالی مناسب است. تأمین مالی فعالیت‌های مربوط به این فناوری از طریق مکانیزم‌های مختلفی قابل‌انجام است که این مکانیزم‌ها بستگی به شرایط و عوامل حاکم بر نظام اقتصادی هر کشور دارد. به‌طور خلاصه منابع تأمین مالی طرح‌ها عبارت است از:

- دولتها
- سرمایه‌گذاران خطرپذیر
- سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه‌ی مشارکتی
- سرمایه‌گذاری مشارکتی در پیشگامی تحقیقاتی
- فناوری نانو
- مدل‌های انتقال فناوری و جوازدهی
- دولت‌ها به‌عنوان کلیدی‌ترین و مهم‌ترین منبع تأمین مالی تکنولوژی‌های نوین شناخته می‌شوند. نقش دولتها در ساختار بازار مالی، سرمایه‌ی انسانی، ایجاد فرصت‌ها، تشکیل مؤسسات پشتیبان و به‌کارگیری سیاست‌هایی در جهت تشویق سرمایه‌گذار بسیار حیاتی است و نقش پیشگامی را ایفا می‌کند.

دلیل دولتها و شرکت‌های بزرگ و کوچک به دنبال کسب جایگاهی برای خود در این بازار بزرگ و رو به رشد ملی و جهانی هستند.

● راهبردهای توسعه‌ی فناوری نانو

آینده در دستان فناوری نانو است و هر روزی که می‌گذرد، دامنه‌ی این حوزه وسیع‌تر می‌شود. نانو فناوری یکی از اولویت‌های بزرگ فعالان اقتصادی در کشورهای بزرگ و توسعه‌یافته است؛ زیرا با بهره‌گیری از این فناوری جدید، کارایی سیستم‌های مختلف از تولید تا برنامه‌ریزی و نیز میزان مصرف انرژی و مواد اولیه به‌شدت کاهش می‌کند. تنها در ایالات متحده، دولت و نهادهای خصوصی سالانه بیش از ۵ میلیارد دلار در حوزه‌ی فناوری نانو سرمایه‌گذاری می‌کنند و میزان سرمایه‌گذاری‌ها در دیگر کشورهای فعال در این حوزه در حال افزایش است. دربارهی تأثیرات اقتصادی این سرمایه‌گذاری دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد اما آنچه مسلم است این است که توسعه‌ی فناوری نانو به ایجاد شغل‌های جدید و محصولات مفید و کاربردی، ایجاد بازارهای جدید در داخل و خارج از اقتصادها منجر می‌شود. به همین علت توسعه‌ی فناوری نانو اهمیت بسیار ویژه‌ای دارد که راهبردهای آن را می‌توان در موارد زیر عنوان کرد:

۱. ایجاد محیط و بستری مناسب برای رشد و توسعه
۲. بهبود سطح دانش عمومی از نظر تکنولوژی نانو
۳. ایجاد مراکز تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی
۴. تدوین برنامه‌های پیشگامی
۵. ایجاد رشته‌های تحصیلی
۶. جلب سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر
۷. شبکه‌سازی متخصصین
۸. توسعه‌ی منابع انسانی، آموزش و تغییر جهت از دانش فنی به دانش یادگیری
۹. پیامدهای اشتغال

● نقش دولتها در اقتصاد فناوری نانو

پیش‌بینی بازار عظیم برای محصولات فناوری نانو و رشد سریع آن، دولتها

از موارد استفاده‌ی صحیح و مناسب از فناوری نانو برای بهبود صنایع پایه و علوم زیرساختی برای افزایش میزان استانداردهای زندگی و رفاه اجتماعی در کشور، می‌توان موارد زیر را بیان کرد:

- تولید مواد و محصولات صنعتی
- الکترونیک و رشته‌های وابسته
- پوشش‌های دائمی
- کاتالیز
- محیط زیست
- پزشکی و بدن انسان
- انرژی

● چشم‌انداز رو به رشد

از فناوری نانو می‌توان برای بهبود شرایط در تمام حوزه‌های فعالیت‌های اقتصادی بهره برد. افزایش کارایی و کاهش هزینه‌ها در بخش‌های مختلف، مهم‌ترین عوامل رونق فناوری نانو است. در این میان رشد سرمایه‌گذاری از سوی نهادهای دولتی و بخش خصوصی در حوزه‌ی نانوفناوری عاملی برای رونق اقتصاد محسوب می‌شود. شواهد نشان می‌دهد طی سال‌های آینده درصد بالایی از بازار محصولات مختلف متکی بر نانوفناوری خواهد بود و به همین

رخت نانوبر تن ایران

چندان قواره نیست!

کشورهایی شبیه ایران چه بخواهند و چه نخواهند مجبورند با پیشرفت های فناوری های جدید خوبگیرند و از آنان متأثر شوند و مانیز در این رهگذر مستثنا نیستیم. اثرات متقابل فناوری های نوظهور بر جوامع بشری و بالعکس، غیر قابل انکار است. توسعه فناوری نانو، حوزه های مختلف جامعه از جمله اقتصاد، بهداشت، محیط زیست، قوانین و مقررات و آموزش را تحت تأثیر قرار می دهد. در بازار جهانی، نانوفناوری پرچم دار نوآوری بوده و همواره سهم آن با شیب قابل توجهی روبه افزایش است. قابل توجه است که ورود کشور به این حوزه، می تواند امکان رسیدن به اقتصاد دانش محور و پیوستن به جرگه ی کشورهای پیشرفته را فراهم کند. نکته ای که در مورد فناوری های متحول کننده در کشور ما وجود داشته است، تأخیر در درک موضوع و تصمیم گیری در مورد آن بوده است. در مورد فناوری نانو این مسئله رخ نداد و ترویج این فناوری تقریباً به موقع در کشور شروع شد.

■ شکل گیری نانوفناوری در ایران

تجربه ی شکل گیری ایده و سپس توسعه ی فناوری نانو در ایران امری سیاسی و معطوف به تصمیم نخبگان سیاسی در کشور بوده است؛ به عبارت روشن تر این موضوع برخاسته از متن جامعه ی عملی و پیگیری دانشمندان، پژوهشگران، فناوران، نوآوران و نمایندگان بخش کسب و کار جامعه نبوده و از این رو مطابق شکل زیر فرایندی از بالای هرم تصمیم گیری و سیاست گذاری علم و فناوری به سمت پایین هرم تصمیم گیری و بدون مشارکت ذی نفعان بوده است.

بر این اساس اراده ی نخبگان سیاسی در رأس نظام حکمرانی کشور، برای سرمایه گذاری در این حوزه ی نوین باعث شد این موضوع با سرعت و شتاب بالایی در زمره ی فناوری های مصوب در کشور قرار گیرد. مرور این فرایند برای اثبات این مدعا بدین صورت است که در اسفندماه ۱۳۷۹ دکتر محمد تقی ابتکار، مشاور رئیس جمهور وقت، پس از ملاقات با دکتر غلامعلی منصوری استاد دانشگاه ایلینویز در نامه ای به رئیس جمهور، مطرح شدن موضوعی جدید با عنوان فناوری نانو را اطلاع می دهد و درخواست می کند این موضوع بررسی شود.

پس از بررسی موضوع، نهاد ریاست جمهوری سرانجام در شهریور ۱۳۸۲ «ستاد ویژه ی توسعه ی نانو» را به ریاست معاون رئیس جمهور و عضویت وزرای وزارتخانه های امور اقتصاد و دارایی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جهاد کشاورزی،

صنایع و معادن، علوم، تحقیقات و فناوری، رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور رئیس دفتر همکاری های فناوری ریاست جمهوری و تعدادی از مدیران و محققان تشکیل داد.

■ اولین محصول نانو در ایران

اولین محصول نانوتکنولوژی در ایران با نام «نانو سید» وارد بازار شد. یک شرکت ایرانی پیشرو در زمینه ی فناوری نانو، توانسته است که نانوقره را در ایران تولید کند. این محصول که خاصیت آنتی باکتریال دارد مانع از ورود میکروبها در محل های روکش شده توسط نانوقره می شود. از جمله کاربردهای این نانوقره می توان به موارد زیر

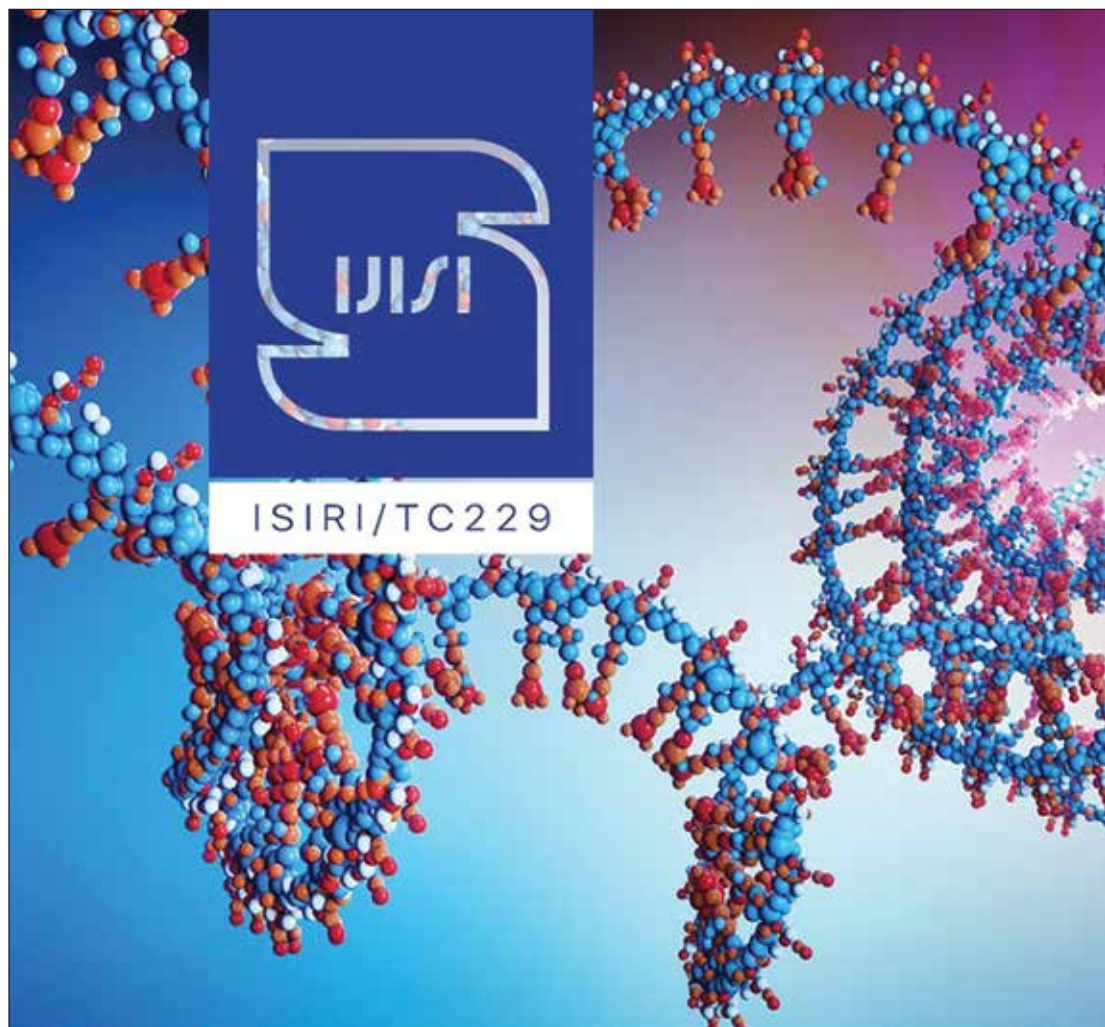
ایرانی در WoS نمایه شد که معادل ۵/۴۱ درصد از کل مقالات نانوی منتشرشده در سال ۲۰۲۱ است. ایران با این سهم از انتشارات نانو، همانند سال گذشته، در رتبه‌ی چهارم جهان قرار گرفت. این جایگاه در حالی به دست آمده که ایران در سال ۲۰۰۰ و قبل از تأسیس ستاد فناوری نانو که تعداد معدودی از محققان و دانشمندان ایرانی با این فناوری نوظهور آشنا بودند با انتشار هشت مقاله‌ی نانو در رده‌ی پنجاه‌هشتم جهان و ششم منطقه‌ی خاورمیانه قرار داشت. ایران از لحاظ سرانه‌ی مقاله‌ی نانو به جمعیت، در رتبه‌ی پانزدهم در سال ۲۰۲۰ و از لحاظ تعداد مقاله به ازای مقدار GDP بر اساس نرخ برابری قدرت پول PPP در رتبه‌ی اول جهان در سال ۲۰۲۰ قرار دارد.

نمودار روند رشد انتشار مقالات نانو ایران و رتبه‌ی ایران در جهان (۲۰۰۱-۲۰۲۱)

سال	رتبه‌ی ایران در جهان	تعداد مقالات isi ایران
۲۰۰۱	۵۷	۱۰
۲۰۰۲	۴۸	۳۰
۲۰۰۳	۵۰	۳۰
۲۰۰۴	۴۴	۵۶
۲۰۰۵	۳۵	۱۲۹
۲۰۰۶	۲۹	۲۸۷
۲۰۰۷	۲۳	۴۸۰
۲۰۰۸	۲۰	۸۳۱
۲۰۰۹	۱۵	۱۴۱۱
۲۰۱۰	۱۴	۲۰۱۹
۲۰۱۱	۱۱	۳۰۱۷
۲۰۱۲	۸	۳۶۹۳
۲۰۱۳	۸	۴۶۰۸
۲۰۱۴	۷	۵۵۷۵
۲۰۱۵	۷	۶۹۳۸
۲۰۱۶	۶	۸۴۸۴
۲۰۱۷	۴	۹۴۸۹
۲۰۱۸	۴	۱۰۲۵۲
۲۰۱۹	۴	۱۱۳۲۰
۲۰۲۰	۴	۱۲۴۲۲
۲۰۲۱	۴	۱۳۱۹۹

ب: جایگاه جهانی ایران در ثبت اختراعات فناوری نانو

ایران در مجموع تا پایان سال ۲۰۲۱، ۳۰۷ اختراع مرتبط با فناوری نانو در

تبدیل شده است. سه هدف کلان که بر اساس دستورالعمل‌های ستاد ویژه‌ی توسعه‌ی نانو در عرصه‌ی فناوری نانو در ایران تعیین شده عبارت است از:

۱. افزایش تأثیر فناوری نانو در بهبود کیفیت زندگی
۲. دستیابی کشور به جایگاه مناسب در علم و فناوری نانو در بین کشورهای جهان
۳. کسب سهم مناسبی از بازار جهانی فناوری نانو

الف: جایگاه جهانی ایران در انتشار مقالات نانو

در سال ۲۰۲۱ میلادی، ۱۳۱۹۹ مقاله مرتبط با فناوری نانو توسط محققان

اشاره کرد: ظروف نگهداری غذا، کولرها، یخچال‌ها، وسایل کودکان، مواد شوینده، دستمال کاغذی و...

● سهم ایران از جهان نانو

ورود به موقع ایران به عرصه‌ی فناوری نانو تجربه‌های موفق و پیشرفتی چشمگیر را در این حوزه داشته است. این موفقیت‌ها نتیجه‌ی سیاست‌گذاری، تدوین راهبرد ملی، توجه جدی به فناوری نانو در اسناد بالادستی و تلاش مستمر و نظام‌مند دانشمندان و پژوهشگران ایرانی در زمینه‌های گوناگون این فناوری بوده است. ایران، به‌ویژه پس از تدوین سند راهبرد ملی و در پرتو تلاش‌ها و برنامه‌های ستاد ویژه‌ی توسعه‌ی فناوری نانو، به یکی از پیشگامان این فناوری در دنیا

۱۱۵۴۵۳ میلیارد ریال به دست آمده است. نزدیک به ۹۰٪ از کل حجم بازار فناوری نانو ایران در سال ۱۳۹۹ در اختیار ۵۰ شرکت اول قرار دارد. بیش از یک سوم از شرکت‌های نانو در سال ۱۳۹۹ حجم فروش کمتر از یک میلیارد تومان داشته‌اند.

کدام شرکت‌ها سهم بیشتری از صادرات دارند؟

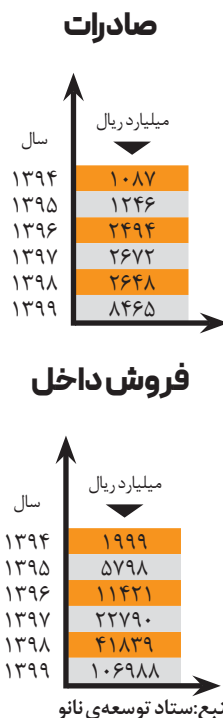
گسترش برنامه‌های صادراتی ستاد نانو به‌ویژه در سال‌های اخیر، سبب شد تا بستر ورود کالا، تجهیزات و خدمات حوزه‌ی فناوری نانو ایران به بازارهای جهانی فراهم شود. بعد از دو سال از شروع تحریم‌ها و افت ارزش ریال ناشی از آن، برای اولین بار در سال ۱۳۹۹ صادرات نانو هم از نظر مقدار و هم از نظر سهم از کل بازار نانو صعودی شد. حجم دلاری صادرات در سال ۱۳۹۹ بیش از ۸۰ درصد رشد داشته است و سهم بازار صادرات از کل بازار نانو نیز در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال گذشته ۱/۳ درصد بیشتر شد. در سال ۱۳۹۹ بین حوزه‌های صنعتی مختلف، بیشترین سهم صادرات محصولات نانو ایران مربوط به حوزه‌ی ساخت‌وساز بوده است که ۵۳ درصد حدود ۲۱/۶ میلیون دلار را به خود اختصاص داده است. در رتبه‌های بعدی به ترتیب ایتوالکترونیک با ۲۷ درصد، دارو، بهداشت و سلامت با ۶/۵ درصد و نساجی با ۳/۹ درصد قرار دارند.

مقصد صادرات محصولات نانو ایران

طبق آخرین گزارش پایگاه خبری فناوری نانو ایران در اسفند ۱۴۰۱، در حوزه‌ی ساخت‌وساز، عراق، ترکیه و لبنان بیشترین مقاصد صادراتی محصولات نانویی ایرانی بوده است. گرجستان و افغانستان در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در بخش الکترواپتیک نیز عراق

درصد دیگر معادل ۱۰۶,۹۸۸ میلیارد ریال آن مربوط به فروش در بازار داخلی بوده است.

آمار کل فروش فناوری نانو ایران به تفکیک صادرات و فروش داخل (میلیارد ریال) (۱۳۹۹-۱۳۹۴)

سهم شرکت‌ها از اقتصاد نانو

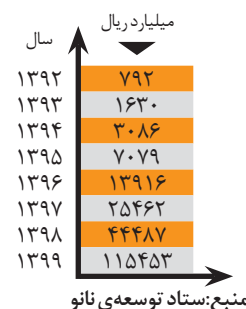
طبق آخرین آمار منتشرشده از پایگاه محصولات فناوری نانو که متعلق به سه‌ماهه‌ی نخست سال ۱۴۰۲ است، تعداد ۲۸۶ شرکت در حوزه‌ی تولید محصول و ۶۶ شرکت در حوزه‌ی تجهیزات در ایران فعال هستند. متأسفانه آخرین آمار فروش این شرکت مربوط به سال ۱۳۹۹ است که توسط ستاد نانو منتشر شده است و طبق این آمار، در پایان سال ۱۳۹۹ در مجموع ۲۸۲ شرکت در زمینه‌ی تولید محصولات، تجهیزات و خدمات حوزه‌ی فناوری نانو فعال بوده‌اند که از داده‌های جمع‌آوری شده از این شرکت‌ها، رقم کلی فروش معادل

دفاتر ثبت پتنت امریکا و اروپا منتشر کرده است. تعداد پتنت‌های نانو ایران در دفتر ثبت پتنت امریکا در سال ۲۰۲۱، ۲۱ پتنت بوده است. بر این اساس رتبه‌ی ایران در پتنت‌های ثبت شده در USPTO در سال ۲۰۲۱ بیست‌وچهارم است.

حجم بازار فناوری نانو ایران

در حال حاضر فناوری نانو با ورود به عرصه‌های عمومی‌تر و تولید محصولات کاربردی برای اقشار مختلف جامعه به تمامی گرایش‌های علمی راه یافته است. به‌واسطه‌ی این تکنولوژی محصولات زیادی تولید شده که سهم زیادی از بازار داخل و صادرات را به خود اختصاص داده است. از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ متوسط رشد سالانه‌ی بازار فناوری نانو ایران ۹۶ درصد بوده است؛ یعنی هر سال حجم فروش بازار تقریباً دو برابر شده است. در سال ۱۳۹۹ این رشد نسبت به سال قبل به ۱۶۰ درصد رسیده است. نرخ رشد سالانه‌ی بازار فناوری نانو و نرخ این رشد منهای تورم در سال ۱۳۹۹ به ترتیب به میزان ۱۵۹ درصد و ۱۲۳ درصد تحقق پیدا کرده است.

نمودار روند رشد سالیانه‌ی بازار فناوری نانو ایران (۱۳۹۹-۱۳۹۲)

فروش فناوری نانو ایران

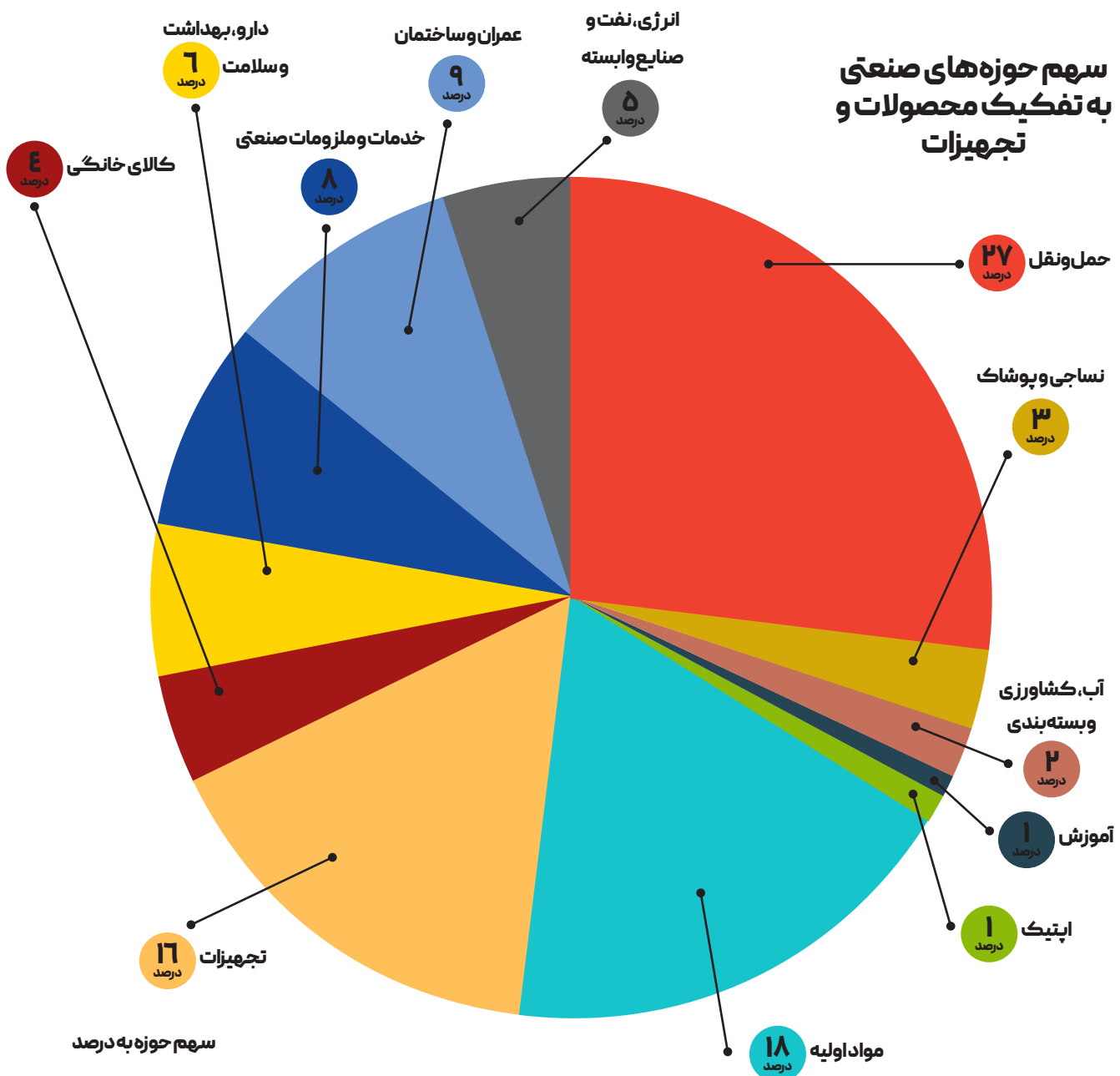
از مجموع بازار فناوری نانو ایران در سال ۱۳۹۹، ۴۰/۵ میلیون دلار- حدود ۷/۳ درصد- مربوط به صادرات این محصولات به کشورهای دیگر و ۹۲/۷

به عنوان مقصد اصلی صادرات محصولات نانو ساخت ایرانی قرار دارد. در بخش نساجی، به ترتیب عراق، پاکستان و افغانستان قرار دارند، در حالی که در بخش دارو، بهداشت و سلامت، ترکیه و سوریه مقاصد اصلی صادراتی بوده اند و عراق در رتبه سوم قرار دارد. بعد از عراق نیز افغانستان سهم بیشتری از نانو محصولات ایرانی در حوزه دارو را دارد. مشابه همین شرایط در بخش

خودرو نیز دیده می شود؛ ترکیه بالاترین سهم نانو محصولات صادراتی ایرانی را به خود اختصاص داده است. در مجموع به نظر می رسد که عراق و ترکیه اصلی ترین مقاصد صادراتی محصولات نانو ساخت ایرانی در سال گذشته بوده اند. ساخت و ساز، اپتوالکترونیک، نساجی و دارو چهار حوزه صنعتی هستند که بیشترین صادرات محصولات نانو ساخت ایران را شامل می شوند.

نساجی با حجم صادرات نزدیک به چهار میلیون دلار بیشترین تنوع را از نظر کشورهای مقصد صادرات دارد و محصولات نانوی این حوزه به بیش از ۲۰ کشور صادر شده است. پس از نساجی بیشترین تنوع در مقاصد صادراتی در صنعت تجهیزات نانو مشاهده می شود. ولی در حوزه های اپتوالکترونیک، خودرو و نفت و گاز کشورهای مقصد صادرات به یک یا دو کشور محدود است.

سهم حوزه های صنعتی به تفکیک محصولات و تجهیزات

چشم انداز نانو در ایران چگونه ترسیم می شود

معلول این چهار علت

مطابق سند راهبرد

ده ساله ی توسعه ی فناوری نانو، تصویر
بزرگ سیاست گذاران این حوزه ترسیم و طراحی شده
است. مهم ترین نکات این تصویر عبارت است از: بهبود
سطح، کیفیت و امنیت زندگی مردم در افق ده ساله، داشتن
سهم برتر منابع انسانی متخصص، تعاملات داخلی و بین المللی
مؤثر و سازنده، تولید ارزش افزوده ی اقتصادی حاصل از فناوری
نانو و دستیابی توان رقابت در سطح جهان و قرار گرفتن در میان
پانزده کشور برتر فناوری نانو. با توجه به بررسی انجام شده
تحقق این تصویر بزرگ با چند عدم قطعیت مواجه
شده است که از میان آن ها می توان به موارد
زیر اشاره کرد:

۱ اراده‌ی سیاسی حاکم بر مسیر توسعه‌ی فناوری نانو

نقش اراده‌ی نظام
حکمرانی علم و فناوری کشور
در ایجاد و گسترش نانوفناوری در
ایران یکی از پیشران‌های اصلی این فناوری بوده
است. عدم قطعیت پیش رو آن است که با کمزنگ‌شدن
این اراده‌ی سیاسی شاهد تحول در چگونگی پیشرفت
این فناوری در کشور خواهیم بود؛ به عبارت روشن‌تر
در صورت کاهش یا توقف حمایت‌ها و توجه دولت
می‌توان شاهد کاهش یا توقف دستاوردها
و نتایج حاصل شده در این
حوزه بود.

۲ نبود منابع مالی پایدار برای توسعه‌ی فناوری نانو

این عدم
قطعیت ناظر بر
وابستگی حیاتی توسعه‌ی
نانو به منابع مالی دولتی است؛ به
شکلی که با قطع‌شدن حمایت‌های مالی
دولت موضوع کاهش رشد علم و
فناوری در این حوزه مطرح
می‌شود.

۳ شکنده بودن عوامل هویت بخش نانو در فضای ملی و بین‌المللی

معیارهای
در نظر گرفته شده
برای سنجش و ارزیابی پیشرفت
نانو در ایران در عمل، محدود به انتشار
مقالات علمی شده است. این معیار به عامل اصلی
هویت بخشی در بیان میزان توسعه و پیشرفت این فناوری در
کشور تبدیل شده است. منظور از انتقاد صورت گرفته آن نیست
که نباید مقالات علمی در مجلات معتبر بین‌المللی منتشر شوند،
بلکه بالعکس مفروض آن است که علم و دانش دانشمندان
کشور باید در عرصه‌ی بین‌المللی به اشتراک گذاشته شود
تا بتواند توسعه یابد، اما مقصود نقد تولی‌گری و
تصدی‌گری نانو به دست دولت و محدود ساختن
هویت، شهرت و اعتبار آن به انتشار
مقالات است.

۴ موانع توسعه تجاری نانوفناوری

به‌رغم
توسعه مناسب
نانوفناوری در ایران و سیر صعودی
در تولید محصولات نانویی و افزایش
شرکت‌های فعال در تولید محصولات نانو، هنوز
اختلاف زیادی با کشورهای دیگر در ثبت محصولات نانویی داریم.
ایران در حال حاضر در رتبه چهارم ثبت مقالات نانویی در جهان قرار دارد،
اما در رقابت جهانی برای تولید محصولات نانویی از رقبای خویش فاصله
گرفته است. با وجود سیر صعودی ایران در تولید محصولات نانویی
و افزایش شرکت‌های فعال در تولید محصولات نانو، همچنان
این اختلاف با کشورهای دیگر در ثبت محصولات نانویی
زیاد است. میزان پایین تولید محصولات نانویی بر
صادرات این حوزه نیز تأثیر گذاشته
است.

آیا نانو تکنولوژی، می تواند دست گیر اقتصاد کرمانشاه باشد؟

مزیت ۵ هزار دلاری!

طبق گزارش ستاد توسعه نانو، سهم صادرات محصولات نانو این استان در سال ۱۴۰۰ کمتر از ۵۰ هزار دلار بوده است! این در حالی است که ظرفیت های استان در حوزه نانو بسیار بالا ارزیابی می شود.

ضرورت گسترش علوم نوین در استان

استان توانمند، متمدن و پهناور کرمانشاه برای رسیدن به اقتصادی پایدار و پویا در مقابل تهدیدها و بهره مندی از فرصت ها نیازمند گسترش دانش است، تحقق گسترش دانش در تمام زمینه های صنعتی، معدنی و کشاورزی باید صورت گیرد که این موارد پایه های اصلی اقتصاد آن را تشکیل می دهند. یکی از مهم ترین اقداماتی که باید در این استان شتاب بگیرد، گسترش علوم نوین از جمله علوم و فناوری های نانو در زمینه های مختلف به منظور توسعه اقتصادی دانش بنیان است. نرخ رشد اقتصادی یک استان، برای رفاه اجتماعی شهروندان آن از چنان اهمیتی برخوردار است که تنها عوامل بسیار معدودی را می توان نام برد که از اهمیتی معادل با آن یا بیشتر از آن برخوردار باشند. نرخ رشد مثبت در استان ها به معنی درآمد بالاتر، سود بیشتر، اشتغال بیشتر و فرصت کسب و کار گسترده تر است و با اقتصاد دانش بنیان مبتنی بر توسعه نانو تکنولوژی می توان نرخ رشد اقتصادی استان کرمانشاه را بهبود بخشید.

طبق آخرین آمار رسمی، استان کرمانشاه ۹۸ هزار بیکار دارد که از این تعداد ۳۸ هزار نفر معادل ۴۰ درصد دانش آموختگان دانشگاهی هستند که با توسعه شرکت ها و اقتصاد نانومحور که بر پایه دانش است می توان از این جامعه دانشگاهی در این حوزه استفاده کرد و آمار اشتغال استان را بهبود بخشید.

کرمانشاه با توجه به ظرفیت هایی که در حوزه های پزشکی، دامداری، کشاورزی و... دارد می تواند با به کارگیری اصولی این تکنولوژی به یک هاب دانشی در حوزه های ذکر شده تبدیل شود و به بهبود اقتصاد خودش و همچنین کشور کمک کند، یکی از این بخش های مهم حوزه کشاورزی است

که در ادامه به آن اشاره می کنیم.

پیوند کشاورزی و نانو در مسیر بهبود اقتصاد استان

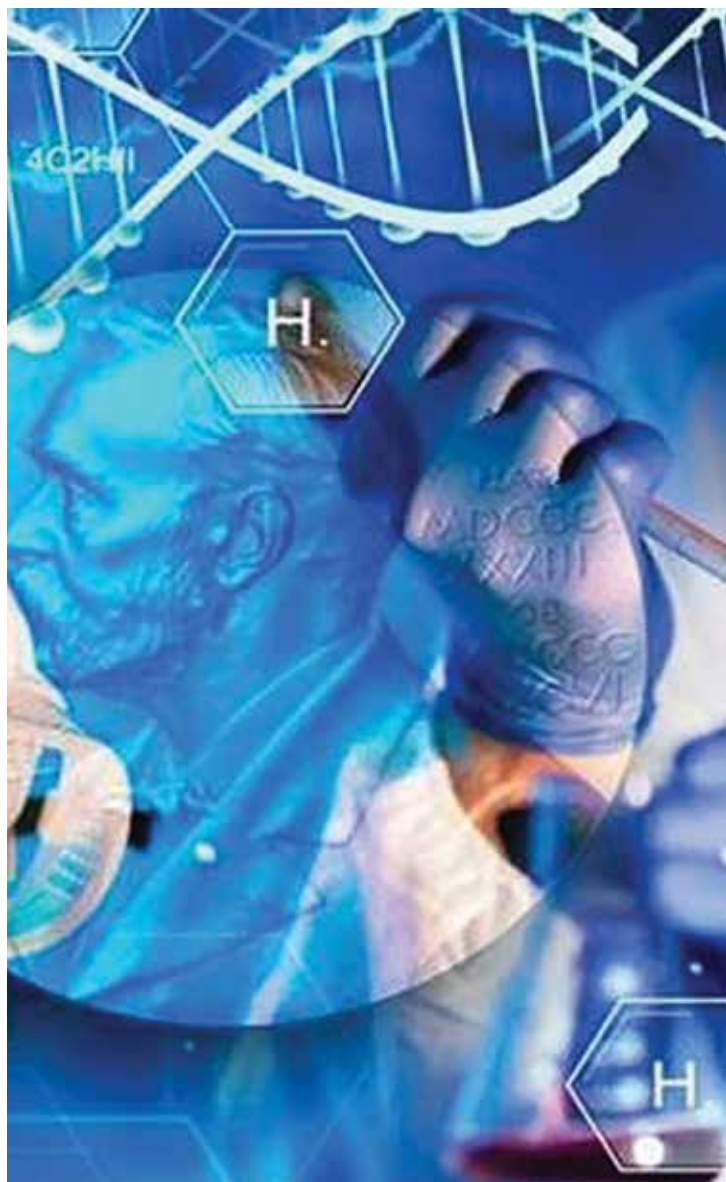
کشاورزی یکی از پایه های اصلی اقتصاد استان کرمانشاه است، همچنین با توجه به سهم قابل توجه استان کرمانشاه در تولیدات زراعی در کشور، و دارا بودن رتبه برتر در بعضی از تولیدات کشاورزی مانند نخود، می تواند در پیوند با دانش نانو، اقتصاد خود در حوزه کشاورزی را بیشتر شکوفا کند.

بنا به گزارش فرهاد شریفی (معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی استان

کرمانشاه) که در خردادماه امسال ارائه کرد، در سال زراعی گذشته بیش از ۳۸ میلیون تن انواع محصولات زراعی در استان کرمانشاه تولید شده است و کرمانشاه به عنوان یکی از قطب های کشاورزی کشور مطرح است و بر اساس آمارهای موجود حدود هشت درصد سطح اراضی زراعی کشور را در اختیار داشته و شش درصد تولیدات زراعی کشور هم در این استان تولید می شود که این آمار نشان دهنده پتانسیل بالای این استان در حوزه کشاورزی است. اما در حال حاضر چالش های زیادی پیش روی بخش کشاورزی استان وجود دارد: تغییرات آب و هوایی، شهرنشینی، مصرف

هم‌مرز بودنش با عراق سهم‌اندکی داشته است، باید بتواند از این مشتری بالقوه محصولات نانوتکنولوژی استقاده‌ی لازم را ببرد و سهم بازار خود را با توجه به برتری جغرافیاییش افزایش دهد تا بتواند نرخ رشد اقتصادیش را بالا ببرد و در شرایط کنونی آمار پایین اشتغال استان، بتواند از این گردنه به سلامت و موفق عبور کند.

سهم صادرات محصولات نانو این استان در سال ۱۴۰۰ کمتر از ۵۰ هزار دلار بوده است. با توجه به این‌که در سال ۱۴۰۰ میزان صادرات به عراق در بخش نانو در حوزه‌های مختلف همچون شیرآلات، تجهیزات اپتیکی، آینه و شیشه رفلکس، انواع لوله، نانو دارو و... بیش از ۲۱ میلیون و ۵۰۰ هزار دلار بوده است، و از این میان استان کرمانشاه با توجه به

**عدم حمایت و
زمینه‌سازی برای حضور
فعال بخش خصوصی**

**کمبود نیروی
انسانی متخصص**

**پایین بودن سطح
آگاهی و شناخت عامه‌ی
مردم در خصوص مزایا و
پتانسیل‌های فناوری نانو**

**کمبود حمایت‌های
مالی و عدم حمایت
از شکل‌گیری
صندوق‌های
خطرپذیر**

**چالش‌های قانونی و
نبود استانداردهای
بین‌المللی**

**عدم به‌کارگیری
روش‌های نوین
تجاری‌سازی و
بازاریابی از سوی
شرکت‌ها و بنگاه‌ها**

چالش‌ها و موانع گسترش نانو در کرمانشاه

منابع طبیعی و مشکلات زیست‌محیطی نظیر رهاشدن آفت‌کش‌ها و کودها و... که با به‌کارگیری تکنولوژی‌های نانو مرتبط با صنایع غذایی و کشاورزی می‌توان آن‌ها را مرتفع کرد و وضعیت اقتصاد استان در حوزه‌ی کشاورزی را بهبود بخشید.

کرمانشاه مرکز صادرات نانوتکنولوژی در غرب کشور

استان کرمانشاه در مجموع ۳۷۱ کیلومتر مرز مشترک با کشور عراق دارد، اما متأسفانه طبق آخرین گزارش ستاد توسعه‌ی نانو این مزیت اقتصادی نتوانسته مفید واقع شود و حجم و

در گفت‌وگو با رئیس مرکز تحقیقات دارورسانی نانو در دانشگاه علوم پزشکی استان کرمانشاه:

نانو، مسیر جهش بزرگ صنایع استان را هموار می‌کند

استانداری با پارک علم و فناوری فضاهایی که دارای کلین روم هستند را به صورت اجاره‌ای در اختیار اساتید دانشگاه قرار دهند، ایده‌های بسیاری در حوزه نانو به سوی صنعت سرازیر می‌شود. الهام ارکان در این گفت‌وگو با اشاره به ظرفیت‌های کشور در حوزه نانو، به ارائه راهکارهایی برای جهش صنایع استان کرمانشاه پرداخت.

الهام ارکان عضو هیئت علمی گروه نانوفناوری پزشکی و رئیس مرکز تحقیقات دارورسانی نانو در دانشگاه علوم پزشکی استان کرمانشاه معتقد است بزرگترین چالش این استان در حوزه صنایع نانو نداشتن «فضای فیزیکی» است و اگر

تیم واحد دانشجویی مرکز رشد فناوری سلامت دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
با ایده‌ی محوری نانو ماسک ارگانیک پوستی با سرپرستی دکتر الهام ارکان

■ از چه زمانی موضوع نانو در صنایع مختلف کشور به صورت جدی مطرح شد؟

حدود ۱۵ سال پیش بر اساس سیاست‌گذاری صحیحی که از سوی ریاست جمهوری وقت مبنی بر تأسیس «ستاد نانو» صورت گرفت، رشدی عجیب و جهشی عظیم در حوزه نانو کشور رخ داد. رویکرد جدی این ستاد در حمایت از مقالات و پایان‌نامه‌های نانو در دانشگاه‌ها باعث تشویق دانشجویان و توسعه‌ی این حوزه شد. به یاد دارم زمانی که دانشجوی دکتری تخصصی نانو دانشگاه علوم پزشکی تهران بودم، مبالغ بسیار خوبی در ازای نگارش مقالات در حوزه نانو به دانشجویان و اساتید اهدا می‌شد که در نشان دادن کاربردهای نانو در صنایع مختلف بسیار پیش‌برنده و کمک‌کننده بود.

این حمایت‌های مالی به اساتید کمک می‌کرد تا پایان‌نامه‌ها را پرشاخ‌وبرگ‌تر و بهتر تهیه کنند. به این ترتیب تعداد مقالات بسیاری در این زمینه چاپ شد و حجم بسیاری از پایان‌نامه‌ها در دانشگاه‌های کشور نیز بر اساس نانو شکل گرفت. همین رویکرد و سیاست‌گذاری باعث شد که ایران در یک برهه‌ی زمانی در میان پنج کشور برتر دنیا در حوزه نانو قرار بگیرد. به نظر من ایجاد «ستاد نانو» باعث این

کنند. چراکه در این زمینه نانو به علوم مختلف کمک بسیاری می‌کند. به عنوان مثال در صنعت لاستیک، وارد کردن نانو ذرات به ترکیب لاستیک‌ها، عمر آن‌ها را چندین برابر افزایش داده است. به همین تناسب فناوری نانو در بسته‌بندی صنایع غذایی، سنسورهای تشخیص مواد غذایی در غنی‌سازی مواد غذایی، در صنایع دارویی و همچنین لوازم آرایشی بهداشتی جهش بزرگی ایجاد کرده

جهش بزرگ در حوزه نانو در کشور شد. جهشی که حتی ما را تا رتبه‌ی سوم نانو در دنیا هم پیش برد.

■ نانو چگونه می‌تواند در صنایع مختلف تحول ایجاد کند؟

در این حوزه ارتباط دانشگاه‌ها با صنعت نقش محوری دارد. امروز بحث دانشگاه‌های نسل سوم مطرح است تا دانشگاه‌ها مشکلات صنعت را برطرف

است. به عنوان مثال در حوزه آرایشی، مواد مغذی ای که می خواهند به پوست برسند در حالت عادی از پوست عبور نمی کنند، چرا که پوست ساختار چربی دوست دارد و به همین خاطر ساختار آن را «لیپوزومال» می کنند تا بتواند به راحتی از ساختار چربی دوست پوست عبور کند.

امروزه بسیاری از دانشگاه ها مانند دانشگاه مشهد در تولید نانوداروها پیشرو هستند و ما نانوداروهای بسیار خوبی را داریم که از دانشگاه علوم پزشکی مشهد به صورت لیپوزومال تولید می شود و در بازار داخلی و همچنین خارجی توزیع می شود. همچنین امروز کرمانشاه نیز در صنعت آرایشی بهداشتی گام های بسیار خوبی برداشته است و چند شرکت بسیار خوب در کرمانشاه داریم که محصولات خود را مبتنی بر نانو تولید می کنند.

■ چگونه می توان ارتباط دانشگاه با صنایع را در حوزه نانو گسترش داد؟

اگر قرار باشد در کرمانشاه برای شرکت های مختلف اتفاقات خوبی رقم بخورد، به نظرم باید جلسات مشترکی بین شرکت ها و دانشگاه ها برگزار شود. از آنجا که دانشجویانی که در رشته نانو تحصیل می کنند ایده های کاربردی خود را برای همه صنایع قابل استفاده می کنند، شرکت ها می توانند با انتشار فراخوانی از دانشجویان همه دانشگاه های کشور دعوت کنند تا ایده های خود را در قالب استارتاپ مطرح کنند تا از بین ایده های آن ها ایده هایی که با تکنولوژی و فناوری نانو باعث ایجاد تحول در صنایع مختلف خواهد شد انتخاب شود. این اقدام می تواند به بهترین شکل ارتباط میان صنعت و دانشگاه را برقرار کند.

■ استان کرمانشاه در حوزه نانو

چه جایگاهی در کشور دارد؟

به طور کلی در کشور دانشگاه علوم پزشکی مشهد در حوزه داروهای

نانو عملکرد بسیار خوبی داشته است. همچنین دانشگاه زنجان، تبریز و شیراز نیز جایگاه خوبی در حوزه نانو دارند که با صنعت نیز مرتبط شده اند. استان کرمانشاه نیز از این قافله عقب نیست و اتفاقات خوبی را در این حوزه رقم زده است. به عنوان مثال ما در دوران کرونا جزو استان هایی بودیم که نیاز به آوردن ماسک از استان های دیگر نداشتیم و حتی ماسک استان های همدان و استان های هم جوار را نیز تأمین می کردیم. یعنی با کمک دانشگاه زمانی که در کشور همه با بحران ماسک نانو روبه رو بودند، کرمانشاه به سرعت در این زمینه خودکفا شد و برای استان های دیگر نیز ماسک ارسال می کرد.

دانشگاه علوم پزشکی استان کرمانشاه و دانشکده شیمی دانشگاه رازی، دارای رشته نانو هستند و فعالیت خوبی در حوزه نانو دارند که تنها باید بخش ارتباط با صنعت در آن ها تقویت شود. چرا که من فکر می کنم اساتید دانشگاه رازی اغلب دارای شرکت هستند و هر کدام از آن ها هر فناوری ای که تولید کرده اند را به سمت تولید محصول در شرکت های دانش بنیان برده اند. امروزه شرکت های دانش بنیان بسیاری داریم که به سمت نانو رفته اند.

■ چه چالش یا مانعی بر سر پیاده سازی ایده های دانشگاهیان در صنعت وجود دارد؟

در واقع یکی از بزرگترین مشکلات اساتید دانشگاه که مانع از ورود ایده های شان به حوزه تولید می شود، نداشتن فضای فیزیکی است. برای اساتید دانشگاه مقدور نیست کارخانه هایی تأسیس کنند که کلین روم داشته باشد. به عنوان مثال اگر استانداری یا پارک علم و فناوری بتواند فضاهایی آماده کند که کلین روم داشته باشد و آن ها را در اختیار اساتید دانشگاه قرار دهد که اجازه دهند، ایده های بسیاری در حوزه نانو به سوی صنعت سرازیر می شود. چرا که برای اساتید دانشگاه امکان ایجاد کلین روم با هزینه های ۴

الی ۵ میلیاردی کاری پرریسک است و این باعث می شود که دانشگاهیان جرئت ورود به این حوزه را نداشته باشند. اما اگر کارخانه ای بیايد و با آن ها مشارکت کند و در ازای دانش فنی آن ها فضای لازم را در اختیارشان قرار دهند، اتفاقات خوبی رخ خواهد داد. امروز ما پانسمان های نانو داریم که به دلیل نداشتن کلین روم برای تولید پانسمان، نتوانسته ایم آن ها را وارد خط تولید کنیم؛ پانسمان هایی که برابری می کند با محصولات شرکت های معروف و معتبر اروپایی. محصولاتی از پایان نامه های همین دانشجویان دانشگاه های استان کرمانشاه تولید شده است. باید برای معرفی محصولات هیئت علمی از آن ها حمایت شود. اگر این فضاهای فیزیکی یا کارخانه های تعطیل بسیاری که در استان کرمانشاه وجود دارد، به صورت اجاره ای در اختیار اساتید دانشگاه قرار بگیرد، محصولات بسیار خوبی به بازار خواهد آمد و استان کرمانشاه در صورت این حمایت ها آینده خوبی در حوزه تولیدات محصولات مختلف خواهد داشت.

■ چقدر به تحقق این حمایت ها و جهش صنعت در استان کرمانشاه خوش بین هستید؟

با توجه به شناختی که از مرکز رشد دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه و پارک علم و فناوری استان برای حمایت از دانشگاهیان دارم، همچنین با توجه به حجم مطالعاتی که در دانشگاه های مختلف انجام می شود (چه دانشگاه رازی و چه دانشگاه علوم پزشکی) به نظرم نتایج بسیار خوبی خواهیم گرفت. همچنین با توجه به تداوم حمایت های ستاد نانو، حمایت از تولید حمایت های شرکت های دانش بنیان، جلوگیری از واردات بی رویه و اینکه همه دانشجویان و نسل جدید به دنبال این هستند که خودشان یک کار تولیدی راه اندازی کنند، به یک جهش بزرگ در صنایع استان در آینده ای نزدیک، خوش بین هستم.

”
شرکت ها می توانند با انتشار فراخوانی از دانشجویان همه دانشگاه های کشور دعوت کنند تا ایده های خود را در قالب استارتاپ مطرح کنند تا از بین ایده های آن ها ایده ای که با تکنولوژی و فناوری نانو باعث ایجاد تحول در صنایع مختلف خواهد شد انتخاب شود.“

۲۵

خرداد

نشست با نمایندگان بنگاه‌های اقتصادی به منظور بررسی جزئیات و مزایای طرح بورسیه شغلی صنعتی برگزار شد.

۱۳

خرداد

اجلاس توسعه‌ی روابط تجاری با اقلیم کردستان عراق با حضور استانداران و رؤسای اتاق بازرگانی از استان‌های همجوار دو کشور از جمله کرمانشاه برگزار شد. در این اجلاس که برنامه‌های متعددی داشت استاندار و رئیس اتاق بازرگانی کرمانشاه حضور داشتند.

۲۰

خرداد

اولین جلسه‌ی کمیسیون گردشگری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه در سال جاری برگزار شد.

۲۶

تیر

کدیور رئیس اتاق کرمانشاه با دکتر محسن رشیدی اقدم، مدیر کل صندوق بیمه روستائیان و عشایر استان دیدار کرد.

۱۷

تیر

در راستای سفر هیئت تجاری اقلیم عراق به کرمانشاه، تفاهم‌نامه‌ی همکاری بین اتاق‌های بازرگانی کرمانشاه و سلیمانیه منعقد شد. این تفاهم‌نامه در شش بند تدوین شده است. گسترش تعاملات در زمینه‌های مختلف اعم از سرمایه‌گذاری، توریسم سلامت، اسب کرد، تسهیل تردد تجار دو منطقه و برگزاری نمایشگاه‌های متعدد تخصصی از مهمترین بخش‌های این تفاهم‌نامه است.

۱۸

تیر

در جریان سفر هیئت تجاری اقلیم عراق به استان کرمانشاه، رؤسای اتاق‌های بازرگانی کرمانشاه و حلبچه تفاهم‌نامه‌ی همکاری امضا کردند. بندهای این تفاهم‌نامه‌ی هفت مورد بوده و به امضای اتاق کرمانشاه و حلبچه رسیده است. یکی از بندهای مهم این تفاهم‌نامه تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری بین دو منطقه است. استفاده‌ی بهینه از ظرفیت مرز شوشمی، تبادل مستمر هیئت‌های تجاری، توسعه تولید و تجارت اسب کرد، تسهیل برپایی نمایشگاه‌ها، حل اختلافات تجاری بازرگانان و... از جمله بندهای این تفاهم‌نامه است.

۲۵

تیر

نشست فعالان اقتصادی کرمانشاه با رئیس بسیج اصناف، بازاریان و فعالان اقتصادی کشور با حضور نائب رئیس و دبیر اتاق کرمانشاه و جمعی از بازاریان و تجار و تولیدکنندگان کرمانشاه برگزار شد.

نشست کمیسیون تجارت و حمل و نقل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه برگزار شد.

۷
تیر

جلسه کارگروه توسعه صادرات غیرنفتی استان در مرز شوشی شهرستان پاوه برگزار شد.

۲
تیر

نشست کشوری شورای سیاستگذاری توسعه روابط اقتصادی ایران و عراق به میزبانی اتاق مشترک ایران و عراق در اتاق ایران برگزار شد و برپایی نمایشگاه اختصاصی جمهوری اسلامی ایران در سلیمانیه یکی از مهمترین برنامه‌های این نشست بود.

۱۲
تیر

مرز شوشی بعد از چند دهه برای تردد مسافر بازگشایی شد.

۳
تیر

جلسه کارشناسی کارگروه توسعه صادرات استان در مرز سومار برگزار شد.

۲۷
خرداد

۱
مرداد

برگزاری نشستی در دفتر خدمات ارزی و مالی سازمان توسعه تجارت ایران و تشریح مسائل پیرامون تعهدات ارزی و مشکلات بوجود آمده که برای جمع‌گیری از صادرکنندگان استان

۳۱
تیر

مدیر اجرایی منطقه آزاد قصر شیرین با حیدر کدیور رئیس اتاق کرمانشاه دیدار کرد.

دیدار رئیس و هیئت نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه با سردار حاجیان فرمانده نیروی انتظامی استان به مناسبت تقارن انتصاب ایشان و آغاز به کار دوره‌ی دهم اتاق بازرگانی کرمانشاه

۳۱
تیر

رئیس و هیئت نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه به مناسبت فرا رسیدن ایام سوگواری اربعه‌ا... الحسین با نماینده ولی فقیه و امام جمعه کرمانشاه دیدار و گفت‌وگو کردند.

۲۷
تیر

اخبار

News

**گفت‌وگو با
فعالان اقتصادی به
بهانه‌ی دهم تیرماه:
چالش‌ها و فرصت‌های
صنعت و معدن**

دهم تیرماه روز صنعت و معدن بهانه‌ای به دست داد تا یادآوری کنیم چه ظرفیت‌های بالقوه و عظیمی در این حوزه وجود دارد و اما چه موانع و چالش‌های سر راه تحقق استفاده از این ظرفیت‌های بزرگ است. برای کندوکاو پیرامون این فرصت‌ها و چالش‌ها با فعالان این بخش به گفت‌وگو نشستیم که حاصل آن را در ادامه از نظر می‌گذرانیم.

معدن، نیازمند نگاه‌های ویژه و تخصصی‌تر

محمد عارف ابراهیمی
رئیس خانه‌ی معدن استان کرمانشاه و
عضو هیئت نمایندگان اتاق بازرگانی

هرساله ۱۰ تیرماه به‌عنوان روز ملی صنعت و معدن در کشور گرامی داشته می‌شود، روزی که در همه‌ی این سال‌ها بخش معدن در آن کمتر مورد توجه قرار گرفته و بخش صنعت پررنگ‌تر بوده است. این در حالی است که معدن در ایران سرشار از ثروت‌های عظیم خدادادی است که تمرکز بر آن‌ها با استفاده از تکنولوژی روز، افزایش بهره‌وری و تأمین نقدینگی مناسب برای معدن، می‌تواند منجر به شکوفایی اقتصادی شود.

کشور ایران با داشتن ۶۸ نوع ماده معدنی، ۳۷ میلیارد تن ذخایر اثبات شده و بیش از ۵۷ میلیارد تن ذخایر بالقوه در میان ۱۵۰ کشور بزرگ غنی از مواد معدنی قرار دارد، ثروتی که بارها مقام معظم رهبری تأکید داشتند که به‌اندازه‌ی چاه‌های نفت می‌تواند برای ایران درآمذزایی داشته باشد. وجود حدود شش هزار معدن فعال در کشور گواهی دیگر بر توانمندی‌های این بخش است اما امروز این معدن با سختی‌ها و دشواری‌های فراوانی مواجهند.

ریسک بالای سرمایه‌گذاری در بخش معدن و بازگشت دیر هنگام سرمایه، یکی از مهمترین این چالش‌هاست که باعث شده صرفاً کسانی که واقعاً به کار معدن عشق دارند حاضر به سرمایه‌گذاری در این حوزه باشند و در سال‌های اخیر کمتر سرمایه‌گذاری جدیدی حاضر به ورود به حوزه معدن است.

از سوی دیگر از تسهیلات فراوانی که برای بخش‌های مختلف در کشور اختصاص می‌یابد، سهم معدن بسیار کم و ناچیز است و این در حالی بوده که معدن همواره با معضل کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش مواجهند.

چشم‌انداز روشن

حیدر کدیور
رئیس اتاق بازرگانی، صنایع،
معدن و کشاورزی کرمانشاه

اگرچه امروز بخش صنعت و معدن ایران با چالش‌های متعددی مواجه است اما تعامل سازنده بین بخش خصوصی و حاکمیت می‌تواند آینده‌ی پیش روی این بخش را روشن کند.

این حوزه با چالش‌های متعددی مواجه است که هر سال به آن‌ها اشاره کرده‌ایم؛ یکی از مهمترین این چالش‌ها فضای نامناسب کسب و کار و دستورالعمل‌های ناگهانی و خلق‌الساعه است که شرایط فعالان این بخش را دشوار کرده است. بروکراسی پیچیده پیش روی فعالان حوزه‌ی صنعت و معدن چه در زمان اخذ مجوز برای راه‌اندازی یک واحد جدید و چه در حالیکه واحد مشغول به فعالیت است، باعث شده بسیاری از صنایع و معدن نتوانند طرح‌های توسعه‌ای خود را اجرا کنند.

همچنین فرایند طولانی صدور مجوزها و اخذ اطلاعات از دستگاه‌های مختلف که باعث می‌شود برخی سرمایه‌گذاران از ورود به عرصه‌ی صنعت و معدن منصرف شوند. نتیجه این شرایط مستهلک شدن صنایع و معدن و خصوصاً تجهیزات و ماشین‌آلات این حوزه است که در نهایت پیامدی جز کاهش بهره‌وری و افزایش هزینه‌های تولید به همراه ندارد که زیان آن نیز در نهایت متوجه مصرف‌کننده خواهد بود.

یکی دیگر از موانع پیش‌روی بخش صنعت و معدن، تأمین نقدینگی و خصوصاً سرمایه‌ی در گردش مورد نیاز واحدها است؛ طی سال‌های اخیر که طی چند مرحله با جهش

نرخ ارز مواجه بودیم سرمایه در گردش مورد نیاز بخش تولید بارها و بارها دچار مشکلات جدی شد و از سوی دیگر دریافت تسهیلات با بهره‌های بالا که گاهی از ۲۵ درصد به بالا سر در می‌آورد به هیچ عنوان برای بخش تولید صرفه‌ی اقتصادی ندارد. برای دریافت همین تسهیلات نیز با سخت‌گیری شدید بانک‌ها، درخواست و تأیید سنگین و...

مواجهیم که کار را دشوار می‌کند. چالش دیگر، سایه‌ی سنگین تحریم‌هاست که بیشترین آسیب حاصل از تحریم‌ها متوجه بخش خصوصی واقعی کشور است. گاهی حاکمیت برای کاهش پیامدهای حاصل از تحریم و مدیریت ذخایر ارزی کشور تصمیماتی ناگهانی می‌گیرد که به ضرر بخش خصوصی است؛ موضوع رفع تعهدات ارزی یکی از مهمترین این تصمیمات بود که چند سال است بخش خصوصی کشور را درگیر کرده و باعث شده برخی از فعالان واقعی حوزه‌ی تجارت کنار بروند. از سوی دیگر به دلیل شرایط تحریم‌ها امروز فعالان اقتصادی برای مبادلات مالی خود و همچنین دسترسی به ماشین‌آلات و دانش فنی روز به شدت با چالش مواجهند.

اما با وجود همه‌ی این مشکلات هنوز ظرفیت‌های قابل توجهی در حوزه‌ی صنعت و معدن در کشور وجود دارد که می‌توان آن‌ها را شکوفا کرد و تحول این حوزه نیازمند همراهی بخش خصوصی و حاکمیت و اخذ تصمیمات منطقی و کارشناسی است. کسب نظر از بخش خصوصی برای تصمیم‌گیری در عرصه‌های اقتصادی بسیار ضروری است و شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی ظرفیت عظیمی است که حاکمیت حتماً باید از آن استفاده کند.

ایجاد تعامل سازنده با کشورهای جهان، هم‌افزایی با بخش خصوصی و حذف قوانین و مقررات مخل فضای کسب و کار، راهکارهایی است که می‌تواند آینده‌ی پیش‌روی حوزه‌ی صنعت و معدن را روشن کند. اتاق بازرگانی نیز در این بخش به‌عنوان یک تشکل خصوصی قدرتمند تلاش می‌کند از تمام ظرفیت‌های خود برای حمایت از بخش صنعت و معدن استفاده کند.

عمر بسیاری از تجهیزات و ماشین آلات معدنی ایران به چند دهه قبل برمی گردد، موضوعی که باعث شده با افزایش هزینه و کاهش بهره‌وری در بخش معدن مواجه باشیم و متأسفانه شرایط تحریم از یک سو و نقدینگی پایینی که در اختیار معدن است از سوی دیگر باعث شده فعالان این عرصه نتوانند خود را به ماشین آلات و امکانات روز مجهز کنند. همچنین با وجود ظرفیت‌های عظیم معدنی، به جهت اینکه تکنولوژی‌های کافی را در اختیار نداریم در زمینه اکتشاف، استخراج و خصوصاً فرآوری با مشکلات عدیده مواجهیم که

نه تنها منجر به افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در بخش معدن می‌شود، بلکه گاهی به تضییع معادن نیز منجر خواهد شد. حقوق دولتی و افزایش آن خصوصاً طی دوسه سال اخیر که تناسب چندانی هم با درآمدهای معدنی ندارد، به چالش دیگری پیش روی این حوزه تبدیل شده است. از سوی دیگر بر اساس قانون مقرر است همواره بخشی از حقوق دولتی صرف توسعه زیرساخت‌های معدنی گردد که متأسفانه به این مهم نیز بی‌توجهی می‌شود و بسیاری از معادن کشور امروز حتی

از راه دسترسی مناسب که ابتدایی‌ترین نیاز آن‌هاست، محرومند. وجود معارضین محلی و حتی تعارض با برخی دستگاه‌های دولتی نیز چالش پیش روی معادن را دوچندان کرده است. با وجود همه این مشکلات به نظر می‌رسد بخش معدن یکبار برای همیشه نیازمند یک نگاه ویژه و تخصصی است، نگاهی که باید حتماً از ظرفیت بخش خصوصی و فعالان این عرصه در آن استفاده شود در غیر این صورت هر تصمیمی که برای حوزه معدن گرفته می‌شود ممکن است به مشکلات بیشتر بیانجامد.

موانع توسعه صنعتی

جهانبخش شکری
رئیس خانه صنعت
و معدن و تجارت
استان کرمانشاه

رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه با اشاره به مهمترین موانع عدم توسعه یافتگی صنعتی کرمانشاه در سالیان گذشته، رونق تولید و تجارت استان را نیازمند نگاه ویژه دولتمردان و در نظر گرفتن مشوق‌ها و معافیت‌های ویژه دانست. وی افزود: «قطعاً جنگ تحمیلی بسیار اثرگذار بود و از یک سو باعث شد بخشی از سرمایه‌گذاری‌ها از کرمانشاه خارج شود

و از سوی دیگر فرصت توسعه صنایع جدید را نیز برای مدت هشت سال از دست دادیم. در هشت سالی که کرمانشاه حتی زیرساخت‌هایی که داشت را نیز از دست داد، استان‌های دیگر با دلار ارزان و تسهیلات ارزان قیمت در حال توسعه صنعتی بودند و از ما پیشی گرفتند.»
رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه معتقد است در سال‌های بازسازی نیز کرمانشاه هیچ‌گاه آن‌طور که باید مورد توجه قرار نگرفت. شکری از سایر عواملی که صنعتی شدن کرمانشاه را تحت تأثیر قرار می‌دهد نیز یاد کرد و افزود: «امروز هم سرمایه‌گذاران با چالش‌های عدیده‌ای مواجهند که تأمین نقدینگی مهمترین آن است.»
وی از سرمایه‌گذاری چند هزار میلیاردی که اکنون برای راه‌اندازی یک واحد صنعتی مورد نیاز است یاد کرد و ادامه داد: «متأسفانه برخی

بانک‌ها نیز همراهی مناسبی برای حمایت از بخش تولید ندارند.» رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه با بیان اینکه بروکراسی بانک‌ها برای پرداخت تسهیلات و دریافت وثایق بسیار سنگین است، تأکید کرد: «گاهی از زمان درخواست تسهیلات تا پرداخت آن آنقدر طول می‌کشد که با این نوسانات لحظه‌ای قیمت‌ها دیگر دردی از فعال اقتصادی درمان نمی‌کند.»
رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه از راهکارهایی که می‌تواند به توسعه صنعتی کرمانشاه کمک کند نیز یاد کرد و افزود: «راهکار اصلی در نظر گرفتن مشوق‌های معنادار و ویژه برای استان از جمله معافیت‌های مالیاتی، تسهیلات کم بهره و... است. از سوی دیگر دستگاه‌های دخیل در صدور مجوزها و همچنین اداره مالیات، کار و تأمین اجتماعی نیز باید شرایط کار در کرمانشاه را سهل کنند.»

زیر تیغ بانک‌ها و تحریم

نوید یوسفی
عضو هیئت
نمایندگان اتاق
کرمانشاه

عضو هیئت نمایندگان اتاق کرمانشاه تأمین نقدینگی، فشار ناشی از تحریم و نامناسب بودن فضای کسب و کار را سه

چالش اصلی پیش روی صنعت در کشور برشمرد. وی از چالش‌های متعددی که امروز حوزه صنعت و معدن کشور با آن مواجه است یاد کرد و افزود: «تأمین نقدینگی این روزها اصلی‌ترین دغدغه‌ی بخش تولید است که با نوسانات نرخ ارز خصوصاً طی دوسه سال اخیر شاهد آن هستیم که در برخی موارد سرمایه در گردش مورد نیاز بنگاه‌های اقتصادی حتی به نصف کاهش یافته است.»
وی با بیان اینکه واحدها برای خرید مواد اولیه مورد نیاز با کمبود نقدینگی مواجهند، تأکید کرد: «محدودیت منابع مالی باعث شده بنگاه‌های اقتصادی نتوانند تجهیزات و ماشین آلات خود

را نیز به روز کنند.» وی اشاره‌ای هم به عدم همکاری بانک‌ها برای تأمین تسهیلات مورد نیاز بخش تولید داشت و عنوان کرد: «تأمین مالی از سایر روش‌ها از جمله بازار سرمایه نیز شرایط و پیچیدگی‌های خاص خود را دارد.» عضو هیئت نمایندگان اتاق کرمانشاه از تأثیر تحریم‌ها بر فعالیت بخش تولید هم یاد کرد و ادامه داد: «این تأثیر از دو جنبه قابل توجه است، هم از نظر عدم دسترسی به تجهیزات و دانش فنی روز و هم از نظر محدودیت‌های شدید در نقل و انتقالات مالی که هزینه‌ی فراوانی را به فعالان اقتصادی تحمیل می‌کند.»

ذخیره‌ی قطعی حدود ۷۰۰ میلیون تنی

رسول اسکندری
معاون معادن صمت استان
کرمانشاه

معاون معادن و صنایع معدنی سازمان صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه ذخیره‌ی قطعی معادن استان کرمانشاه را حدود ۷۰۰ میلیون تن برآورد کرد. وی با اشاره به وضعیت فعلی معادن استان کرمانشاه، افزود: «۲۳۰ معدن دارای پروانه‌ی بهره‌برداری در استان داریم که ظرفیت اسمی آن‌ها ۱۴ میلیون تن در سال است، اما میزان استخراج واقعی معادن کرمانشاه به حدود هشت میلیون تن در سال می‌رسد.»

معاون معادن و صنایع معدنی سازمان صمت استان کرمانشاه بیشترین میزان ذخایر معدنی کرمانشاه را مربوط به سنگ لاشه و مصالح ساختمانی دانست و خاطرنشان کرد: «در حوزه‌ی قیرطبیعی نیز حدود ۳۰ معدن داریم که میزان برداشت سالیانه‌ی آن‌ها بین ۵ تا ۱۰ هزار تن است. نزدیک به ۷۵ درصد ذخیره‌ی قیرطبیعی کشور را در معادن استان داریم که عمدتاً در گیلانغرب و قصرشیرین قرار دارند.» وی با بیان اینکه دو عامل اصلی مانع اکتشافات دقیق معدن در کشور ما است، این دو عامل را شامل عدم دسترسی به تکنولوژی‌های روز دنیا و همچنین بالا بودن هزینه‌ی اکتشاف اعلام کرد.

خیز کرمانشاه به سمت شتاب صنعتی

محسن دارابی
مدیرکل
صنعت، معدن و تجارت استان

مدیرکل صنعت، معدن و تجارت کرمانشاه با تأکید بر اینکه جریان تأمین مالی در حوزه‌ی صنعت کرمانشاه به‌خوبی صورت گرفته است، چشم‌انداز پیش‌روی بخش صنعت و معدن کرمانشاه را روشن ارزیابی کرد. محسن دارابی از تأمین مالی و تعیین تکلیف تعداد قابل‌توجهی از پروژه‌های صنعتی کرمانشاه یاد کرد که به‌عنوان پیش‌ران سایر طرح‌ها می‌توانند بخش صنعت استان را تحت تأثیر قرار دهند. وی با بیان اینکه تأمین مالی تعدادی از این پروژه‌ها از منابع اعتباری مصوب سفر رئیس‌جمهور به استان صورت گرفته است، با اشاره به سهم ۷۰۰ میلیارد تومانی حوزه‌ی صنعت، معدن و تجارت از این تسهیلات، گفت: «با پیگیری‌های استاندار کرمانشاه بخش قابل‌توجهی از این تسهیلات تعیین تکلیف شده است.»

مدیرکل صمت استان کرمانشاه خاطرنشان کرد: «تا چند ماه قبل تنها ۱۵۰ میلیارد تومان از این تسهیلات مصوب یا پرداخت شده بود اما اکنون با استفاده از ظرفیت مدیریت ارشد استان و نمایندگان کرمانشاه، بالغ بر ۳۶۰۰ میلیارد تومان از این منابع تعیین تکلیف شده و این رقم به‌زودی به ۵۰۰۰ میلیارد تومان خواهد رسید.» دارابی با بیان اینکه مقرر بوده مجموع تسهیلات ۷۰۰۰ میلیارد تومانی مصوب سفر رئیس‌جمهور به استان ظرف مدت دو سال تعیین تکلیف شود، خاطرنشان کرد: «اینکه

تا کنون بالغ بر ۵۰ درصد این تسهیلات تعیین تکلیف شده و تا پایان سال جاری بخش دیگری نیز از این تسهیلات تعیین تکلیف خواهد شد، بیانگر پیگیری‌های فراوان برای تأمین مالی حوزه‌ی صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه است.»

مدیرکل صمت استان کرمانشاه گریزی هم به همایش تأمین مالی غرب کشور که سال گذشته به همت اتاق بازرگانی برگزار شد داشت که در این همایش کرمانشاه به مدت دو روز میزبان مدیران ارشد بورس کشور بود و با استفاده از این فرصت پیشنهاد شد هشت پروژه‌ی مهم استان از طریق بازار سرمایه تأمین مالی شود. خوشبختانه در کمتر از یکسال سهام پروژه‌ی گسترش سوخت سبز (بیواتانول) که از مصوبات سفر مقام معظم رهبری به استان بود، پذیره‌نویسی خواهد شد و پیش‌بینی می‌شود بیش از ۳۰۰۰ میلیارد تومان تأمین مالی برای این طرح از محل بازار سرمایه صورت بگیرد.

وی همچنین از تعیین تکلیف پروژه بیوایمپلنت به‌عنوان یکی دیگر از طرح‌های مهم کرمانشاه و مصوبات سفر مقام معظم رهبری به استان یاد کرد که مشکل اختلاف سهام‌داران آن حل شده و پس از تأمین مواد اولیه با همکاری پزشکی قانونی، این طرح نیز به‌زودی به بهره‌برداری خواهد رسید.

مدیرکل صمت استان کرمانشاه پروژه‌های متیل آمین (پتروشیمی نگین سنقر) با بیش از ۴۲ درصد پیشرفت فیزیکی، پتروشیمی اسلام آبادغرب با ۴۵ درصد پیشرفت فیزیکی، ذوب آهن بیستون و تعدادی دیگری از طرح‌های مهم حوزه‌ی قطعات خودرو و... را از جمله دیگر طرح‌های مهم صنعتی در دست اقدام استان دانست که به نتیجه رسیدن این طرح‌ها به‌عنوان پیش‌ران سایر طرح‌ها می‌تواند حوزه‌ی صنعت استان را تحت تأثیر قرار دهد.

به گفته‌ی دارابی خوشبختانه شتاب صنعتی در استان اوج گرفته که یکی از مهمترین دلایل آن تأمین زیرساخت‌های نسبتاً مناسب از جمله آب، برق، گاز و... است که در بسیاری از این زمینه‌ها نسبت به نقاط دیگر کشور شرایط مناسبی داریم.

در نشست هیئت اتاق بازرگانی سلیمانیه و حلبچه عراق، با استاندار و رئیس اتاق کرمانشاه:

لزوم استفاده از ظرفیت‌های دو منطقه خصوصاً اسب کورد

سایر کشورها.

وی خواستار در نظر گرفتن تسهیلات ویژه برای تردد تجار دو طرف شد و گفت: «لازم است این کار حداقل برای ۵۰ نفر از تجار شناخته‌شده و شناسنامه‌دار انجام شود.» کلاری منطقه ویژه اقتصادی را از ظرفیت‌های مهمی دانست که می‌تواند به گسترش تعاملات تجاری دو منطقه کمک کند و افزود: «سال‌هاست از این منطقه صحبت می‌شود و امیدواریم هرچه زودتر شاهد راه‌اندازی آن باشیم.»

رضا زندی، از مسئولین فدراسیون سوارکاری نیز در این نشست پیشنهاد کرد اولین بازارچه صادراتی اسب کرد کشور در کرمانشاه راه‌اندازی شود. هدف از ایجاد این بازارچه مرزی توسعه صادرات اسب کرد، حذف واسطه‌ها و شناساندن اسب کرد به تمام دنیا است.

محمد طیب صحرایی، استاندار کرمانشاه نیز در جمع‌بندی این نشست از تعامل دیرینه و چند دهه‌ای کرمانشاه و اقلیم عراق یاد کرد و گفت: «در استان کرمانشاه علاقمند به برقراری تعاملات سازنده با عراق هم در بخش مرکزی و هم اقلیم هستیم. این تعاملات باید در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، تجاری بین هر دو بخش دولتی و خصوصی باشد.»

استاندار کرمانشاه بازگشایی اخیر مرز شوشی برای تردد مسافر را گامی در این راستا برشمرد. استاندار کرمانشاه و سپس از ظرفیت خوب اسب کرد یاد کرد که در همه ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی می‌تواند تعاملات بین کرمانشاه و کردستان عراق را توسعه دهد.

در ادامه‌ی این نشست تفاهم‌نامه‌ی همکاری بین اتاق‌های بازرگانی کرمانشاه و حلبچه و سلیمانیه منعقد شد. این تفاهم‌نامه‌ها با هدف گسترش تعاملات در زمینه‌های مختلف اعم از سرمایه‌گذاری، توریسم سلامت، اسب کرد، تردد تجار دو منطقه، برگزاری نمایشگاه‌های متعدد و... امضا شد.

برنامه‌های کاری آن‌هاست.

وی ابراز امیدواری کرد این سفر سرآغازی برای استفاده‌ی بیشتر از ظرفیت اقتصادی اسب کرد باشد و گفت: «تجارت اسب کرد به رونق صادرات کرمانشاه و ارزآوری برای کشور کمک خواهد کرد.»

پیشوا، رئیس اتاق بازرگانی حلبچه نیز در این نشست از اشتراکات دیرینه‌ی اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کرمانشاه و اقلیم کردستان عراق یاد کرد و گفت: «ایران حامی همیشگی حلبچه بوده است. وی به بیان چند پیشنهاد برای افزایش تعاملات تجاری دو طرف اشاره کرد که بازگشایی مرزسازان از جمله‌ی آن‌ها بود.»

رئیس اتاق بازرگانی حلبچه بر لزوم سرمایه‌گذاری‌های مشترک بین دو منطقه نیز تأکید کرد و ادامه داد: «اقداماتی در این زمینه از جمله در بخش کشاورزی آغاز شد که متأسفانه به نتیجه نرسیده است.» پیشوا با بیان اینکه در سه زمینه‌ی سرمایه‌گذاری، گردشگری و کشاورزی مایل به تعاملات بیشتر با کرمانشاه هستیم، خواستار آزاد شدن صادرات دام زنده به اقلیم عراق شد.

کلاری، نائب رئیس اتاق سلیمانیه نیز گفت: «اگرچه اکنون سهم کالاهای ایرانی در بازار اقلیم از کالاهایی ترکیه کمتر است اما تمایل ما به تبادل تجاری با ایران بیشتر است تا با

نشست هیئت اتاق بازرگانی سلیمانیه و حلبچه با استاندار کرمانشاه و با حضور رئیس اتاق کرمانشاه و جمعی از مسئولان و فعالان اقتصادی استان با محوریت اسب کرد برگزار شد.

در ابتدای این نشست داریوش پناهی دبیرکل اتاق کرمانشاه با اشاره به ظرفیت‌های کرمانشاه در حوزه‌ی اسب کرد و صنعت سودآور آن، گفت: «در سال گذشته صادرات اسب کرد از سوی دولت ایران ممنوع بود اما با پیگیری‌های جدی اتاق بازرگانی و با همکاری هیئت سوارکاری و طی جلسات متعددی که برگزار کردیم مجوز صادرات اسب کرد از سوی وزارت جهاد کشاورزی صادر شد. در راستای استفاده از ظرفیت‌های اسب کرد، اتاق بازرگانی کرمانشاه سفر هیئتی در زمینه صنعت اسب را از اقلیم کردستان عراق تدارک دید.»

دبیرکل اتاق کرمانشاه با بیان اینکه این هیئت متشکل از رئیس اتاق بازرگانی حلبچه، نائب رئیس اتاق بازرگانی سلیمانیه و تعدادی از فعالان صنعت اسب است، خاطرنشان کرد: این هیئت بازدید از چند مرکز پرورش اسب استان داشتند و شرکت در جشنواره‌ی اسب کورد که کار خود را آغاز کرده نیز از دیگر

با حضور رئیس اتاق کرمانشاه و به همت شورای ملی نخود:

اولین جشنواره‌ی تخصصی ملی نخود به میزبانی کرمانشاه برگزار شد

اولین جشنواره‌ی تخصصی ملی نخود با حضور رئیس اتاق بازرگانی کرمانشاه و جمعی از مسئولین و مدیران استان و فعالان بخش کشاورزی سراسر کشور به میزبانی کرمانشاه برگزار شد.

ناصر مرادی رئیس شورای ملی نخود در این رویداد با بیان اینکه نخود تا سال‌های گذشته محصولی مظلوم بود که به نسبت سایر محصولات کشاورزی چندان مورد توجه و حمایت قرار نگرفته بود، گفت: «از آنجایی که کرمانشاه یکی از قطب‌های نخود کشور محسوب می‌شود، با پیگیری اتاق بازرگانی، شورای ملی نخود را در سال ۱۳۹۱ راه‌اندازی کردیم تا صدای رسای این محصول باشد.» وی تشکیل این شورا را سرآغاز اقداماتی مثبت برای محصول نخود دانست و افزود: «یکی از مشکلاتی که همیشه درباره‌ی محصول نخود داشتیم قیمت پایین آن بود که خوشبختانه اکنون عادلانه شده است.»

رئیس شورای ملی نخود تمرکز بر بخش تجارت و بازرگانی این محصول را از دیگر اقدامات صورت گرفته عنوان کرد که باعث شد بعد از چند سال ممنوعیت صادرات این محصول برداشته شود.

مرادی با اشاره به اینکه در کنار تمرکز بر

تجارت نخود، معیشت کشاورزان را نیز در نظر گرفتیم، عنوان کرد: «هدف اصلی ما افزایش راندمان و مکانیزه کردن تولید نخود بود تا به معیشت نخودکاران کمک شود و بتوانیم تمایل بیشتری در کشاورزان برای کشت این محصول ایجاد کنیم.» وی معتقد است، هم اکنون برای کشت‌های مکانیزه و پایه بلند نخود در استان و خصوصاً منطقه روانسر به‌خوبی کار شده است. رئیس شورای ملی نخود سپس به مهمترین چالش‌های پیش روی این محصول نیز اشاره کرد که مهمترین آن لزوم افزایش تولید نخود در هکتار بود و یادآور شد: «اگرچه در حال حاضر ایران رتبه ششم دنیا را از نظر سطح زیر کشت نخود دارد، اما از نظر میزان برداشت محصول در جایگاه یازدهم یا دوازدهم جهان هستیم.»

مرادی تولید کنونی نخود در مزارع دیم را حدود ۵۰۰ کیلو در هر هکتار اعلام کرد و گفت: «این میزان باید حدود دو برابر شود تا بتوانیم جایگاهی که از نظر میزان تولید داریم را متناسب با سطح زیر کشت ارتقا دهیم.»

رئیس شورای ملی نخود یکی دیگر از چالش‌های پیش روی این محصول را دانه درشت کردن نخود دانست و ادامه داد: «اگرچه در گذشته تفاوت قیمتی چندانی بین نخود دانه درشت و ریز نبود، اما امروز این تفاوت قیمت بین ۲۰ تا ۲۵ هزار تومان برای هر

کیلو است که برای کشاورزان رقم قابل توجهی خواهد شد.»

به گفته‌ی رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی کرمانشاه، اکنون در ایران نخود سبزی ۱۰ هم تولید می‌شود، اما باید مانند سایر کشورها به سمت تولید نخود سبزی ۱۲ و ۱۴ برویم. وی رفع تعهدات ارزی را نیز از دیگر چالش‌های مهم پیش روی نخود برشمرد و اظهار کرد: «صادرات محصول نخود در سال نزدیک به ۱۰ هزار تن و با ارزش تقریبی حدود ۶۳ میلیون دلار است که در برابر صادرات ۵۰ میلیارد دلاری کشور رقم ناچیزی است و تقاضا داریم تسهیلاتی برای صادرات این محصول در نظر گرفته شود.»

در ادامه عبدالوحید محمدی، سرپرست معاونت هماهنگی امور اقتصادی استانداری کرمانشاه نیز از اهمیت محصولات کشاورزی و ظرفیت‌هایی که در این حوزه در ایران وجود دارد یاد کرد و با اشاره به اینکه ما ارزش چندان برای داشته‌های این بخش قائل نبوده‌ایم عنوان کرد: «کشورهای دیگر تنها دو محصول سویا و ذرت دارند و ما را به آن وابسته کرده‌اند، بگونه‌ای که کشتی کشتی سویا وارد می‌کنیم! اما ما محصولات استراتژیکی مانند گندم، جو و... را داریم که خیلی بر آن تمرکز نکرده‌ایم.» وی تمرکز بر محصولات کشاورزی را برای حفظ امنیت غذایی کشور، جلوگیری از خروج ارز و... ضروری دانست و خاطرنشان کرد: «باید زنجیره ارزش محصولات کشاورزی را خصوصاً در بخش فرآوری تکمیل کنیم.»

عبدالله موموند، مدیر کل دفتر ترویج دانش و فناوری کشاورزی در مؤسسه آموزش و ترویج کشاورزی نیز اشاره‌ای به ابلاغ الگوی کشت در کشور در سال گذشته داشت و افزود: «در الگوی کشت ابلاغ شده از سوی وزارت جهاد کشاورزی در سال گذشته ۱۵ محصول اصلی وجود دارد که نخود یکی از آن محصولات است، لذا نخود جای خود را در سبد غذایی ایرانیان باز کرده است.»

در ادامه علی چاله چاله، رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه نیز هدف از برگزاری این جشنواره‌ی دو روزه را تلاش در جهت ایجاد ارتباط بین کشاورزان با محققان و فعالان حوزه‌ی تولید نخود عنوان کرد و افزود: «تلاش در جهت اصلاح الگوی مصرف غذایی نیز از دیگر اهداف این جشنواره است.»

در هشتاد و هشتمین جلسه‌ی کارشناسی شورای گفت‌وگو دولت و بخش خصوصی کرمانشاه: لزوم استفاده از ظرفیت آزمایشگاه‌های استان برای آزمایش نمونه‌های صادراتی و وارداتی

هشتاد و هشتمین جلسه‌ی کارشناسی شورای گفت‌وگو دولت و بخش خصوصی کرمانشاه با موضوع بررسی راهکارهای استفاده از ظرفیت‌های استان در راستای نمونه‌گیری و آزمایش محموله‌های صادراتی و وارداتی برگزار شد. جلیل بالایی، مشاور طرح و برنامه‌ی اتاق بازرگانی کرمانشاه در این نشست با اشاره به مشکلاتی که برای واحدهای صنعتی و فعالان اقتصادی به جهت آزمایش نمونه‌های صادراتی و وارداتی ایجاد شده، گفت: «از یک سو اداره کل استاندارد و گمرکات موظف به رعایت قوانین و مقررات هستند و از سوی دیگر مشکلات عدیده‌ای برای فعالان اقتصادی ایجاد شده است. گاهی برای آزمایش یک نمونه باید آن را به استان‌های دیگر بفرستیم که این امر خصوصاً در ایام تعطیلات هزینه و زمان زیادی را به تولیدکنندگان و صادرکنندگان تحمیل می‌کند.»

مشاور طرح و برنامه‌ی اتاق کرمانشاه اظهار کرد: «در شرایط کنونی نه دولت اعتبارات کافی دارد که آزمایشگاه‌های تخصصی با هزینه‌های چندین میلیاردی راه‌اندازی کند و نه ایجاد چنین آزمایشگاه‌هایی برای بخش خصوصی فاقد توجیه اقتصادی است.» در ادامه دکتر بیژن رضایی، مشاور و مسئول دبیرخانه‌ی شورای گفت‌وگو دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه نیز نبود آزمایشگاه‌های تخصصی را یکی از چالش‌های مهم کرمانشاه به‌عنوان یک استان صادراتی و دارای گمرکات و مرزهای متعدد دانست. این مشکل برای برخی محصولات غذایی و مشتقات نفتی و شبه نفتی خود را بیشتر نشان می‌دهد.

رضایی با بیان اینکه گاهی شاهد ارسال نمونه‌های کرمانشاه به استان‌های دیگر از جمله فارس و اصفهان هستیم، یادآور شد: «در نشست‌های قبلی شورا مصوب شد که از ظرفیت آزمایشگاه شرکت نازگل برای نمونه‌های صادراتی روغن حیوانی استفاده شود و این مصوبه اجرایی شده است اما ضرورت استفاده از سایر آزمایشگاه‌های تخصصی استان احساس می‌شود.»

در پایان این نشست مقرر شد با توجه به هزینه‌بر بودن اخذ مجوز و استقرار تجهیزات مرتبط، این اقدام با اولویت چند محصول که سهم عمده‌تری در صادرات و واردات دارند و اجرایی شود.

هشتاد و نهمین جلسه‌ی کارشناسی شورای گفت‌وگو دولت و بخش خصوصی تسهیل و آسان‌سازی خدمات تأمین اجتماعی

هشتاد و نهمین جلسه‌ی کارشناسی شورای گفت‌وگو دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه با موضوع بررسی مشکلات ماده‌ی ۱۴۸ قانون کار و با حضور نمایندگان دستگاه‌های مختلف برگزار شد.

جلیل بالایی، مشاور طرح و برنامه‌ی اتاق کرمانشاه در این نشست بر لزوم حل مشکلات تأمین اجتماعی پیش روی کارفرمایان تأکید کرد. هرگونه پیشنهاد اصلاح باید با رعایت سه‌گانه‌ی حقوق کارفرما، کارفرما و صندوق تأمین اجتماعی باشد. مدیر طرح و برنامه‌ی اتاق کرمانشاه از ظرفیت خوب شورای گفت‌وگو یاد کرد که می‌تواند به حل بسیاری از قوانین و مقررات دست و پاگیر پیش روی بخش خصوصی کمک کند و افزود: «باید از ظرفیت این شورا برای حل مشکلات حوزه‌ی تأمین اجتماعی هم استفاده کرد.»

بیژن رضایی، مشاور و مسئول دبیرخانه‌ی شورای گفت‌وگو دولت و بخش خصوصی کرمانشاه با اشاره به مشکلاتی که ماده‌ی ۱۴۸ قانون در زمینه پرداخت حق بیمه سنوات گذشته برای کارفرمایان ایجاد کرده، گفت: «به موجب اختیار شورای گفت‌وگو متن پیشنهادی این کمیته در قالب مصوبه برای طرح در سطح ملی نهایی و منعکس می‌شود. از آنجایی که این موضوع ملی است، نیاز داریم مصوبه‌ای برای اصلاحات ماده‌ی ۱۴۸ به شورای گفت‌وگو ملی ارسال کنیم.»

علیرضا احسانی فرد، مشاور تأمین اجتماعی اتاق کرمانشاه نیز در تشریح مشکلات ماده‌ی ۱۴۸ قانون کار، افزود: «این ماده درباره‌ی نحوه‌ی محاسبه‌ی حق بیمه سنوات گذشته مورد ادعا بوده که مشکلات زیادی را متوجه کارفرمایان نموده است و بر این اساس چنانچه کارفرما حق بیمه سنوات گذشته را به هر دلیلی نپرداخته باشد، نرخ حق بیمه به نرخ امروز و بر مبنای آخرین حقوق دریافتی فردی که ادعا کرده، اخذ می‌شود که کارفرما را متحمل زیان می‌کند.»

مختار احمدی، مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان کرمانشاه نیز در این نشست از ضریب نفوذ پایین بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی در کرمانشاه یاد کرد که تنها نزدیک به ۲۰۰ هزار نفر بیمه‌شده‌ی اصلی داریم. وی معتقد است، با توجه به این ضریب پوشش پایین نباید به گونه‌ای عمل کرد که ضریب پوشش بیمه تأمین اجتماعی در استان کمتر از این میزان شود. در ادامه‌ی این جلسه متن پیشنهادی اصلاحی، ذیل بخشنامه ضریب محاسبه بیمه در سنوات گذشته، نهایی و برای بررسی به شورای گفت‌وگو کشور منعکس شد.

در جلسه‌ی کمیسیون کشاورزی اتاق کرمانشاه:

از مشکلات قطع برق چاه‌های کشاورزی تا لزوم برخورد با چاه‌ها و انشعابات غیرمجاز

جلسه‌ی کمیسیون کشاورزی اتاق کرمانشاه با حضور رئیس کمیسیون کشاورزی، دبیر کل اتاق و تعدادی از مدیران و فعالان بخش کشاورزی استان کرمانشاه برگزار شد.

در ابتدای این نشست ناصر مرادی، نائب رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق ایران و رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق کرمانشاه، از این استان به عنوان یکی از قطب‌های تولید محصولات کشاورزی و بخش‌های زیرمجموعه‌ی آن یاد کرد و گفت: «امروز این بخش با چالش‌های متعددی مواجه است که می‌تواند تولیدات کشاورزی را تحت تأثیر قرار دهد.» وی از قطع برق چاه‌های کشاورزی به عنوان یکی از مهمترین این مشکلات یاد کرد و ادامه داد: «گاهی تا بیش از پنج ساعت در روز و عمدتاً از ساعت ۱۱ تا ۱۶ و ۱۷ قطع برق داریم.» به گفته‌ی رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق کرمانشاه، این قطع برق در شرایطی رخ می‌دهد که این ساعت پیک ساعت آبیاری به محصولات بوده و پس از این بازه زمانی آبیاری با کاهش بهره‌وری همراه خواهد بود.

مرادی معتقد است این روند زحمات یکساله‌ی کشاورزان را تحت تأثیر قرار داده و امنیت غذایی مردم را دچار مشکل می‌کند. وی از معضل فعالیت چاه‌های غیرمجاز و همچنین برخی چاه‌هایی که انشعاب غیرمجاز برق دارند هم یاد کرد که در چنین شرایطی نه تنها برق آن‌ها قطع نمی‌شود بلکه هزینه‌های فراوانی که بابت حق انشعاب و... وجود دارد را هم نمی‌پردازند. مشکل دیگری که رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق کرمانشاه به آن اشاره کرد مشکلات تأمین نقدینگی شرکت‌های بذری و عدم همکاری بانک‌ها خصوصاً بانک کشاورزی بود. سجاد سنجابی، عضو مجمع ملی خبرگان کشاورزی از چالش‌های پیش روی بخش کشاورزی و خصوصاً بروکراسی حاکم بر این حوزه یاد کرد و گفت: «گاهی تمدید مجوز یک چاه به چند ماه زمان نیاز دارد.» وی همچنین از فعالیت چاه‌های غیرمجاز و وجود انشعابات غیرمجاز برق نیز انتقاد کرد و گفت: «اگر قرار است محدودیتی در زمینه‌ی مصرف برق اعمال شود باید برای همه یکسان باشد.» علی مرادی، مدیرعامل شرکت توزیع نیروی برق استان کرمانشاه نیز از ناترازی بین تولید و مصرف برق در کشور یاد کرد که باعث می‌شود ناگزیر به اعمال محدودیت برای مشترک برق

بخش‌های مختلف باشیم. در بسیاری از مواقع تلاش می‌کنیم محدودیت مصرفی که به ما تأکید شده را لحاظ نکنیم اما به صورت مداوم رصد می‌شویم. این نشست همچنین مصوبه اصلی هم داشت که بر اساس آن مصوبه مقرر شد با همکاری توزیع برق استان، ساعات قطع برق چاه‌های آب کشاورزی به یک تا دو ساعت در روز کاهش یابد. همچنین مقرر شد برای مدیریت مراجعات و کاهش هزینه‌ها، اعتبار پروانه‌ی چاه‌های آب کشاورزی در شرایطی که تخلفی رخ نداده باشد به سه سال افزایش یابد. همکاری بانک کشاورزی برای تأمین اعتبار خرید بذر گندم شرکت‌های تولید بذر استان با پرداخت تسهیلات مورد نیاز، مصوبه سوم این نشست بود. همچنین مقرر شد با هدف تسهیل و تسریع امور حوزه‌ی کشاورزی، دبیرخانه‌ی مشترک تشکلهای بخش کشاورزی از این پس دبیرخانه‌ی کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی باشد و درخواست‌های تشکلهای این حوزه به این دبیرخانه ارسال، جمع‌بندی و پیگیری شود.

پذیرش بورسیه شغلی دانشجویی در واحدهای صنعتی کرمانشاه

صنعتی در تربیت نیروی انسانی مورد نیاز و ایجاد شغل مورد بحث علمی و تصمیم قرار گرفته بود. لحاظ نمودن دوره کار بعنوان واحدهای درسی و نیز کمک هزینه آموزشی، بیمه، جزاء مزایای این طرح می باشد که توسط واحد صنعتی و بنیاد نخبگان تامین می شود. دانشجویان پس از فراغت از تحصیل به میزان دو برابر دوره کار تعهد اشتغال دارند.

بررسی قرار گرفت. در ادامه این نشست ۹ واحد صنعتی در قالب ۵۱ فرصت شغلی امکان پذیرش بورسیه را اعلام کردند و با پیگیری دانشگاه رازی و بنیاد نخبگان در دفترچه کنکور لحاظ تا امکان انتخاب فراهم گردد. پیشتر این مهم در همایش تعامل صنعت و دانشگاه و نیز شورای گفتگو به عنوان یک راهکار در ارتباط موثر و مراکز آموزشی و

جلسه بررسی امکان پذیرش بورسیه شغلی دانشجویی در واحدهای صنعتی کرمانشاه در اتاق بازرگانی تشکیل گردید. در این جلسه رئیس بنیاد نخبگان، نمایندگان دانشگاههای رازی و صنعتی، مدیران واحدهای صنعتی حضور داشتند و شرایط و مزایای پذیرش بورسیه شغلی در واحدهای صنعتی در ایجاد شغل پایدار، تربیت نیروی انسانی مورد نیاز و حمایت های بنیاد نخبگان مورد بحث و

عضو هیات نمایندگان اتاق ایران:

حذف بخش خصوصی در نهادهای تصمیم سازی خلاف اصل مردمی سازی اقتصاد است

اقدام را برخلاف اصول اولیه حقوق عمومی به ویژه شعارها و راهبردهای مردمی سازی اقتصاد دانست و افزود: امیدواریم مجلس شورای اسلامی با توجه به مطالعات تقدیمی توسط اتاق ایران نسبت به اصلاح آن اقدام نماید.

اقتصاد و حمایت از بخش خصوصی دانست. حیدر کدیور با بیان اینکه در شرایط کنونی فضای مجازی امکان دسترسی به داده ها را تسهیل کرده و از سوی دیگر به اشتراک گذاشتن، جلب نظر و رسیدن به خرد جمعی از اصول بنیادین عصر دیجیتال است، این

عضو هیات نمایندگان اتاق ایران با اشاره به مطرح شدن لایحه قانون برنامه هفتم توسعه کشور در مجلس شورای اسلامی و حذف عضویت نهاد نمایندگی بخش خصوصی یعنی اتاق ایران در نهادهایی مانند شورای پول و اعتبار، این امر را خلاف اصل مردمی سازی

رئیس خانه معدن کرمانشاه خواستار شد حل مشکلات معدن داران با تمرکز بر مزیت‌ها

محمد عارف ابراهیمی در جلسه ستاد تسهیل و رفع موانع تولید استان کرمانشاه در حضور علی‌آبادی وزیر صنعت، معدن و تجارت از اهمیت بخش معدن در اقتصاد کشور یاد کرد که مواد اولیه بسیاری از کارخانجات را تامین می‌کند.

وی ادامه داد: کشور ایران بلحاظ ذخایر معدنی بسیار غنی بوده و ذخایر مناسبی داریم. رئیس خانه معدن سپس به وضعیت معدن کرمانشاه اشاره کرد و با اشاره به وجود ۲۲۳ معدن در استان که ۱۸۰ مورد آنها فعال است، خاطرنشان کرد: ۸۱ درصد معادن کرمانشاه فعال است. ابراهیمی از سهم ۹۳ درصدی مصالح ساختمانی در معدن کرمانشاه یاد کرد و افزود: عمده ذخایر معدنی کرمانشاه شامل بیتومین، سنگ تزئینی، منگنز، سیلیس، سنگ گچ، فلدسپات، سنگ آهن، سنگ لاشه، آهک، میکا و... است.

ابراهیمی از مشکلات معدن نیز یاد کرد که جنس آنها تقریباً در سراسر کشور یکسان است و گفت: عدم انجام اکتشافات جامع به منظور شناسایی پتانسیل‌های معدنی از جمله این مشکلات است. در سالیان گذشته آغاز جنگ در شهرهایی که درگیر جنگ بودند مانع اکتشاف بود و پس از آن نیز مین‌گذاری محدوده‌های مرزی خصوصاً در استانی مانند کرمانشاه مانع اکتشاف شد.

رئیس خانه معدن استان کرمانشاه خاطرنشان کرد: از سوی دیگر بخش عمده ذخایر معدنی قیر طبیعی کرمانشاه در گیلانغرب و قصرشیرین و در محدوده هوانوردی واقع شده است که مانع ثبت معادن جدید و یا توسعه معدن فعلی می‌شود. ابراهیمی از فرسودگی و مستهلک بودن ماشین آلات، بالا بودن هزینه‌های استخراج، افزایش صد درصدی قیمت مواد نایره و... نیز به عنوان مشکلات دیگر معدن یاد کرد و ادامه داد: برای برخی مواد معدنی در کرمانشاه حقوق دولتی پنج و هفت درصدی بسیار بالا است.

وی همچنین از مشکلات کمبود سوخت مورد نیاز ماشین آلات معدنی نیز یاد کرد که گاهی معدن داران را مجبور به خرید سوخت از بازار آزاد می‌کند و راهکار این وضعیت را تعیین نرخ دوم گازوئیل دانست.

در نود و یکمین جلسه کارشناسی شورای گفتگو مطرح شد: بالا بودن عوارض ساخت و ساز خصوصاً در بخش تامین اجتماعی

نود و یکمین جلسه کارشناسی شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه با دو هزینه حق بیمه تامین اجتماعی کارگران ساختمان و همچنین اخذ هزینه قطار شهری از سازندگان هنگام دریافت مجوز، با حضور مدیرکل دفتر فنی استانداری کرمانشاه، اعضای انجمن صنعت ساختمان و تعدادی از مدیران دستگاه‌های مربوطه برگزار شد.

در ابتدای این جلسه دکتر بیژن رضایی مشاور دبیر خانه شورای گفتگو دولت و بخش خصوصی استان کرمانشاه با طرح موضوع مشکل عوارض ساخت و ساز و بالا بودن هزینه‌های مربوط به آن، تاکید کرد: در حال حاضر عوارض ساختمانی بخش قابل توجهی از قیمت تمام شده مسکن را به خود اختصاص می‌دهد.

آرش شادفر رئیس انجمن صنعت ساختمان استان کرمانشاه نیز در این نشست از صنعت ساختمان به عنوان پیشران اقتصاد یاد کرد که نقش بسزایی در اشتغال و اقتصاد کشور دارد. وی با بیان اینکه امروز عوارض و پروانه‌ها سهم حدود ۲۰ درصدی از هزینه‌های ساخت و ساز را به خود اختصاص می‌دهد، یادآور شد: این هزینه‌ها شامل عوارض شهرداری، نظام مهندسی، استعلامات و... است.

زرافشانی عضو شورای شهر کرمانشاه نیز با تاکید بر لزوم رونق صنعت ساخت و ساز، گفت: باید با تعامل با یکدیگر موانعی که پیش روی این امر وجود دارد را برطرف کرد. البته افزایش عوارض تامین اجتماعی تا زمانی که قانون باشد لازم‌الاجرا است مگر آنکه این قانون اصلاح شود.

محمد جواد خجسته مدیرکل دفتر فنی، امور عمرانی و حمل و نقل و ترافیک استانداری کرمانشاه نیز در این نشست از صنعت ساخت و ساز به عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصاد یاد کرد که وظیفه دولت برای رونق این بخش را تسهیل ساخت و ساز خصوصاً با هدف تامین مسکن مناسب به عنوان یک کالای اساسی یاد کرد. سایر اعضای حاضر در جلسه نیز به بیان نظرات و پیشنهادات خود پرداختند.

فعالان اقتصادی و اعضای محترم اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه

واحد روابط عمومی اتاق کرمانشاه همواره تلاش کرده در راستای اطلاع رسانی به شما فرهیختگان از روش های مختلفی استفاده کند که انتشار نشریه ی اختصاصی اتاق بازرگانی یکی از این موارد است. بدیهی است کسب نظر از شما مهمترین راه ارتقا کمی و کیفی این نشریه خواهد بود، لذا پذیرای نظرات، پیشنهادات و انتقادات شما جهت بهبود کیفیت نشریه هستیم.

می توانید از طریق روش های ارتباطی با اتاق کرمانشاه، نظرات خود را درباره ی نشریه با ما در میان بگذارید.

۱. کیفیت مطالب را چگونه ارزیابی می کنید:

ضعیف	متوسط	خوب
☐	☐	☐

۲. اطلاعاتی که از طریق نشریه در اختیار شما قرار می گیرد تا چه اندازه مفید است:

ضعیف	متوسط	خوب
☐	☐	☐

۳. شیوه ی پرداختن به مسائل در قالب گفت وگوهای اختصاصی را چطور ارزیابی می کنید:

ضعیف	متوسط	خوب
☐	☐	☐

۴. مطالب متناسب با نیازهای شما و مسائل روز هست؟

ضعیف	متوسط	خوب
☐	☐	☐

۵. دسترسی مناسب و آسان به نشریه دارید؟

ضعیف	متوسط	خوب
☐	☐	☐

۶. در زمینه ی طراحی و صفحه آرایي وضعیت نشریه را چگونه ارزیابی می کنید؟

ضعیف	متوسط	خوب
☐	☐	☐

خواهشمند است نظرات خود را در جهت پر بار نمودن نشریه و نقاط ضعف و قوت آن بفرمایید.

با اسکن بارکد بالا با ما در ارتباط باشید